

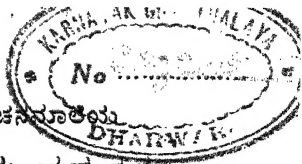
494.81285

MAN 1155

10/2/28

25.5 3.30

ಕನ್ನಡ ವಾಚನನೂತನು
ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪುಸ್ತಕದ

ಶಬ್ದಾರ್ಥವು

2984

೧. ದಾದಾಭಾಯಿ ನವರೋಜಿ

(ಸ್ವ+ತಂತ್ರ) ಸ್ವತಂತ್ರ - ಸ್ವಂತದ ಆಧೀನವುಳ್ಳ
(ನಗರ+ಇಕ) ನಾಗರಿಕ - ಸುಧಾರಿಸಿದವ, ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟವ
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ - ತನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಂತೆ ನಡೆಯುವ ಹಕ್ಕು
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ - ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪರಮ - ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಅಧ್ಯಕ್ಷ - ಸಭೆಯ ಹಾಗೂ ಸಂಘಗಳ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸುವ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ, ಅಧಿಕಾರಿ
ಜನ್ಮತಾಳು - ಹುಟ್ಟು, ಜನಿಸು ಕುಲೀನ - ಉತ್ತಮ ಮನೆತನದವ
(ಸು+ಸಂಸ್ಕೃತ) ಸುಸಂಸ್ಕೃತ - ಒಳ್ಳೆ ಸುಧಾರಿಸಿದವ
ಲಾಲನೆ - ಮಮತೆ, ಪ್ರೇಷಣೆ ಪಾಲನೆ - ಕಾಪಾಡುವಿಕೆ
ಉದ್ಯೋಗ ಶೀಲ - ಉದ್ಯೋಗದ (ದುಡಿತದ) ಸ್ವಭಾವದವ
ಸತ್ಯನಿಷ್ಠ - ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವ
ಪ್ರಾಥಮಿಕ - ಪಾರಂಭದ, ಮೊದಲಿನ ವಾತ್ಸಲ್ಯ - (ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ) ಪ್ರೀತಿ
ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕ - ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತು ಪಡಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕ ಮಮ
(ಅ+ಸಾಧಾರಣ) ಅಸಾಧಾರಣ - ಸಾಧಾರಣವಲ್ಲದ, ಹೆಚ್ಚಿನ, ಶ್ರೇಷ್ಠ
ತಿಷ್ಠನೇತನ - ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಸಹಾಯ ಧನ
(ಸು+ಸೂತ್ರ) ಸುಸೂತ್ರ - ಸರಳ (ಮುಖ್ಯ+ಅಧ್ಯಾಪಕ) ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕ
ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟ - ಜಾತಿಕೆಟ್ಟವ, ಧರ್ಮಬಿಟ್ಟವ ಮುಖ್ಯ ಗು
ನಿಷ್ಠೆ - ನಂಬಿಕೆ, ಭಕ್ತಿ ವೃತ್ತಿ - ಉದ್ಯೋಗ

ಸಾಮಾಜಿಕ - ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಂಬಂ ಅದರ್ಶ - ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾದರಿ
 ಧಿಸಿದ ವಿಧವಾ - ಗಂಡ ಸತ್ತವಳು
 ವಿಜ್ಞಾನ - ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನ, (ಪರಿಶ್ರಮ) ಪರಿಶ್ರಮ - ಹೆಚ್ಚಿನ
 ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಷಯ ದುಡಿತ
 ಸೊಸಾಯಿಟಿ - ಸಂಘ ಇಂಡಿಯನ್ - ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ
 ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್ - ಸಂಘ ಈಸ್ಟ್ - ಪೂರ್ವ
 ಆಗ್ನರು - ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಹೀನದೇಸೆ - ಕೀಳುಸ್ಥಿತಿ
 (ಸತ್+ಮಾನ) ಸನ್ಮಾನ - ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿ - ಇರುವಿಕೆ
 ಮರ್ಯಾದೆ ದಿವಾನ - ಮಂತ್ರಿ
 (ಸಹ+ಅನುಭೂತಿ) ಸಹಾನುಭೂತಿ - (ಉತ್+ಜ್ವಲ) ಉಜ್ವಲ - ಶ್ರೇಷ್ಠ,
 ಕಳಕಳ ಹೆಚ್ಚು ಹೊಳೆಯುವ
 (ಸ್ವ+ದೇಶ+ಅಭಿಮಾನ) ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನ - ತನ್ನ ದೇಶದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿ
 ಚತುರ - ಜಾಣ (ಅಜರ+ಅಮರ) ಅಜರಾಮರ - ಮುಪ್ಪು
 ಮರಣವೂ ಇಲ್ಲದ್ದು, ಶಾಶ್ವತ, ಚಿರಸ್ಥರಣೀಯ, ಚಿರಕಾಲ

ಪಾಠದ ಸಾರ— ದಾದಾಭಾಯಿ ನವರೋಜಿಯವರು ಮುಂಬಯಿ
 ಯಲ್ಲಿ ೧೮೨೫ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರು ಪಾರಸಿ ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಾದ
 ಮನೆತನದವರು.

ಇವರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ, ಮಾಧ್ಯಮಿಕ, ಹಾಗೂ ಕಾಲೇಜದ ಶಿಕ್ಷಣವೆಲ್ಲ
 ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಿತು. ಇವರು ಶಿಷ್ಯವೇತನವನ್ನು ದೊರ
 ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಅಸಾಧಾರಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರು.

ಕಾಲೇಜದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ತಾವು ಕಲಿತ ಕಾಲೇಜದ
 ಲ್ಲಿಯೇ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ದುಡಿದರು. ಇವರು ಸಮಾಜ
 ಸುಧಾರಕರಾದ್ದರಿಂದ ಬಾಲಿಕಾ ವಿದ್ಯಾಲಯ, ವ್ಯಾಯಾಮಸಂಘ, ವಿಧ
 ವಾ ವಿವಾಹ ಮಂಡಲ, ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಘ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಇವರ
 ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಮುಂಬಯಿ ಕಾಮಾ ಕಂಪನಿಯವರು ತಮ್ಮ
 ಸಂಘದ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಲಂಡನ್ನಿಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಇವರು

ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಭಾರತ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರು.

ಹಿಂದೀಯರ ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನ ಸದಸ್ಯರಾದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಇವರ ಪರಿಶ್ರಮದ ಫಲವಾಗಿ ಆಂಗ್ಲರ ಕಣ್ಣಿರೆದು ಭಾರತದ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರಿಸ ಹತ್ತಿದರು. ಇವರು ಆದರ್ಶ ಶಿಕ್ಷಕರೂ, ಉದ್ವಲ ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಗಳೂ, ಆಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಲು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ್ದರಿಂದ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇವರ ಹೆಸರು ಅಜರಾಮರವಾಗಿದೆ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ದಾದಾಭಾಯಿಯವರು ಕಾಲೇಜದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾಗ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ದುಡಿದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದ್ದರಿಂದ ಆದರ್ಶ ಶಿಕ್ಷಕರೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದರು.

೨. ಇವರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ 'ಲಂಡನ್-ಇಂಡಿಯನ್ ಸೊಸಾಯಿಟಿ' ಹಾಗೂ 'ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್' ಎಂಬ ಸಂಘಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ದೊಡನೆ ಭಾರತದ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಭಾರತದ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಅನೇಕ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಭಾರತೀಯರ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ವಿಶದ ಪಡಿಸಿ ಆಂಗ್ಲರ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಪಡೆದರು.

೩. ಎಲ್ಫಿನ್‌ಸ್ಟನ್ ಕಾಲೇಜದ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಸ್ಥಾನವೂ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನ ಸದಸ್ಯಸ್ಥಾನವೂ, ಬಡೋದೆಯ ದಿವಾಣಗರಿಯ ಸ್ಥಾನವೂ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆತಿದ್ದವು. ಇವು ಅವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಗೌರವದ ಸ್ಥಾನಗಳು.

೨. ಮೊಲದ ಜಾಣತನ

ಬನಸಿರಿ - ಅಡವಿಯ (ತೋಟದ) ಬರಿಯ ಬಯಲಾಗು - ಹಾಳಾಗು
ಸಾಂದರ್ಭ್ಯ ವಿಶ್ವಮಿಸು - ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳು

ಬಳಲು - ದಣಿ ಬಂಧುಗಳು - ಆಪ್ತರು
 ಪುಷ್ಕರಣಿ - ದೊಡ್ಡಕೆರೆ, ಸರೋವರ ಕಂಗೊಳಿಸು - ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣು
 ಪ್ರಕಾಶಮಾನ - ಹೊಳೆಯುವ ಶೋಭಿಸು
 (ಪ್ರ+ಶಾಂತ) ಪ್ರಶಾಂತ - ಸದ್ದಿಲ್ಲದ, ಸಮೇತ - ಸಹಿತ
 ಬಹಳ ಶಾಂತನಾದ ದಿಟ್ಟಿಸಿ - ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು
 ಕಲಕು - ಹೊಲಸು ಭಾಸವಾಗು - ತೋರು
 ಪ್ರಕಾಶ - ಬೆಳಕು ಪ್ರದೇಶ - ಸ್ಥಳ
 ನಾಡನ - ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ತಲೆದೂಗು - ಅಹುದೆನ್ನು

ಸಾಧನ

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಬನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಆನೆ
 ಗಳಿದ್ದವು. ಒಮ್ಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳದೆ ಆ ಕ್ರದೇಶದ ನೀರೆಲ್ಲ ಬತ್ತಿ ಹೋ
 ಯಿತು. ಆನೆಗಳು ಆ ಬನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಹಳ ದೂರ ನಡೆದ ಮೇಲೆ
 ಚಂದ್ರ ಪುಷ್ಕರಣಿ ಎಂಬ ಕೆರೆ ಕಂಡು, ಅದರ ನೆರೆಯ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ
 ಇರಹತ್ತಿದವು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ಮೊಲಗಳು ವಾಸವಾಗಿದ್ದವು. ಮೊಲ
 ಗಳಿಗೆ ಆನೆಗಳ ಕಾಟ ಬಹಳವಾಯಿತು. ಅವುಗಳ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ
 ಮೊಲಗಳು ಸತ್ತವು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಒಂದು ಹಿರಿ ಮೊಲವು, ಒಂದು
 ಹುಣ್ಣಿವೆಯ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಪುಷ್ಕರಣಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆನೆಗಳ ಹತ್ತರ
 ಬಂದು— “ನಾನು ಚಂದ್ರನ ದೂತನು. ಇದು ಚಂದ್ರನ ಕೆರೆ, ಚಂದ್ರನು
 ದಿನಾಲು ರಾತ್ರಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗುವನು. ನೀವು ದಿನಾಲು ಕೆರೆಯ ನೀರು
 ಕಲಕು ಮಾಡಿ ಚಂದ್ರನ ನಿದ್ದೆ ಕೆಡಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ ಆತನು ಕೋಪಗೊಂಡಿ
 ದ್ದಾನೆ. ಕೂಡಲೆ ಕೆರೆಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಸಾಗಿರಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು
 ನಾಶಮಾಡುವನು.” ಎಂದು ಹೇಳಿತು.

ಆನೆಗಳು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ದಾಡುವ ಚಂದ್ರ ಬಿಂಬವನ್ನು ನೋಡಿ
 ಮೊಲದ ಮಾತು ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿದು, ತಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು
 ಚಂದ್ರನಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಆ ಅಡವಿ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟು
 ಹೋದವು. ಆ ಅರಸು (ಹಿರಿ) ಮೊಲವು ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಸುಖ
 ದಿಂದ ಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು.

ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಗದೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೋಲದಂತೆ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ಅನೇಕರು ಚಂದ್ರ ಪುಸ್ತಕದ ಎಂಬ ಕೆರೆಗೆ ಬಂದವು.

೨. (ಪಾಠವ ಸಾರದಲ್ಲಿ ಅವತರಣಿಕೆಯೊಳಗೆ ಕೊಟ್ಟ, ಹಿರಿ ನೋಲುವ ಹೇಳಿದ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.)

೩. “ಚಂದ್ರದೇವನೇ, ಇದೊಂದು ಸಾರೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ಈಗಲೇ ಹೊರಡುವೆವು. ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡವು.

೪. ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳ ಮುಂದೆ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ ಹಲವು—ಕೆಲವು, ಹಿರಿ—ಕಿರಿ, ತಳಿ—ರಾಡಿ (ಕಲಕ), ಮೂರ—ಸಮೀಪ, ಸುಖ—ದುಃಖ.

೫. ದಪ್ಪಕ್ಷರಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿದ ಶಬ್ದಗಳು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳಿರುವವು.

(೧) ಗುರುಗಳು ಶಿಷ್ಯನ ಮೇಲೆ ಕೋಪನೆಂಬದ್ದಾರೆ. (೨) ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅಸವಾದಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗನು. (೩) ರಾಮನು ವೈಲಿ ಬೇನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗಹೀನನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಆಶೆಯೆಲ್ಲ ಬರಿಯ ಬಯಲಾಯಿತು. (೪) ದುರಿಕಾರರ ಬಿಸಲಿನ ತಾಪಕ್ಕೆ ಬಾಯಸಾಂಬಳಲಿವೆ. (೫) ಬಾಲಕರ ದಿನಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿನ ಭಾಷಣ ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಲೆಗೂಗಿದರು.

೩. ಬಾಳೆ

ನಿರೀಕ್ಷಿಸು — ಸಂಕ್ಷೇಪವಾದನೋಡು ಗೊನೆ — ಕಾಯಿಗಳ ಗೊಂಚಲು

ಶೋಭೆ — ಸೌಂದರ್ಯ, ಚಂದ ನಡು — ಉರು

ಬಾಳು — ಜೀವನ ಸಂತತಿ — ಪೀಳಿಗೆ, ವಂಶ

ಒಂದೇಫಲ — ಒಂದೇ ಸಂತತಿ ಸತತ — ಯಾವಾಗಲೂ

ಮೇಜವಾನಿ - ಪ್ರೀತಿಯ ಊಟ ಪೊಟ್ಟಿ - ಪುಡಿಕೆ
ಮೂಡಿಗೆ - ಗಂಟು ಪಂಕ್ತಿ - ಜೋಡಿಯ ಊಟ
ವೈರ್ಥವಾಗು - ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದಾಗು

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ನೀರು ಸಿಗುವ ಕಸುವಿನ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಯು ಬೆಳೆಯುವದು. ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮಡುವಾಡಿ ತಗ್ಗು ತೆಗೆದು, ಗೊಬ್ಬರ ಹಾಕಿ ಬಾಳೆಯ ಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನೂ, ಮರಿಗಳನ್ನೂ ನೆಡುವರು. ಇವಕ್ಕೆ ನೋಳೆ ಕೆಡೆದು ಎಲಿಬಿಡುವವು. ಎಲೆಗಳು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ವಾಗಿರುವವು. ಕೆಲವು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹೊಡೆಬಿಟ್ಟು ಹೂವಿಗೊಂದು ಕಾಯಿಬಿಡುವದು. ಒಂದೊಂದು ಗಿಡಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತರ ವರೆಗೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆಗಳರ ಬಹುದು. ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಾದ ಮೇಲೆ ಗೊನೆ ಇಳಿಸುವರು ಇಲ್ಲವೆ ಬಲಿತ ಕಾಯಿಗಳ ಗೊನೆ ಇಳಿಸಿ, ಹುಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಕಿ ಹಣ್ಣು ಮಾಡುವರು. ಬಾಳೆಗೆ ಒಂದೇ ಫಲ.

ಬಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಕದಳಿ ಕರಿ ಬಾಳೆ, ಬೂದು ಬಾಳೆ, ಹಸುರು ಬಾಳೆ, ಮಿಟ್ಟಿ ಬಾಳೆ, ರಸ ಬಾಳೆ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಜಾತಿಗಳು ಅವೆ. ಬಾಳೆಯ ಗಿಡವು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಿಂದ ಉಪಯುಕ್ತವಾದದ್ದು. ಬೊಡ್ಡೆಯ ದಿಂಡಿ ನಂದಲೂ, ಕಾಯಿಗಳಿಂದಲೂ ಪಲ್ಯೆ ಮಾಡುವರು. ಬೊಡ್ಡೆಯ ಹೊರ ಗಿನ ಹಾಳೆಯಿಂದ ಮೂಡಿಗೆ ಕಟ್ಟುವರು. ಒಣಗಿಸಿ ನಾರು ಮಾಡುವರು. ಪೂಜಾಮಂಟಪ, ಲಗ್ನ ಮಂಟಪಗಳಿಗೆ ಬಾಳೆಯ ಕಂಬ ಕಟ್ಟುವರು. ಊಟಕ್ಕೆ ಎಲೆಬೇಕು. ಹಣ್ಣು ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೂ, ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೂ, ಸೀಕರಣೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಬೇಕು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೭. ಸಿಹಿ ಹಣ್ಣುಗಳು— ಬಾಳೆ, ಅಂಜೀರಿ, ಮಾವು, ಮೋಸಂಬಿ, ನೇರಲಿ. ಹುಳಿ ಹಣ್ಣುಗಳು— ಹುಣಿಸೆ, ಲಿಂಬೆ, ಸೇಬು, ಬೋರೆ, ಕವಳಿ.

೮. (ಅ) ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಯು ಒಂದೇ ಗೊನೆ ಬಿಟ್ಟು ಫಲ ಕೊಡುವದು. ಮುಂದೆ ಫಲ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಗಿಡವನ್ನೂ ಕಡಿದು

ಹಾಕುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೊನೆ ಕೊಯ್ದಬಳಿಕ ಬಾಳೆಯ ಬಾಳೆ ಮುಗಿದಂತಾಯಿತು.

(ಆ) ಬಾಳೆಯು ಒಂದೇ ಸಾರೆ ಒಂದೇ ಗೊನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಫಲ ಕೊಡುವದು. ತಿರುಗಿ ಗೊನೆ ಬಿಡುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಾಳೆಗೆ ಒಂದೇ ಫಲ.

೯. ಪಾಠ ಚನ್ನಾಗಿ ಓದಿ, ಅದರ ಸಾರವನ್ನು ನಿಬಂಧ ರೂಪವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೪. ನನ್ನ ಕನ್ನಡ ನಾಡು

೧ ನೇ ನುಡಿ

ಎದೆ - ಹೃದಯ, ಮನಸ್ಸು ಸಂತಸ - ಸಂತೋಷ
ಬೀಡು - ವಾಸಸ್ಥಳ

ಸರಳಾರ್ಥ— ಇದು ನನ್ನ ನಾಡು. ನನ್ನ ಕನ್ನಡದ ನಾಡು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸವಿಯಾದ ಹಾಡು. ನನ್ನ ಕರ್ನಾಟಕವೇ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯವು. (ಇದು) ನನ್ನ ಸಂತೋಷದ ವಾಸಸ್ಥಳವು ಕಂಡೆಯಾ!

೨ ನೇ ನುಡಿ

ಪಾವನ - ಪವಿತ್ರ, ಶುದ್ಧ ಭೂಷಿತ - ಶೋಭೆಯುಳ್ಳ, ಅಲಂಕೃತ
ಸರಳಾರ್ಥ— (ನಾನು) ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಧೂಳಿಯಿಂದಲೇ ಪವಿತ್ರನಾದೆನು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಷೆಯಿಂದ (ನುಡಿಯಿಂದ) ಅಲಂಕೃತನಾದೆನು. (ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆನು.)

೩ ನೇ ನುಡಿ

ಕಮನೀಯ - ಮನೋಹರವಾದ ಎದೆಸೋಲು - ಮನಸ್ಸು ಕರಗು, ಮನ
ಸಂತೋಷಕಾರಕ ಸೋಲು, ಮರುಳಾಗು
ಸಿರಿ - ಸಂಪತ್ತು, ಕಾಂತಿ

ಪರಳಾರ್ಥ— ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಭಾಷೆ, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ (ಇವುಗಳನ್ನು) ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಯೂ ಕಾಣಲಾರಿವೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಯೆಂಬ ಕೋಗಿಲೆಯ ಮನೋಹರವಾದ ಗಾಯನಕ್ಕೆ ದೇವರಾಣಿಯಾಗಿಯೂ ಮನಸೋತಿರುವಳು!

೪ ನೇ ನುಡಿ

ಸೊಗಸು - ಸಂತೋಷ, ಮನಸ್ಸಿನ (ಸವಿಸುಸವಿದ) ಸವಿಸವಿದು - ರುಚಿ
 ಓತ ನೋಡಿ

(ಪೊತ್ತಿಗೆ+ಪೊತ್ತಿಗೆ) ಪೊತ್ತು ಕೊತ್ತಿಗೆ - ತಕ್ಕ ಸವಯಕ್ಕೆ, ನೀಲಿಂಧಮೆಲೆ

ಪರಳಾರ್ಥ— ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಂಜೆಯ ವರೆಗೆ ನನ್ನ ತಾಯಿ ನಾಡಿನ ವೇಲಿ ಹಾಡುಕಟ್ಟಿ (ಹಾಡಿ) ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಾಡಿಯೋಗುವಳು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ.

೨. ಕವಿಯಲ್ಲಿಯ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನುಡಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಅಭಿಮಾನವೂ, ಪ್ರೀತಿಯೂ ಒಡೆದು ಕಾಣುವವು.

೩. (ಮೂರನೇ ನುಡಿಯ ಭಾವವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.)

೪. (ನಾಲ್ಕನೇ ನುಡಿಯ ಭಾವವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.)

೫. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಾಡುವೆನೆಂದು ಕವಿಯು ಅರ್ಪಿಸಿದನು.

೬. ಸಂತಸದ ಬೀಡು - ಸಂತೋಷದ ವಾಸ್ತವ್ಯ, ಪಾವನ - ಸವಿತ್ರೆ ಭೂಷಿತನಾಗು - ಅಲಂಕೃತನಾಗು, ಕೋಟಿಪೆಂಡು ಕಮನೀಯ - ಮನೋಹರ, ಎದೆಸೋಲು - ಮನಸೋಲು, ಮನಕರಗು; ಸೊಗಸು - ಸಂತೋಷ ಚಂದ.

೫. ವಾರದ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು

ಗಡಿ - ಸೀಮೆ, ಮೇರೆ

ಶಿವಶರಣ - ಶಿವಭಕ್ತ

ಸರಮ - ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಕುಶಾಗ್ರ - ಚುರುಕು
 ಪ್ರಾವೀಣ್ಯ - ನಿಪುಣತೆ ಹಂಬಲ - ಕುತೂಹಲ, ಹೆಚ್ಚಿನ
 ಪ್ರಮಾಣಿಕ - ನಂಬಿಗೆಯವ ಬಯಕೆ
 (ಸರ್ವ+ಗುಣ) ಸದ್ಗುಣ, ಒಳ್ಳೆಯ ಅನ್ಯಾಯ - ನೀತಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು
 ಗುಣ ಸರಕು - ಜೀನಸು
 ಅನುಸರಿಸು - ಹಿಂಬಾಲಿಸು ಅನುವು - ಇಂಬು, ಸ್ಥಳ, ಮಾರ್ಗ
 ಅಸಕ್ತಿ - ಪ್ರೀತಿ, ಅಭಿರುಚಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ - ಹಾದಿತೋರಿಸುವವ
 ಕಳವಳ - ಮರಗೋಣ, ಚಿಂತೆ ಅಂಗಹೀನ - ಅವಯವ ಕಳೆದು
 (ಶಾಸ್ತ್ರ+ಅಧ್ಯಯನ) ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯೋಣ, ಕೊಂಡವ
 ದುರ್ದೇಸೆ - ಕೆಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿ ಬಾಯಿಬಿಡು - ಕಳವಳಗೊಳ್ಳು
 ಎತ್ತಿದ ಕೈ - ವೇಲಾದ ಕೈ ಅನ್ವಭತ್ರ - ಬಂದವರಿಗೆ ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ
 ಅಭಿರುಚಿ - ಪ್ರೀತಿ ಅನ್ನಕೊಡುವ ವಃನ
 (ಅನು+ಅರ್ಥಕ) ಅನ್ವರ್ಥಕ - ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ, ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕ
 ಭೈಯ - ಗೂರಿ ವರ್ತಕ - ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥ
 ಸ್ಫೂರ್ತಿ - ಹುಮ್ಮಸ್, ಹುರುಪು

ಪಾಠದ ಸಾರ— ವಾರವ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಶಿವ
 ಶರಣರ ಹೆಸರಾದ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಕುಶಾಗ್ರ ಬುದ್ಧಿಯ
 ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಾಗಿ ಮುಂಬಯಿ-ಪುಣೆಗಳ
 ಸಂಗಡ ವ್ಯಾಪಾರ ಬೆಳೆಯಿಸಿ ಸಿರಿವಂತರಾದರು. ಒಕ್ಕಲತನದಲ್ಲಿ ಆಸೆ
 ಯುಳ್ಳ ಇವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ
 ತಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಬೆಳೆಸಿದರು.

ಇವರು ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಧನ
 ಸಹಾಯ ಪಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೂ, ಅಂಗಹೀನರಿಗೂ, ಏರ್ಪಾ
 ರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಮುಕ್ತಹೆತ್ತದಿಂದ ದುಡ್ಡಿನ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬರ
 ಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಭತ್ತಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಜನರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದರು. ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು
 ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರೂ, ಧಾರ್ಮಿಕರೂ, ದಾನಶೂರರೂ ಆಗಿ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಪಡೆದಿರುವರು.

ವಿ. ವಿ. ಗುಡಿ—ಗುಂಡಾರ, ಬಡ—ಬಗ್ಗರು, ಎಂಬ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ‘ಜೋಡುನುಡಿ’ ಎಂಬ ಹೆಸರು. ಈ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಸೊಲ್ಲಾಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ವಾರದವರ ಮನೆತನವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

೨. ತಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಉದ್ಯೋಗವಾದ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗ ಬೀಳುವ ಲೆಕ್ಕ-ಪತ್ರ-ಜಮಾಖರ್ಚುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದದ್ದರಿಂದಲೂ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮೊದಲಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ತಂದೆಯವರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

೩. ಇವರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಹೇಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಹಣವು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರವರು ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

೪. ಒಕ್ಕಲತನದ ಮೇಲೆ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಒಕ್ಕಲತನವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹೊಸ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಹಲವುತರದ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಬೆಳೆಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿದ್ದರು.

೫. ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರಲ್ಲಿ ಪರೋಪಕಾರವೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ಗುಣವಿತ್ತು.

೬. ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರು ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಬಾಯಿಬಿಡುವದನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಅನ್ನಭತ್ಯೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಜನರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದರು. ಆ ಜನರು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರಿಗೆ “ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ” ಎಂದು ಕರೆದರು.

೭. ಇವರು ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಹಂಚಿದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯ

ಲ್ಲಿಯೂ ಅಸಕ್ತಿ ಇತ್ತೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವದು.

೮. ಬಡಬಗ್ಗರು, ಅಂಗಹೀನರು, ಬಡವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಪದಗಳನ್ನು ದಪ್ಪಕ್ಷರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ.

(೧) ಸೊಲ್ಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನೆಗಳಿವೆ. (೨) ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪರಮ ಭಕ್ತರು. (೩) ಒಕ್ಕಲುತನದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರಿಗೆ ಬಲು ಆಸಕ್ತಿ. (೪) ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಂತೂ ಇವರದು ಎತ್ತಿದ ಕೈ. (೫) ಮಲ್ಲಪ್ಪನವರಿಗೆ “ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ” ಎಂಬುದು ಅನ್ವರ್ಥಕ ನಾಮವಾಯಿತು.

ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳ ಮುಂದೆ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥ ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಸತ್ಯ—ಅಸತ್ಯ, ನ್ಯಾಯ—ಅನ್ಯಾಯ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ—ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕ
ಬಡತನ—ಸಿರಿತನ, ಕಹಿ—ಸಿಹಿ.

ಕೆಳಗಿನ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದೆ.

ಎತ್ತಿದ ಕೈ - ಮೇಲಾದ ಕೈ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು - ಹಾದಿಗೋರಿಸುವವರು
ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸರಿ - ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸಮಾನ, (ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಾರದು).

೬. ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಯಾರಾದುದಿರುವದಿಲ್ಲ

(ನಿಡಿವು+ಉಸಿರು)ನಿಟ್ಟುಸಿರು-ಉದ್ದ ನ್ಯಾಯ - ನೀತಿ

ವಾದ ಉಸಿರು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ - ಒಮ್ಮೆಲೆ, ಸಹಜವಾಗಿ
ಪರಿಚಯದವ - ಗುರುತಿನವ ದೋಷ - ತಪ್ಪು, ಅಪರಾಧ

ಪಾಠವೆ ಸಾರ— ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಯಾರೂ ದುಡಿಯುವದಿಲ್ಲ;
ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಅಡುತ್ತಿದ್ದದನ್ನೂ ಅಕೆಯ ಪರಿಚಯದ
ಒಬ್ಬ ಒಕ್ಕಲಿಗನು ಕೇಳಿ; ಅನೇಕ ಉಪಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಎಲ್ಲರೂ
ಎಲ್ಲರ ಸಲುವಾಗಿ ದುಡಿಯುವರೆಂದು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು

ప్రతియొక్కనిగి తనగి బేకాగువ ఎల్ల సరకులన్న తానే
 యెట్టిసికొల్పవడూ, తన్న ఎల్ల కేలసగలన్న తానే మోడికొల్ప
 వడూ ఎదిగూ శక్తినిల్ల. యావనొబ్బను తన్నిందాగువ యావ
 దొందు కేలసవన్న మోడబల్లను. ఒందే బగియ ఒడవేగలన్న
 తనగి సాకాగి లుళియువన్న యెట్టిసబకుదు. తన్నల్లి జెచ్చాన
 ఒడవేగలన్న జనరిగి కొట్టు, తనగి బేకాద ఒడవేయన్న అదలు
 బదలు మోడి సడెయబకుదు. ఆద్దరింద ఎల్లరూ ఒందిల్లిందు
 రీతియింద ఎల్లర సలువాగి దుడియుత్తరందు యేలకుదు.

బిడిసిద అభ్యసనగళు

ఆ. (౧) “నాను శెగల్లె ఎరడనేయవర సలువాగి దుడి
 యుత్తేనే. ఆదరే నన్న సలువాగి యారూ దుడియువదిల్ల. దేవరే
 నిన్న మనేయల్లి ఇదే న్యాయవే” ಎಂದು కాలియకేయ మడిదళు.

(౨) ఆకేయ గురుతిన ఒబ్బ ఒక్కలిగను బందు కాలి
 “నిను కాణువ ఈ ఎల్ల పదార్థగలన్న నినే మోడికొండిల్ల.
 నిన్న సలువాగి ఎరడనేయవరు దుడివిద్దారే” ಎಂದು అనేక
 లుదాశరణేగలన్న కొట్టు మనగాణేసికొట్టిబ్బడింద, తాను నిట్టు
 సిరు బిట్టెద్దు తప్పేబదు ఆ కాలియకేగి కలియితు.

౨. సర్రోజిని నాయడు

జగత్+ప్రసిద్ధ - జగత్తిగి మేసరాద కవయిత్రి - కావ్య రచిసువళు
 కవిత్వశక్తి - కవితే మోడున బేరగుగొళిసు - ఆర్త్యయ గొళిసు
 సామర్థ్య దంపతి - గండబండిర జోడు
 భౌతిక - భూతగళిగి సంబంధిసిద్దు (భూమి, నీరు, బీళకు, గాలి,
 పదవి - బిరుదు ఆకాశ ఇచ్చేదు భూతగళు
 పదార్థ విజ్ఞాన - పదార్థగళ పూర్ణ తిళువళి

ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ - ಪದಾರ್ಥಗಳು ಕರಗಿ, ಬೆರೆತು ಹೊಸಪದಾರ್ಥವಾಗು
ಕಡಿದು+ಅಪ್ಪಣೆ) ಕಟ್ಟಿಪ್ಪಣೆ - ಕಠಿಣ ಆಜ್ಞೆ ವದರ ಜ್ಞಾನ
ಸಾಹಿತ್ಯ - ಯಾವದೊಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ
ಕವನ - ಕಟ್ಟಿದ ಹಾಡು (ಕವಿತೆ) ಬರೆದ ಸಂಗ್ರಹ

(ಅ+ನಂಥ) ಅನಂಥ - ಒಡೆಯನಿಲ್ಲ ಪ್ರಭುತ್ವ - ಒಡೆತನ
ದವ, ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವ ಅಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಇಂಗ್ಲೀಷ ಸಾಹಿತ್ಯ
(ನಿರಾ+ಅಶ್ರಿತ) ನಿರಾಶ್ರಿತ - ಆಶ್ರಯ ನಿವಾರಣೆ - ಪರಿಹಾರ

ವಿಲ್ಲದವ, ಗತಿಯಿಲ್ಲದವ ಮುಕ್ತಮಾಡು - ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡು
ಭಾಗ್ಯದೇವತೆ - ಸಂಸತ್ತಿನ ದೇವತೆ, ಸುವರ್ಣ - ಬಂಗಾರ
ಬದುಕಿಸಿದ ದೇವತೆ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ - ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಲೇಖಕ - ಬರೆಹಗಾರ

ಕವಿ ಇದರ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ರೂಪ ಕವಯಿತ್ರಿ.

ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಇದರ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ರೂಪ ಅಧ್ಯಕ್ಷಿಣಿ.

ಪಾಠದ ಸಾರ - ಬಾಗಲದ ಬ್ರಹ್ಮನಗರಿ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ
ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ವಂಶದಿಗಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ 'ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯಡು' ಹುಟ್ಟಿದಳು.
ಈಕೆಯ ವಿಶ್ವ ಶಕ್ತಿಯು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಅಂಗ್ಲ
(ಇಂಗ್ಲೀಷ) ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಈಕೆಯ ಕವನಗಳು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿವೆ.
ಇವಳು ಅನೇಕ ಕಾವ್ಯ-ನಾಟಕ-ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾ
ಗಿದ್ದಾಳೆ. ಈಕೆಗೆ "ಭಾರತದ ಕೋಕಿಲ" ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಕೋವಿಲ ಹೃದಯದ ಸರೋಜಿನಿಯು ಮುಸೀನದಿಯ ಮಹಾ
ಪೂರದ ಅನರ್ಥಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಡವರಿಗೂ, ಅನಾಥರಿಗೂ, ದುಃಖಿತರಿಗೂ,
ನಿರಾಶ್ರಿತರಿಗೂ ಸಾನಾ ಬಗೆಯಿಂದ ಸಹಾಯಮಾಡಿ ನಿರಾಶ್ರಿತರಿಂದ
"ಭಾಗ್ಯದೇವತೆ" ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಳು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಆಂದೋ
ಲನದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಧುಮುಕಿ ಸೆರೆಮನೆವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ
ರಾಷ್ಟ್ರಭಕ್ತರೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಳು. ಇಂತು ಕವಿತ್ವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ
ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮದಿಂದಲೂ ಸರೋಜಿನಿದೇವಿಯು ಅಮರಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ಅಸೋರನಾಥರು ಮಗಳಾದ ಸರೋಜಿನಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ, ಗಣಿತಗಳ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವಳಾಗಿತ್ತರು.

೨. ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷದ ಸರೋಜಿನಿಗೆ ಅಂಕಗಣಿತದ ಒಂದು ಲೆಕ್ಕ ಬಿಡಿಸಲು ಕೂಡಿಸಿದರೆ ಒಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನೇ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದರು. ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷದ ಇವಳು ಕೇವಲ ಆರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹದಿಮೂರು ನೂರು ಸಾಲುಗಳ ಒಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದಳು. ಇದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕವಳಿರುವಾಗಲೇ ಇವಳಿಗೆ ಕವಿತ್ವ ಶಕ್ತಿ ಇತ್ತೆಂದೆ ತಿಳಿಯುವದು.

೩. ಸರೋಜಿನಿಗೆ ಅಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವವಿತ್ತು.

೪. ಮುಸೀನದಿಯ ಮಹಾಪೂರದಲ್ಲಿ ಆದ ಅನರ್ಥದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಿರಾಶ್ರಿತರ ಕಷ್ಟ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಹೆಗಲಿರುಳು ದುಡಿದು, ಧನಧಾನ್ಯಗಳನ್ನೂ, ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಸಂಕಟದಿಂದ ಮುಕ್ತ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ 'ದೀನ ಜನರ ಬಂಧು' ಎಂಬ ಹೆಸರುಂಟಾಯಿತು.

೫. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಸೆರೆಮನೆಯ ವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸರೋಜಿನಿಯು "ರಾಷ್ಟ್ರಸೇವಿಕೆ" ಎಂದು ಹೆಸರಾದಳು.

೬. ಭಾರತದ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಸಂಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಂತದ ಗವರ್ನರರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು.

೭. ಇವರ ಕವನಗಳು ಸುಂದರವೂ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದ್ದು ಇಂಪಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹಾಡಲಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿವೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ಇವಳಿಗೆ "ಭಾರತದ ಕೋಕಿಲೆ" ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

೮. ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹದಗಳನ್ನು ದಪ್ಪಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಹುಂಬಿದೆ.

(ಅ) ಒಮ್ಮೆ ಮುಸೀ ನದಿಗೆ ಮಹಾಪೂರ ಬಂದಾಗ ಜನರ ಮನೆ ಮತಗಳೆಲ್ಲ ನೀರುಪಾಲಾದವು. (ಆ) ನಿರಾಶ್ರಿತರು ಸರೋಜಿನಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯದೇವತೆ ಎಂದು ಕರೆದರು. (ಇ) ಈಕೆಯ ಸೇವೆಗೆ

ಮೆಚ್ಚಿ ಸರಕಾರದವರು 'ಶೈಶವಾಹರ' ಎಂಬ ಸುವರ್ಣ ಪದಕವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. (ಈ) ಸರೋಜಿನಿಗೆ 'ಭಾರತದ ಶೋಕಿನಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು.

೯. ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ತೋರಿಸಿದಂತೆ ಕೊಟ್ಟ ಕಟ್ಟಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆದಿದೆ.

ಉದಾ:— ಕವಿ - ಕವಯಿತ್ರಿ.

ಗೌಡ—ಗೌಡತಾನಿ, ಗವಳಿಗ—ಗವಳಿಗತ್ತಿ, ಶೋಣ—ಎಮ್ಮೆ.

೮. ಬಣ್ಣದ ಚುಕ್ಕೆ

ಸುರಿವೆನು - ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕೊಡು	ಪಡುವಣ ದೇಸೆ - ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕು
ವೆನು	ಹೊತ್ತು - ಸೂರ್ಯ
ಜೈಗು - ಸಂಜೆ	ಹೆತ್ತು - ಹಡೆದು
ಮುತ್ತು - ಮುದ್ದು	ತಳರು - ಚಿಗುರಲೆ
ಸೆಳೆ - ಜಗ್ಗು	(ತಿಳಿ+ಕೊಳ) ತಿಳಿಗೊಳ - ಸ್ವಚ್ಛಪಾದ
ಸೊಬಗು - ಸೌಂದರ್ಯ	ಸರೋವರ
ನಲಿ - ಸಂತೋಷ ಪಡು	ಚುಕ್ಕೆ - ಚಿಕ್ಕಿ, ನಕ್ಷತ್ರ

ಸರಳಾರ್ಥ— ಹಕ್ಕಿಯೇ, ಹಕ್ಕಿಯೇ, ಎಲೇ ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಯೇ, ಬಣ್ಣದ ಚುಕ್ಕಿಯೇ ಬಾ, ಗೆಳೆಯರು ಅಡಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಈ ಹೊತ್ತುನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆಯಲಿ?

ಬಾ. ಬಾ. ನನಗೂ ಹಾಡಲಿಕ್ಕೆ (ಇಂಪಾಗಿ ಕೂಗಲಿಕ್ಕೆ) ಕಲಿಸು. ಬಾ. ಬಾ. ನನಗೂ ಹಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಲಿಸು, ನಿನಗೆ ಜೊವಿನ ರಸವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು, ನಿನಗೆ ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಳನ್ನು (ಬೆಳಸಿಯ ಕಾಳನ್ನು) ಸಾಕಾ ಗುವಷ್ಟು ಕೊಡುವೆನು.

ಬಾ ಬಾ. ಹಗಲೆಲ್ಲ ಆಡೋಣ, ಬಾ. ಬಾ. ಇಡೀ ದಿವಸ ಹಾಡೋಣ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂಜೆಯ ಸೂರ್ಯನು ಮುಳುಗುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಾಯಿಯು (ಕೊಡುತ್ತಿರುವ) ಮುದ್ದು (ನೆನಪಾಗಿ ಮನಸ್ಸು)

ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಎಳೆಯುವದು.

ಆಡವಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಡೆದು, ಜೋಪಾನ ಮಾಡಿದ ಆ (ನಿನ್ನ) ತಾಯಿಯ ಗುಟುಕಿನ ತುತ್ತು ನಿನ್ನನ್ನು ಗೂಡಿಗೆ ಜಗ್ಗುವದು! ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಆಡೋಣಬಾ! ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಹಾಡೋಣಬಾ!

ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ, ತೋಟದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತ, ಹೂವಿನ-ಚಿಗುರೆಯ ಚಲುವಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ತಿಳಿನೀರಿನ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ತಣ್ಣೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತ, ಸಂತೋಷ ಕೊಡುವ ಹಸರು ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ, ಬೀಳುತ್ತ ಎಳುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೂ (ಸಂಜೆಯ ವರೆಗೂ) ಆಡೋಣ ಬಾ! ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೂ ಹಾಡೋಣ ಬಾ !

ಸಾಕದ ಸಾರ— ಚಿಕ್ಕಂದದಿಂದ ಮುಗಿಲಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ಇಂಪಾದ ಸ್ವರದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಅದರೊಡನೆ ಗೆಳೆತನ ಮಾಡಿ ತಾನೂ ಹಾರಾಡಲಿಕ್ಕೂ, ಇಂಪಾಗಿ ಹಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಹಂಚುವದು.

ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಹಣ್ಣು, ಹೂವಿನರಸ, ಬೆಳಸಿಯ ಕಾಳುಗಳ ಆಶೆ ತೋರಿಸಿ ತೋಟದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತ, ಹೂ ಚಿಗುರೆಯಗಳ ಚಲ್ವಿಕೆ ನೋಡುತ್ತ ತಿಳಿಗೊಳದ ತಣ್ಣೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತ, ನಲಿಯುವ ಹಸರು ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಸಂಜೆಯ ತಾಯಿಯ ಗುಟುಕಿನ ತುತ್ತು, ತನಗೆ ತಾಯಿಯ ಮುತ್ತು ನೆನಪಾಗುವವರೆಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದದಿಂದ ಆಡೋಣ ಎಂದು (ಕವಿಯು ಬಾಲಕನಾಗಿ) ಕರೆಯುವನು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಹಕ್ಕಿಯನು ಆಡಲಿಕ್ಕೂ, ಹಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವನು.

೨. ಹೂವಿನ ರಸವನ್ನೂ, ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಬೆಳಸಿಯ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

೩. ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಇಡೀ ದಿನವೆಲ್ಲ ಆಡೋಣ ಎಂದು ಹೇಳುವನು.

೪. ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ, ತೋಟದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತ, ಹೂ-ಚಿಗುರೆಯಗಳ ಚಲ್ವಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ತಿಳಿನೀರಿನ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ತಣ್ಣೀ

ರನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತ, ಸೂತೋಷ ಪಡಿಸುವ ಹಸರು ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತ-ಬೀಳುತ್ತ ಆಡೋಣ ಎಂದು ಹೇಳುವನು.

೫. ಆದುವ, ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಇದೆಯೆಂದು ಹೊಳೆಯುವದು.

೬. ಬ ರೆರೆ ಹಕ್ಕಿ, ಬಣ್ಣದ ಚಕ್ಕಿ, ಬಾ, ಬಾ ನನಗೂ ಹಾಡಲು ಕಲಿಸ, ಹಾಡಲು ಕಲಿಸು, ಎಂಬಿವು ಆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಮಾತುಗಳು.

೭. ಬಾಲರಾದ ನಮಗೆ ಆಡೋಣ, ಹಾಡೋಣ ಇವು ಪ್ರೀತಿಯ ಸ ಗತಿಗಳು. ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಹಕ್ಕಿಯ ಆಡೋಣ, ಇಂಪಾದ ಕೂಗೋಣ ಇವೂ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಂಗತಿಗಳೇ ಇವೆಲ್ಲ ಇರುವದರಿಂದ ನಾವು ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನು ವೆಚ್ಚುವೆವು

೮. ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ ಪತ ವಣ ದೆಸೆ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕು, ಬೈನ ಹೊತ್ತು - ಸಂಜೆಯ ಸೂರ್ಯ ತಳಿಗೊಳ - ತಳಿನೀರಿನ ಸರೋವರ ಕಾಡಿನ ಬಳಿಯಲಿ - ಅಡವಿಯ ಹತ್ತರ ಪೊರೆತ ಯಿ. - ಶೋಕಮಾಡಿದ ತಾಯಿ ಮನೆಯೆಡೆಗೆ - ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ

೯. ಕೊಟ್ಟ ಪದಗಳ ಮುಂದೆ ಅವುಗಳ ವಿವರಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ತಪ್ಪೇನು—ಬಿಡಿದೇನು, ಪಡುವಣ—ಪಶ್ಚಿಮ, ಬಾ—ಹೋಗು, ಮೇಲೆ ಹಾರು—ಕೆಳಗೆ ಇಳಿ.

೯. ಪ್ರತಾಪ ಸಿಂಹನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

ವ. ಹಾಸರಾಕ್ಷಸ - ಹೆಚ್ಚಿನ ಶೂರ; ಕಲಿ - ಶೂರ; ಹೆಣ್ಣಾದ - ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಇತು - ಅನುಭವ; ಕಲಂಕ - ಕುಂದು, ಅಪಕೀರ್ತಿ; ಹಿರಿಯನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಯಕೆ; ಹವ್ಯಾಸ - ಬಲವಾದ ಅನೇಕತೆ, ಹೆಂಬಲ ರೇಗು - ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳೆ; (ಮಂಡಲ + ೩೯) ಕೆ ಎತಲಿತ - ಸಾಮಂತ, ಅತ್ರಿತರಾಜ

ಘೋರ - ಭಯಂಕರ; ಕಾಳಗ - ಯುದ್ಧ; ಒಗ್ಗು - ಒತ್ತು, ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗು
 ಸ್ವಭಾವ - ಗುಣ; (ಸ್ವ + ಅಭಿವಾಸ) ಸ್ವಾಭಿವಾಸ - ತನ್ನ ವರ್ತನಾರ್ಥಕಾಯು
 ಪರಿವಾರ - ಸೇವಕಜನ; ಅಲೆಮಾಡು - ತಿರುಗಾಡ; ತೃಪ್ತಿ - ಬಿಡು, ಅಗಲ
 ಪರಿತಾಪ - ದುಃಖ, ಕಷ್ಟ + ನಷ್ಟ - ದುಃಖಪಾಗುಪಾಪ; ಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣ
 ಪ್ರಾಣ - ಕಸುವು; ಕಷ್ಟಜೀವನ - ಕಷ್ಟದಿಂದ ಬದುಕುವಿಕೆ ಹೃದಯ - ಅಂತಃ
 ಕರಣ ಮನಸ್ಸು; ಗೋಳು - ಸಂಕಟ; ಹಲಬಿ - ದುಃಖಿ; ಕವಿ - ತುಂಬಾ,
 ತೋಚು - ತಿಳಿ, ಎಣೆ - ಸಮಾನ; ಮನುಕೆ - ಪ್ರೀತಿ; ಮತಿ - ಸಾಯು;
 ತಲೆತಗ್ಗಿಸು - ವಣಿ, ಶರಾಬರು, ದೃಶ್ಯಶಕ್ತಿಯ - ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸು
 ದೃಢಸಂಕಲ್ಪ - ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿ; ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ - ಆಣೆ; ಶಾರ್ಮ - ಶೂರತನ
 ಧೈರ್ಯ - ಧೀರತನ; ನಶವಾಗು - ದೊರೆ

ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ “ಸಿಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡು” “ತಲೆತಗ್ಗಿಸು”
 ಎಂಬ ಶಬ್ದಸಮೂಹಗಳಿಗೆ ಸಹಜಾರ್ಥವಿರದೆ ವಿಶೇಷತರದ ಅರ್ಥವುಂಟು.

ಪಾಠವ ಸಾರ— ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಮಹಾಪರಾ
 ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಾಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನು ಬಹಳ ಹೆಸರಾದವನು. ಹಿರಿಯರ
 ಹಾಗೆ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಕಲಂಕ ಬಾರದಂತೆ ಕೀರ್ತಿ ತರಬೇಕೆನ್ನುವದೇ ಈತನ
 ಹಿರಿಯಾಸೆ. ಮೊಗಲ ಬಾದಶಹನಾದ ಅಕಬರನು ರಾಜ್ಯ ಬಿಳಿಸುವ
 ಹವ್ಯಾಸದಿಂದ ಬಹುತರ ಎಲ್ಲ ರಜಪೂತ ಅರಸರನ್ನು ಗೆದ್ದು ಮಾಡಲಿಕ್ಕ
 ಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನೊಬ್ಬನು ಶರಣಾಗತನಾಗಲಿಲ್ಲ.
 ದಿಲ್ಲಿಯ ಬಾದಶಹನೊಡನೆ ಆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋತರೂ ತನ್ನ ಸ್ವತಂ
 ತ್ರ್ಯವನ್ನೂ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಶರಣಾಗತನಾಗದೆ
 ಹೆಂಡಿರು-ಮಕ್ಕನೊಡನೆ ಅಡವಿ ಪಾಲಾಡನು.

ಆರವಲೀ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅರೆವಾಡುವಾಗ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನಿಗೂ, ಅವನ
 ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ, ಪರಿವಾರವನಿಗೂ ಅನ್ನ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಲ್ಲದೆ ಚಳಿಮಳೆ
 ಗಾಳಿಗಳಿಂದ ಆದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಳವಲ್ಲ! ಶಾರ್ಮ-ಧೈರ್ಯ-ದೃಢ
 ನಿಶ್ಚಯದ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಗಿಂತ ಸ್ವದೇಶಾ
 ಭಿಮಾನವೇ ಹೆಚ್ಚಿನವೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಈತನ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪ ತಿಳಿದ
 ರಜಪೂತರು ಜನಸಹಾಯವನ್ನು, ಧನಸಹಾಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು.

ಇವರಿಂದ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಗೆದ್ದನು. ಅದರೇ ರಾಜ ಧಾನಿಯಾದ ಚಿತ್ತೂರ ಕೋಟೆಯು ಮಾತ್ರ ಎಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಜಿಂಕೆಯಿಂದಲೇ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಇಂಥ ಉಪ್ಪಲ ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಯನ್ನು ನಾವೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ಅಕಬರನೊಡನೆ ಅವಯದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋತ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನು ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಶರಣಾಗತನಾಗದೆ ಅರಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಅಡವಿಗೆ ಹೋದನು.

೨. ಅಕಬರನಿಗೆ ಎಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶರಣಾಗತನಾಗುವ ದಿಲ್ಲಿಂಬ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಭಾಮಾಸನು ತನ್ನಲ್ಲಿನ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟನು. ರಜಪೂತರು ಜನ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಹೀಗೆ ಜನಸಹಾಯವೂ, ಧನ ಸಹಾಯವೂ ದೊರೆತದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಬಹು ಭಾಗವನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು.

೩. ಪ್ರತಾಪ ಸಿಂಹನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶೂರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ, ದೃಢಶಕ್ತಿಯ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನ ಎಂಬಿವು ಅವನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಗಳು.

೪. ದಪ್ಪಕ್ಷುಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿದ ಶಬ್ದ, ಶಬ್ದ ವೃಂದಗಳು ಎಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೊಟ್ಟವುಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

(೧) ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಕಲಂಕ ಬಾರದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡನು. (೨) ಅಕಬರನಿಗೆ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನನ್ನು ಮಾಂಡಲಿಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹವ್ಯಾಸವು ಕಡೆತನಕ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. (೩) ವಕ್ಕಳ ಕಷ್ಟ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನ ಪರಿತಾಪಕ್ಕೆ ಎಣಿಯಿಲ್ಲದಾಯಿತು. (೪) ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಗಿಂತ ದೇಶಾಭಿಮಾನವೇ ಹೆಚ್ಚಿನದಂದು ತಿಳಿದನು.

೧೦. ಜಾಣ ನರಿ

ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯ - ಭೂಮಿಯ ಒಡನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಚಲ್ವಿ;
 ಬಳಸು - ಸುತ್ತಗಟ್ಟಿ; ಕಂಟಕ ಪ್ರಾಯ - ಮುಳ್ಳಿಗೆ ಸಮಾನ;
 ಆರ್ತಧ್ವನಿ - ದೀನಸ್ವರ; ನವ್ರ - ವಿನಯವುಳ್ಳ; ವಚನ - ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ;
 ಬೆಚ್ಚು - ಹೆದರು; ಹಿಡಿತ - ಹತೋಟಿ; ವಿಶ್ವಾಸ - ನಂಬಿಗೆ;
 ಧೂರ್ತ - ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯುಳ್ಳ; ಠಕ್ಕತನ - ವೇಷಗಾರಿಕೆ

ಪಾಠವ ಸಾರ - ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದ ಜನರು ಕ್ರೂರರೂ, ದುಷ್ಟರೂ ಆದವರ ಮುಳು ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿ ಅವಾಯಕ್ಯೋಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಧೂರ್ತರೂ, ಜಾಣರೂ ಆದವರು ಸಂಕಟಗಳು ಬಂದಾಗ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ತಾವೂ ಪಾರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದವರನ್ನೂ ಪಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ಹುಲಿಯು ತನ್ನ ಬಳಿಯಿಂದ ಹಾಯ್ದ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕಂಡು ಬಲಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯುವಂತೆ ಕನಿರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹುಲಿಯ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯಲು ಉಪಕಾರಮಾಡಿದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನೇ ಮುರಿದು ತಿನ್ನುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ನರಿಯು ಬಂದು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಅಳಿದು, ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಹುಲಿಯು ತಿರುಗಿ ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಉಳಿಸಿತು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೨. "ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನಾನು ಕೊಂದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆಯೂ ಕೊಲ್ಲು ವದಿಲ್ಲ. ಇದು ನನ್ನ ವಚನ. ದಯಾಕೀರಿ ಬಲಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡು" ಎಂದು ಹುಲಿಯು ದೀನತನದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಹುಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿತು.

೪. ಎಲೇ ಹುಲಿಯೇ! ಆದಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟೆಯಾ? ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಅಪಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವೇ? ದಯ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿಸು" ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹುಲಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

೧೧. ಬಸವೇಶ್ವರ

ಪುಣ್ಯಭೂಮಿ - ಪವಿತ್ರ ಭೂಮಿ; ಶ್ರೇಷ್ಠವ್ಯಕ್ತಿ - ಹೆಸರಾದ ಮನುಷ್ಯ;
ರಂಗ - ಕೆಲಸ ಮಾಡತಕ್ಕ ಸ್ಥಳ; ಅದ್ವಿತೀಯ - ಅಸಾಧಾರಣ, ಶ್ರೇಷ್ಠ;
ನಂದಿ - ಬಸವ; ಲಿಪಿ - ಬರೆಸೆ; ಅಪಾರ - ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ;
ಸಂಪ್ರದಾಯ - ನಡತೆ; ಅಹಿಂಸೆ - ಹಿಡಿಸದಿರುವದು, ಕೊಲ್ಲದಿರುವದು;
ಮೂಲವು - ಆರಂಭದ ಸ್ಥಾನವು; ಐಕ್ಯ - ಏಕರೂಪತೆ;
ಭೇದಭಾವ - ಮೇಲುಕೀಳೆಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ; ಕಾಯಕ - ದುಡಿತ;
(ಅಸ್ತೃತ್ಯು+ಉದ್ಧಾರ) ಅಸ್ತೃಶ್ಛೋದ್ಧಾರ - ಹಂಜನದ ವಿಳಿಗೆ;
ಐಕ್ಯವೊಂದು - ಮರಣವೊಂದು; ಶತಮಾನ - ನೂರರ ಎಣಿಕೆ;
ಅಚ್ಚಳ - ರೂಪಗೆಡು; ಅವರ - ಶಾಶ್ವತ, ಸ್ಥಿರ, ಮರಣವಿಲ್ಲದ;
ಬೋಧಪ್ರದ - ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ;

ಪಾಠವೆ ಸಾರ— ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಗೇವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಸರಮಾ
ಶಿವಭಕ್ತರಾದ ಮಾದರಸ-ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆಯರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ, ನಂದಿಯ
ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದ
ಸಂಗಮನಾಥನ ಭಕ್ತರಾಗಿ ಪವಿತ್ರ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ
ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಜಾಣ್ಮೆಯೂ, ಕೀರ್ತಿಯೂ ನಾಲ್ಕಾರ್ಡೆಗೆ ಹಬ್ಬಿದವು.

ಬಸವೇಶ್ವರರ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಕಲ್ಯಾಣವ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಂತ್ರಿಯೂ,
ಬಸವೇಶ್ವರರ ಸೋದರ ಮಾವನೂ ಆದ ಬಲದೇವನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ
ಗಂಗಾಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದನು. ಬಲದೇವನ
ತರುವಾಯ ಬಸವೇಶ್ವರರೇ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆ
ಮಾಡಿ ರಾಜ-ಪ್ರಜರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಪುರಾತನ ಶಾಸ್ತ್ರಪಟ
ವೊಂದನ್ನು ಓದಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಬುಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಪಾರದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆ
ಯಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು.

ತನುಮನುಷನಗಳಿಂದ ಜನಕೆಯ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ದುಡಿದು ಜನರಲ್ಲಿದ್ದ
ಮೂಢ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಸತ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ನ್ಯಾಯವಾದ
ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದಳು. “ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವು” “ದೇವ

ನೊಬ್ಬನು ಸಾನು ಹಲವು" "ಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ಸಮಾನರು" "ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ" "ಎಲ್ಲರೂ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಡೆದು ದೇವಸಾನಿಧ್ಯ ಹೊಂದಬಹುದು" ಎಂಬ ವಚನಗಳಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದರು. "ಅನುಭವ ಮಂಟಪ" ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಶಿವಶರಣರೆಲ್ಲ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚರ್ಚೆವಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಅಪ್ರೌಢೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಜಾತಿ-ಭೇದವನ್ನು ಅಳಿದರು. ಇವರು ಕೃಷಿಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಐಕ್ಯರಾದರು. ಎಂಟು ಶತಮಾನ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೂ ಇವರ ತತ್ವಗಳು ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿದು ಅಮರವಾಗಿವೆ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

೬. ಜನರಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂಢ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಸತ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ಸ್ವಾಯಿ ಈ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಧಾರ್ಮಿಕ-ಮಹಾಪುನಃಸರಿಮೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದರು.

೭. ದಯಾವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವು. ಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ಸಮಾನರು. ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ ಎಂಬಿವು ಬಸವೇಶ್ವರರ ತತ್ವಗಳು.

೮. ಬಸವೇಶ್ವರರು ಗತಿಸಿ ಎಂಟು ಶತಮಾನಗಳಾದರೂ ಅವರ ತತ್ವಗಳು ಈಗಲೂ ಭರದಿಂದ ಪ್ರಸಾರವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿದವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ತತ್ವಗಳು ಅಮರವಾಗಿವೆ. ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತೇವೆ.

೧೦. (ಅ) ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ದಪ್ಪಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಶೋಧಿಸಿದೆ.

ಮಾನವ ಜನಾಗಂದ ಉನ್ನತಿಗೆ ಹೆಣಗಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಅದ್ವಿತೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಂದಿಯು ಶಿವನ ವಾಹನವು. ಭಾರತೀಯರು ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದವರು. ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದಿಂದ ದೇವ ಸಾನಿಧ್ಯ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಬಸವೇಶ್ವರರು ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

(ಅ) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.
೧. ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಸದೆ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ದಯತೋರಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ ಧರ್ಮವು. ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲನೆನಿಸುವದು. ೨. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ದುಡಿಯಬೇಕು. ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಮೇಲು-ಕೀಳು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ದುಡಿ ತದ ಉಳಿತಾಯದಲ್ಲಿ ದಾನ-ಧರ್ಮಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ೩. ದೇವರನ್ನು ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೂ ಒಂದೇ. ಆದ್ದರಿಂದ “ದೇವನೊಬ್ಬ ನಾಮ ಹಲವು” ಎಂದು ಹೇಳುವೆವು.

೧೨. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಬೇಕು

೧ ನೇ ಸುಡಿ

ತಡೆ - ಒಡ್ಡು; ಮೊರೆ - ಸಪ್ತಳಮಾಡು; ಪ್ರಗತಿ - ಸುಧಾರಣೆ, ಉನ್ನತಿ;

ಸರಳಾರ್ಥ— ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲೆಗೆ (ಉನ್ನತಿಗೆ) ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಬೇಕು! ಹರಿಯುವ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಒಡ್ಡನ್ನು ಹಾಕಲು, ಅದು ಸಪ್ತಳಮಾಡುತ್ತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುವದೇ? (ಆದ್ದರಿಂದ) ಉನ್ನತಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಬೇಕು.

೨ ನೇ ಸುಡಿ

ಅಕ್ಕರೆ - ಪ್ರೀತಿ;

ಹಾಡು - ಇಂಪಾದ ಕೂಗು

ಸರಳಾರ್ಥ— (ಕಿಲಿಕಿಲಿಸುವ) ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ವಂಜರದೊಳಗೆ ಹಿಡಿ ದಿಟ್ಟರೆ ಅದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹಾಡುವದೇ? (ಅದರಂತೆ ನಾವು) ಹಾಡಿ ನಲಿದಾಡಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಬೇಕು. (ವಾರತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಸುಖಿಯಾಗಿದಲಾರನು)

೩ ನೇ ಸುಡಿ

ನೇಸರ - ಸೂರ್ಯ; ಮುಗಿಲು - ಮೋಡ; ಓಳ - ಸಮೂಹ;

ಮುತ್ತು - ಸುತ್ತುಗಟ್ಟು;

ಭಾಸಿಸ - ಹೊಳೆಯುವ;

ಸರಳಾರ್ಥ— ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮೋಡಗಳ ಸಮೂಹವು ಸುತ್ತು

ಗಟ್ಟಲು ಹೊಳೆಯುವ ಬೆಳಕನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವನೇ? ಇಲ್ಲ. (ಅದರಂತೆ ಮನುಷ್ಯನು) ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಬೇಕು!

೪ ನೇ ನುಡಿ

(ಅರೆ+ಅರೆಳು) ಅರೆಯ ತಳು - ಅರೆ= ಅರೆಳು; ಬುರುಗುಳು - ದೊಡ್ಡ
ಸುರಚಿರ - ಮನೋಹರಪಾದ; ಸುರಮಳ - ಸುವಾಸನ; ವೆಂಗೆ
ಸರಳಾರ್ಥ - ಅರ್ಥ ಅಳಿದ ದೊಡ್ಡ ವೆಂಗೆಯನ್ನು ಹುದರೆ
(ಅನು) ಮನೋಹರವಾದ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವನೇ? (ಅದರಂತೆ
ಕೀರ್ತಿಯ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಹವ್ವಿಸುವ) ಹೂವಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ
ಬೇಕು!

೫ ನೇ ನುಡಿ

ಸಿಂಗ - ಸಿಂಹ; ಕೆರಳು - ಸಿಟ್ಟುಗು
ಸರಳಾರ್ಥ (ಮನಬಲ್ಲಾಶೆ) ತಿರುಗುವ ಸಿಂಹನನ್ನು ಸೆರೆವನೆ
ಯೆಳಗೆ (ಪಂಪರದೊಳಗೆ) ಇಟ್ಟರೆ (ಅನು) ಸಿಟ್ಟಾಗದೆ ಶಾಂತಿಯಿರುವ
ಇರಬಹುದೇ? (ಮನುಷ್ಯನು ಸಿಂಹನಂಥ) ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಬೇಕು.

೬ ನೇ ನುಡಿ

ಕರುಣಿಸುತ - ದಯತೋರುತ್ತ; ಪೊರೆ - ಕಾಪಾಡು
ಸರಳಾರ್ಥ - (ಈ ಪ್ರಕಾರ) ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲವೂ,
ಇರುತ್ತಿರಲು, ದೇವರೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೇ ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತ
ಕಾಪಾಡಬೇಕು!

ಪಾಪದ ಸಾರ - ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಗತಿಗೆ, ಹಾಡಿನಲಿ ದಂಡಲಿಕ್ಕೆ
ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಲಿಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿಯ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಹವ್ವಿಸಲಿಕ್ಕೆ, ಬುದ್ಧಿ,
ಶಕ್ತಿ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದದ್ದು ಇರುತ್ತದೆ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಶಾರೀರಿಕ
ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರತಿಬಂಧಗಳೂ, ಪರಾ

ಧೀನತೆಯೂ ಇರಬಾರದು. ಅಂದರೆ ಇಂಥ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಘನವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಆಗುವವು. ಆದ್ದರಿಂದ “ಶಕ್ತಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಬೇಕು.”

೧೩. ವೀರ ಅಭಿಮನ್ಯು

ಪಕ್ಷ- ಬಣ, ಸಲಹೆಗಾರ - ಆಪ್ತಲೋಚನೆ ಹೇಳುವವ
ಬಾಯ್ತುಂಬ - ಬಹಳ, ಸಂಪೂರ್ಣ ದಳ - ದಂಡು, ಸಂಧಿ - ಸಮಯ
ಭೇದಿಸಿ - ಒಡೆದು, ಮುಂದು ಚದುರಿಸು - ಓಡಿಸು
(ವೀರ+ಅಧಿವೀರ) ವೀರಾಧಿವೀರ - ವೀರರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೀರ
(ಬೆನ್ನು+ಬಲ) ಬೆಂಬಲ - ಸಹಾಯ ವತ್ಸ - ಮಗ
ಕೌಶಲ್ಯ - ನಿಪುಣತೆ, ಜಾಣತನ ಬೊಟ್ಟುಕಚ್ಚು - ಸೋಜಿಗಗೊಳ್ಳು
ಧರ್ಮಯುದ್ಧ - ಮೋಸವಿಲ್ಲದ ಕಾಳಗ ವೀರಸ್ವರ್ಗ - ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ
ಮನ್ನಣೆ- ಮಾನ್ಯತೆ, ಮರ್ಯಾದೆ ವೀರರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಸ್ವರ್ಗ
ಹೆಮ್ಮೆಪಡು - ಅಭಿಮಾನ ಪಡು

ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದ ‘ಬಾಯ್ತುಂಬ’, ‘ಬೊಟ್ಟುಕಚ್ಚು’ ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸಹಜಾರ್ಥವಿಲ್ಲ. ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಕೌರವ ಪಾಂಡವರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರು ವೈರ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ದೂರ ಸಾಗಿದರು; ಪಾಂಡವ ಸೇನೆಯ ಎದುರಿಗೆ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರು ಚಕ್ರವ್ಯೂಹದ ಸೇನೆಯನ್ನು ತಂದರು. ಅರ್ಜುನನ ಹೊರತು ಈ ವ್ಯೂಹವನ್ನು ಬೇಧಿಸುವವರು ಯಾರೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ರಾಜನು ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನಾದ ಅರ್ಜುನನ ಮಗ ವೀರ ಅಭಿಮನ್ಯುವು ಬಂದು ಧರ್ಮರಾಜನನ್ನು ಒಡಂಬಡಿಸಿ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟು. ಚಕ್ರವ್ಯೂಹವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಅಕುಲ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಕೌರವರ ಸೇನೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದನು. ವೈರಿಗಳು ಕೂಡಾ ಆತನ ಯುದ್ಧಕೌಶಲ್ಯಕ್ಕೆ ಬೊಟ್ಟುಕಚ್ಚಿದರು. ಬಾಯ್ತುಂಬಾ ಹೊಗಳಿದರು. ಧರ್ಮಯುದ್ಧ ಬಿಟ್ಟು ಅಧರ್ಮದಿಂದ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು : ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿಸಿದರು. ಭಾರತೀಯರಾದ ನಾವು

ಇಂದಿಗೂ ಈ ಬಾಲಕನ ವೀರತನಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಈತನ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತೇವೆ. ವೀರ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನ ರೀತಿ ಚಿಕ್ಕಾಲ ಉಳಿಯುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೫. “ಧರ್ಮಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಅಭಿಮನ್ಯುವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವದು ಆಗದು. ಅಧರ್ಮಯುದ್ಧದ ಹೊರತು ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ನಾವಿಬ್ಬರು (ದುರ್ಯೋಧನ, ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರು) ಕೃಪಾಚಾರ್ಯ, ಕರ್ಣ, ಶಕುನಿ, ದುಃಶಾಸನ ಈ ಏಳು ಜನರು ಕೂಡಿ, ಒಟ್ಟಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡೋಣ” ಎಂದು ದುರ್ಯೋಧನ-ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರು ಆಲೋಚಿಸಿದರು.

೬. ಅತುಲ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮರಣಹೊಂದಿದನು. ಹೀಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದವರಿಗೆ ವೀರಸ್ವರ್ಗ ದೊರೆಯುವದು. ಅದು ಅಭಿಮನ್ಯುವಿಗೂ ದೊರೆಯಿತು.

೭. ವೀರ ಅಭಿಮನ್ಯುವಿನಂತೆ ಕಾದಾಡಬಲ್ಲ ವೀರ ಬಾಲಕರು ಬೇಕು.

೧೪. ಆನೆ

ಭೀಕರ - ಭಯಂಕರ, ಕಾಟ - ಉಪದ್ರವ, ಕುತ್ತು - ಗಂಡಾಂತರ
ಮಾವುತ - ಆನೆ ನಡಿಸುವವ, ವೈಭವ - ಸಂಪತ್ತು, ಕುರುಚು - ಗುರುತು
ಉತ್ಸವ - ಸಮಾರಂಭ, ಶೃಂಗರಿಸು - ಅಲಂಕರಿಸು, ಭವ್ಯ - ದೊಡ್ಡ
ಚತುರಂಗ ಬಲ - ಸಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ದಂಡು, ಅಪಹಯ - ಸೋಲು
ಅಂಕುಶ - ಆನೆ ತಿವಿಯುವ ಆಯುಧ

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಆನೆಯು ಭವ್ಯವಾದ ಪ್ರಾಣಿ. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಹುಂಡುಗಟ್ಟಿ ವಾಸಿಸುವದು. ಮನುಷ್ಯನು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು, ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ-ಬಲಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಅನೇಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವನು. ಹುಲಿಗಳ ಬೇಟೆಗೂ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೂ, ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮುಂಡಿಗೆಗಳನ್ನೂ ಎಳೆಯಿಸಲಿಕ್ಕೂ, ಅರಸರೂ, ಸ್ವಾಮಿಗಳೂ

ಅಂಬಾರಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಹತ್ತಲಿಕ್ಕೂ, ಸರ್ಕಸಿನಲ್ಲಿ ಕಸರತ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಲಿಕ್ಕೂ ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಆನೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆನೆಗೆ ಮದವೇರಿದರೆ ಅದು ಭಯಂಕರ ಕ್ರೂರವಾಗುವದು. ಆನೆಯು ಮಾವುತನ ಅಂಕುಶಕ್ಕೆ ವಶವಾಗುವದು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೯. ಬಿಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ದಪ್ಪಕ್ಷರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ.

(ಅ) ಆನೆಯ ಸೊಂಡೆಯು ಬಲು ಉದ್ದವಾದದ್ದು; ಕೆಣ್ಣು ಬಲು ಸಣ್ಣವು. (ಆ) ಕೋರೆಗಳಂತೂ ಬಹಳ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ವಸ್ತುಗಳು. (ಇ) ಕಾಡಾನೆಗಳ ಕಾಟೆ ವಂದರೆ ಪ್ರವಾಸಿಕರಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಕುತ್ತು. (ಈ) ಆನೆ ಬದುಕಿದಾಗಿನ ಬೆಲೆ ಸತ್ತಮೇಲೆಯೂ ಬರುವಂತೆ.

೧೦. ದಪ್ಪಕ್ಷರಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ.

ಮಲಯ ಪರ್ವತದ ದಟ್ಟದವಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದನ ಗಿಡಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಹುಲಿಯು ಬಲು ಭೀಕರ ಪ್ರಾಣಿಯು. ಲಗ್ನಮಂಟಪವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೇಟೆಗಾರರನ್ನು ಕಂಡು ಚಿಗರೆಗಳು ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡಿವವು. ಈ ಊರಿಗೆ ನೀರು ವಿಪುಲವಾಗಿದೆ.

೧೫. ಆನೆಯೂ, ಮಂಗವೂ

ಚಪಲ - ಚುರುಕು, ನಿರ್ಣಯ - ತೀರ್ಪು, ಗೊತ್ತುವಳಿ, ಅಲುಗು - ಅಲ್ಲಾಡು, ನಿರಾಶೆಗೊಳ್ಳು - ಆಶೆಬಿಡು, (ತುದಿ+ತುದಿ) ತುತ್ತತುದಿ - ತೀರಕ್ಕೊನೆಯ ತುದಿ

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಒಂದು ಆಡವಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬಲವುಳ್ಳ ಒಂದು ಆನೆಯು ಇತ್ತು. ಅದೇ ಆಡವಿಯಲ್ಲಿ ಚಪಲವಾದ ಮಂಗವೂ ಒಂದಿತ್ತು. ಅವೆರಡರ ನಡುವೆ ಶತ್ರಿಹೆಚ್ಚಿ, ಚಪಲತನ ಹೆಚ್ಚಿ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾದ ನಡೆದು, ಅವು ತಮ್ಮ ಜಗಳದ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದ ನರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದವು. ಅದು ಅವೆರಡಕ್ಕೂ ಹೊಳೆಯ, ಆಚೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಗಡದ ತುತ್ತತುದಿಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು

ತರಹೇಳಿತು. ಅನೆಯು ತನ್ನ ಬೆನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಂಗನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೊಳೆದಾಟಿ ಗಡದ ಬಳಿ ಬಂತು. ಹೆಣ್ಣು ನಿಲುಕಲಿಲ್ಲ. ಬೊಡ್ಡೆಗೆ ಸೊಂಡಿ ಸುತ್ತಿ ಜಗ್ಗಹತ್ತಿತು. ಅಲುಗಲಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಮಂಗ ತುದಿಗೆ ಹಾರಿ ಹೆಣ್ಣು ತಂದಿತು. ಎರಡೂ ಕೂಡಿ ನರಿಯ ಹತ್ತರ ಬಂದು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟವು. ಹೆಣ್ಣು ತಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನರಿಯು— “ಹೆಣ್ಣು ದೊರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಅನೆಯ ಶಕ್ತಿ, ಮಂಗನ ಚಪಲತನ ಇವೆರಡೂ ಬೇಕಾದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚು, ಒಂದು ಕಡಿಮೆ ಅನ್ನುವದು ತಪ್ಪು” ಎಂದಿತು. ಆ ಮಾತಿಗೆ ಅನು ಮತ್ತು ಮಂಗ ಎರಡೂ ಒಪ್ಪಿದವು.

ಜಾಣತನದ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುವದು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚೋ! ಚಪಲತನ ಹೆಚ್ಚೋ! ಇವುಗಳ ನಿರ್ಣಯ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅನು-ಮಂಗ ಇವೆರಡೂ ನರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋದವು.

೨. ಚಪಲತನವೂ, ಶಕ್ತಿಯೂ ಇವ್ವರೆ ಎಂಥ ಕೆಲಸಗಳಾದರೂ ಕೈಗೂಡುವವು. ಇಂಥ ಜಾಣತನದ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪ ಬೇಕಾಗುವದು.

೩. ಅನು-ಮಂಗಗಳೆರಡನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದ ನರಿಯು ಜಾಣವೆನಿಸುವದು.

೧೬. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು

ಮಾನವನು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಚ್ಚು, ಹೆಣ್ಣು ಕೇಳು ಎಂದು ಬಗೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದ್ದು ತಪ್ಪು, ವಿಚಾರವಂತರ ವ್ಯಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಸರಿಸಮಾನರು. ಮೈಸೂರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಚಿಯ ಹೊನ್ನಮ್ಮನೆಂಬವಳು “ಹದಿಬದಿಯ ಧರ್ಮ” ಎಂಬ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

೦ ನೇ ನುಡಿ

ವೊರೆ - ಕಾಪಾಡು

ಬೀಳುಗಳೆ - ಹೀಯಾಳಿಸು

ಗಾದಿಲ - ಹಳ್ಳಿಯವ, ತಿಳಿಗೇಡಿ, ಹೆಡ್ಡ

ಸರಳಾರ್ಥ— ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹಡೆದ ತಾಯಿ ಹೆಣ್ಣು ಅಲ್ಲವೇ ? ಜೋಪಾನ ಮಾಡಿದವಳೂ ಹೆಣ್ಣು ಅಲ್ಲವೇ ? ತಿಳಿಗೇಡಿಗಳಾದ ಜನರು “ಹೆಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣು” ಎಂದು ಯಾಕೆ ಹೀಯಾಳಿಸುವರು ?

೧ ನೇ ನುಡಿ

ಕುಲಪುತ್ರ - ಸತ್ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವ ಉದ್ಧರಿಸು - ಉದ್ಧಾರಮಾಡು,

ವಿಳಿಗೆಗೊಳಿಸು

ಒಳುಗುವರ - ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣವುಳ್ಳ ಹುಡುಗ

ಕುಲಕೋಟಿ - ಕೋಟಿಕುಲ, ಕುಲಸಮೂಹ

ಸರಳಾರ್ಥ— ಉತ್ತಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನು, ಓದಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು (ಅದರಂತೆ) ನಡೆಯುವ ಹೊರತು (ತನ್ನ) ವಂಶವನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಲಾರನು. (ಅದರೆ) ಉತ್ತಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣವುಳ್ಳವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕೋಟಿ ಕುಲವನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವಳು.

೨ ನೇ ನುಡಿ

ಸುಚರಿತ್ರನು - ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯವನು ಸೊಗಸುವ - ಅನಂದಗೊಳಿಸುವ

ಸೊಬಗ - ಸುಂದರ, ಬಗೆ - ತಿಳಿ, ಭಾವಿಸು - ವಿಚಾರಿಸು, ಒಗೆ - ಹುಟ್ಟು

ಸರಳಾರ್ಥ— ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣದವನು ಯಾವನು ? ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯವನು ಯಾವನು ? ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅನಂದಗೊಳಿಸುವ ಸುಂದರನು ಯಾವನು ? ಇವನ್ನು ತಿಳಿದು, ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಉತ್ತಮ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಉತ್ತಮ ಗುಣದ ವರನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಸಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು (ಎದುವೆಮಾಡಿ) ಕೊಡಬೇಕು.

೩ ನೇ ನುಡಿ

ನಂಟತನ - ಬೀಗತನ

ಹತ್ತುಗೆ - ಹತ್ತುಗಡಿ, ಸಂಬಂಧ, ಅಸ್ತತ್ವ

(ಎದೆ+ಕರಗು) ಎದೆಗರಗು - ಕರುಣ ಹುಟ್ಟು ಜೊವನ - ಪುತ್ರರು

ರೂಪ - ಚಲ್ವಿಕೆ

ನೇಹ - ಗೆಳೆತನ, ಪ್ರೀತಿ

ಕುಂದು - ಕಡಿಮೆಯಾಗು ನಡೆವ+ಪಣ - ನಡೆವಣ

ಸರಳಾರ್ಥ— ದುಡ್ಡಿನ ಆಸೆ, ಬೀಗತನದ ಸಂಬಂಧ, ಗೆಳೆತನದ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಕರುಣ ಹುಟ್ಟಿ ಗುಣ-ಕುಲ-ಚಲ್ವಿಕೆಗಳಿಂದ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಸಮಾನನಾದವನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು (ಎಂದೂ) ಕೊಡಬಾರದು.
೫ ನೇ ನುಡಿ

ಅವು - ನಾವು ಅರ್ಥ - ಹಣ ದೈನ್ಯ - ದೀನತನ ತನುಜೆ - ಮಗಳು

ಸರಳಾರ್ಥ— ನಾವು ಬಡವರು. ನಮಗೆ ಹಣವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುವದು? ಎಂದು ದೀನತನದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿ, (ಕೊಡುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು) ಕಳೆಯದೆ, ತಾವು ಉಡುವದರಲ್ಲಿ ಕೊಡುವದರಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಡುವ-ತೊಡುವ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

೬ ನೇ ನುಡಿ

ಬರಿಸು - ಕರೆಯಿಸು (ಉಪಚಾರ+ಬೆರಸಿ)ಉಪಚಾರವೆರಿಸಿ - ಉಪಚಾರ

ಪಾರಣೆ - ಉಪವಾಸದ ಮೆರುದಿವಸದ ಊಟ **ನಾಡಿ,**

ಪರ್ವ - ಹಬ್ಬ **ನೆರೆಯೂರು - ಎರಡನೇ ಊರು**

ನಿಜ - ತನ್ನ **ಕಾಲವಂತು - ಸಮಯ ತಿಳಿದು**

ಸರಳಾರ್ಥ— ಇದ್ದ ಊರಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಮಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿವೆಗಳಿಗೆ ಉಪಚಾರ ನಾಡಿ ಕರೆಯಿಸಬೇಕು. ಬೇರೂರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮಗಳನ್ನು ತಕ್ಕ (ಮದುವೆ, ನಿಬ್ಬಣ, ಜಾತ್ರೆ ಮುಂತಾದ) ಸಮಯಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಬೇಕಾಗುವದು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೪. ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಗಂಡು ಮಗನು ಸತ್ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆವಾಗ ಎಂದು ಕುಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉದ್ಧರಿಸುವನು. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣದ ವರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕೋಟಿಕುಲವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವಳು. ಅದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

೫. ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಜೋಡು ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದೆ.

ಪುತ್ರ - ಮಗ,

ಪುತ್ರಿ - ಮಗಳು

ಕುಮಾರ - ಮಗ, ಕುಮಾರಿ - ಮಗಳು
ತನುಜ - ಮಗ, ತನುಜೆ - ಮಗಳು
ಇಂಥ ಬೇರೆ ಜೋಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.
ಹುಡುಗ - ಹುಡುಗಿ, ಬಾಲಕ - ಬಾಲಕಿ, ವತ್ಸ - ವತ್ಸೆ

೧೭. ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಅರ್ಥಪಾಲು

ಪ್ರಾಪ್ತಿ - ಉತ್ಪನ್ನ, ಹುಟ್ಟುವಳಿ, ಗಳಿಕೆ ಅಮೀರ - ಸರದಾರ
ಕೈಯಾಸೆ - ಲಂಚದಾಸೆ (ಪಕ್ಷ+ಅನ) ಪಕ್ಷಾನ್ನ - ಸವಿಅಡಿಗೆ, ಹಬ್ಬದಡಿಗೆ
ಜಾಲಗಾರ - ಮೀನ ಹಿಡಿಯುವವ ಪ್ರಯೋಜನ - ಉಪಯೋಗ
ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ - ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಮರುಳ - ಹುಚ್ಚು, ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದವ
ಕೈಯಾಸೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ 'ಕೈ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಹಜಾರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಲಂಚ ಎಂಬ
ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥವಿದೆ.

ಪಾಠದ ಸಾರ - ಅಮೀರನ ಮಗನ ಮದುವೆಯ ಸಮಾರಂಭದ
ಊಟಕ್ಕೆ ಮೀನ ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಒಬ್ಬ ಜಾಲಗಾರನು ಸಮುದ್ರ
ಉಕ್ಕೇರಿದ್ದರೂ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡಮೀನವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಮೀರನ
ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಕಾವಲುಗಾರನ ಲಂಚದಾಸೆಗೆ ಮೀನದ ಅರ್ಧಬೆಲೆ
ಕೊಡಲೊಪ್ಪಿ ಒಳಗೆ ಹೋದನು. ಅಮೀರನು ಹಿಗ್ಗಿ ಬೆಲೆ ಕೇಳಲು,
ಬಾರಕೋಲಿನ ನೂರು ಪೆಟ್ಟುಗಳೇ ತನ್ನ ಮೀನದ ಬೆಲೆಯೆಂದು ಐವತ್ತು
ಪೆಟ್ಟುಗಳು ಅದಕ್ಕೂಡಲೆ ಅವನು - "ತಡೆಯಿರಿ. ಉಳಿದ ಪೆಟ್ಟುಗಳು
ನನ್ನ ಪಾಲುಗಾರನಿಗೆ ಮುಟ್ಟತಕ್ಕದ್ದು." ಎನ್ನುವ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ
ತಿಳಿದು ಅಮೀರನು ಕಾವಲುಗಾರನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಅವನ ಪಾಲಿನ ಬೆಲೆ
ಸರಿಯಾಗಿ ಮುಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಒಳಿತಾಗಿ ಕೊಡಿಸಿ ಬಲಿಗಾರನಿಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು
ಹಣಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದನು.

ಜಾಲಗಾರನು ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಲಂಚದಾಸೆ ಮಾಡಿದ ಕಾವಲು
ಗಾರನಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಬಡಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಗಲಿಸಿದನಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಮೀನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ
ಬೆಲೆಯನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಜಾಣತನವಿರಬೇಕು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೪. ಜಾಲಗಾರನು ಮೀನಕ್ಕೆ ಹಣ ಕೇಳದೆ, ಬಾರಕೋಲಿನ ಹೊಡೆತಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಈತನು ಹುಚ್ಚನಿರಬೇಕೆಂದು ಅಮೀರನು ತಿಳಿದನು.

೧೮. ನಾಗ ಪಂಚಮಿ

ಅಚರಿಸು - ಮಾಡು ಉಡುಪು - ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಬಟ್ಟೆ
ವಿನೋದ - ಮನರಂಜನೆ, ಮಿಂದು - ಜಳಕನಾಡಿ, ನಿಷ್ಕಾವಂತ - ನಂಬಿಗೆ
ಮಡಿ+ಉಡುಗೆ - ಒಗೆದ ವಸ್ತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನ - ತೋರಿಸುವಿಕೆ ಯುಕ್ತ
ಭೂಷಣ - ಆಭರಣ ಬೆಡಗಿನ - ಅಂದಚಂದದ
ಉತ್ಸಾಹ - ಹುರುಪು, ಉಲ್ಲಾಸ - ಆನಂದ, ತಡೆಸು - ತ್ಯಜಿಸುವುದು
ಪಾತದ ಸಾರ - ಹಿಂದೀಯರು ಮಾಡತಕ್ಕ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗ
ಪಂಚಮಿ ಹಬ್ಬವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರೀತಿಯದು. ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ
ತದಿಗಿ ರೊಟ್ಟಿಯ ಹಬ್ಬ, ಚನಕಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಿರಿಯ ಹಬ್ಬ. ಅಂದು
ನಾಗಪುನ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಹಾಲು ಎರೆಯುವರು. ಪಂಚಮಿಯ ದಿನವೂ
ನಾಗಪೂಜೆ ಮಾಡುವರು. ಸಸಿ ತಿನಭತ್ತ ಸಿರಿಯಾಳ ಸೆಟ್ಟಿಯ ಪೂಜೆ
ಮಾಡುವರು. ಹೀಗೆ ಸಾಲ್ಕುದಿನ ಹಬ್ಬ ನಡೆಯುವದು. ಈ ಹಬ್ಬ
ದಲ್ಲಿ ಬಾಲ-ಬಾಲಿಕೆಯರೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣುವ-ಕ್ಕಳೂ ಕಡಬು
ತಂಬಿಟ್ಟು ತಂದು ಅಂದಚಂದದ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿ ಊತುಂಬೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿದ
ಜೋಕಾಲಿಗಳನ್ನು ಆಡಿ ನಕ್ಕು ನಲಿಯುವರು. ಗಂಡಸರು ಶಕ್ತಿ ಪ್ರದ
ರ್ಶನ ಮಾಡುವರು. ಜಿದ್ದ-ಜೂಡುಗಳ ಮೇಲಾಟ ನಡೆಯುವದು.
ಇಂತು ನಾಗಪಂಚಮಿ ಹಬ್ಬವು ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ತನಗಳನ್ನು ತಡೆಸುವ
ಹಿರಿಯ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೬. ನಾಗ ಪಂಚಮಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರಿಗಿಂತ ಹೆಣ್ಣುವ-ಕ್ಕಳೇ
ಪೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಟ-ನೋಟ-ವಿನೋದಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಶೇಗಿಡುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಈ

ಹೆಬ್ಬವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಹೆಬ್ಬವಾಗಿದೆ.

೯. ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೆರೆಹೊಡೆದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದಪ್ಪಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ.

(೮) ನಾಗಸಂಚಮಿಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕಾನ್ನದ ಉಟ ಮಾಡುವೆವು.

(೯) ನಾಗಸಂಚಮಿ ಹೆಬ್ಬವು ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ತದಿಗಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವದು. (೧೦) ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ತಂಬಿಟ್ಟುಗಳ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವದು. (೧೧) ಜೀರ್ಣಾಲಯ ಸರತಿಗಾಗಿ ಜನರು ಕಾಯುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವರು. (೧೨) ಶಿವನ ಅತ್ಯಂತ ನಿಷ್ಕಾಮಂತ ಭಕ್ತ ಸಿರಿಯಾಳಪಟ್ಟ. (೧೩) ನಾಗಸಂಚಮಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ರೆಯ ಮನೆಯ ಸೊಸೆಯಂದಿರಿಲ್ಲ ತವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

೧೦. ಕೆಳಗಿನ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ನೈವೇದ್ಯ - ಎಡೆ, ನಿಷ್ಕೆ - ನಂಬಿಗೆ, ಪ್ರದರ್ಶನ - ತೋರಿಸುವಿಕೆ, ವೀಲಾಟ - ಪಂದ್ಯ, ಬಿಡಗು - ಸೌಂದರ್ಯ, ಮುಡಿ - ಧರಿಸು, ತಣಿಸು - ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸು

೧೯. ಭತ್ತದ ಬೆಳೆ

ಅಕ್ಕಾದ ಗೊಳಿಸು - ಅನಂದ ಪಡಿಸು ವೆಚ್ಚ - ಖರ್ಚು ಸಾಳೆ - ಹಾಳೆ, ತುಂಡು ಮೇಲಿನ+ಪಾಳೆ) ವೇಲಪ್ಪಳೆ - ವೇಲಿನ ಹಾಳೆ (ಕೆಳಗು+ಪಾಳೆ) ಕೆಪ್ಪಳೆ - ಕೆಳ ಪಚನವಾಗು - ಕರಗು, ಸೌಮ್ಯ - ಒಳ್ಳೆಯ ಗಿನ ಹಾಳೆ, ನಟ್ಟಗೆಮಾಡು - ಸಸಿಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಉರು

ಪಾತದ ಸಾರ - ಮಳೆ ಬಹಳ ಆಗುವ ಕಸುವುಳ್ಳ ಕೆಂಪು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಬೆಳೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಬರುವದು. ನೀರು ನಿಲ್ಲುವದಕ್ಕೆ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಟಗೆಗಳಂತೆ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟುವರು. ಭತ್ತವನ್ನು ಕೂರಿಗೆಮಿಂದ ಬಿತ್ತುವದೂ ಉಂಟು. ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಸಿ ಮಾಡಿ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಡುವದೂ ಉಂಟು. ಸಸಿಗಳಾದ ಎರಡು ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಕಳಿತೆಗೆದು ನೀರು ಕಟ್ಟುವರು. ಮುಂದೆ ಹೊಡೆ ಬಿಟ್ಟು ಹಾಲು

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೪. ಜಾಲಗಾರನು ಮೀನಕ್ಕೆ ಹಣ ಕೇಳದೆ, ಬಾರಕೋಲಿನ ಹೊಡೆತಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಈತನು ಹುಚ್ಚನಿರಬೇಕೆಂದು ಅಮೀರನು ತಿಳಿದನು.

೧೮. ನಾಗ ಪಂಚಮಿ

ಆಚರಿಸು - ಮಾಡು ಉಡುಪು - ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಬಟ್ಟೆ
ವಿನೋದ - ಮನರಂಜನೆ, ವಂದು - ಜಳಕಮಾಡಿ, ನಿಷ್ಕಾವಂತ - ನಂಬಿಗೆ
ಮಡಿ+ಉಡುಗೆ - ಒಗೆದ ವಸ್ತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನ - ತೋರಿಸುವಿಕೆ ಯುಕ್ಕ
ಭೂಷಣ - ಅಭರಣ ಬೆಡಗಿನ - ಅಂದಚಂದದ

ಉತ್ಸಾಹ - ಹುರುಪು, ಉಲ್ಲಾಸ - ಆನಂದ, ತಡೆಸು - ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸು

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಹಿಂದೀಯರು ಮಾಡತಕ್ಕ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗ ಪಂಚಮಿ ಹಬ್ಬವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರೀತಿಯದು. ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ಶುದ್ಧಿ ರೊಟ್ಟಿಯ ಹಬ್ಬ, ಚವತಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಿರಿಯ ಹಬ್ಬ. ಅಂದು ನಾಗಪುನ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಹಾಲು ಎರೆಯುವರು. ಪಂಚಮಿಯ ದಿನವೂ ನಾಗಪೂಜೆ ಮಾಡುವರು. ಸಕ್ಕಿ ಶಿವಭಕ್ತ ಸಿರಿಯಾಳ ಸೆಟ್ಟಿಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರು. ಹೀಗೆ ಸಾಲ್ಕುದಿನ ಹಬ್ಬ ನಡೆಯುವದು. ಈ ಹಬ್ಬ ದಲ್ಲಿ ಬಾಲ-ಬಾರಿಕೆಯರೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣುವಕ್ಕಳೂ ಕಡಬು ತಂಬಿಟ್ಟು ತಂದು ಅಂದಚಂದದ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿ ಊತುಂಬೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿದ ಜೋಕಾಲಿಗಳನ್ನು ಆಡಿ ನಕ್ಕು ನಲಿಯುವರು. ಗಂಡಸರು ಶಕ್ತಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುವರು. ಜಿದ್ದ-ಜೂಡುಗಳ ಮೇಲಾಟ ನಡೆಯುವದು. ಇಂತು ನಾಗಪಂಚಮಿ ಹಬ್ಬವು ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ತಡೆಸುವ ಹಿರಿಯ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ನಾಗ ಪಂಚಮಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರಿಗಿಂತ ಹೆಣ್ಣುವಕ್ಕಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಟ-ನೋಟ-ವಿನೋದಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಈ

ಹೆಚ್ಚುವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣುನುಕ್ಕಳ ಹೆಚ್ಚುವಾಗಿದೆ.

೯. ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೆರೆಹೊಡೆದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದವ್ವಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದೆ.

(೨) ನಾಗಪಂಚಮಿಯಲ್ಲಿ ಪತ್ವಾನ್ನದ ಊಟ ಮಾಡುವೆವು.
 (೩) ನಾಗಪಂಚಮಿ ಹೆಚ್ಚುವು ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ತದಿಗಿಯಿಂದ ಆರಂಭ ವಾಗುವದು. (೪) ನಾಗಪ್ರಸಿಗೆ ತಂಬಿಟ್ಟುಗಳ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡು ವದು. (೫) ಜೀರ್ಣಾಲಯ ಸಂತಿಗಾಗಿ ಜನರು ಕಾಯುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವರು. (೬) ಶಿವನ ಅತ್ಯಂತ ನಿಷ್ಕಾಮಂತ ಭಕ್ತ ಸಿರಿಯಾಳಸೆಟ್ಟಿ. (೭) ನಾಗ ಪಂಚಮಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯ ಸೊಸೆಯಂದಿರೆಲ್ಲ ತವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

೧೦. ಕೆಳಗಿನ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.
 ನೈವೇದ್ಯ - ಎಡೆ, ನಿಷ್ಠೆ - ನಂಬಿಗೆ, ಪ್ರದರ್ಶನ - ತೋರಿಸುವಿಕೆ,
 ವೇಲಾಟ - ಪಂದ್ಯ, ಬೆಡಗು - ಸೌಂದರ್ಯ, ಮುಡಿ - ಧರಿಸು,
 ತಣಿಸು - ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸು

೧೯. ಭತ್ತದ ಬೆಳೆ

ಆಹ್ಲಾದಗೊಳಿಸು - ಆನಂದ ಪಡಿಸು ವೆಚ್ಚ - ಖರ್ಚು ಸಾಳೆ - ಹಾಳೆ, ತುಂಡು
 ಮೇಲಿನ+ಸಾಳೆ) ಮೇಲ್ಪಳೆ - ಮೇಲಿನ ಸಾಳೆ (ಕೆಳಗು+ಸಾಳೆ) ಕಿಪ್ಪಾಳೆ - ಕೆಳ
 ಪಚನವಾಗು - ಕರಗು, ಸೌಮ್ಯ - ಒಳ್ಳೆಯ ಗಿನ ಹಾಳೆ.
 ನೆಟ್ಟಗೆಮಾಡು - ಸಸಿಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಊರು

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಮಳೆ ಬಹಳ ಆಗುವ ಕಸುವುಳ್ಳ ಕೆಂಪು
 ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಬೆಳೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಬರುವದು. ನೀರು ನಿಲ್ಲುವದಕ್ಕೆ
 ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಟಗಿಳಂತೆ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟುವರು.
 ಭತ್ತವನ್ನು ಕೂರಿಗೆಯಿಂದ ಬಿತ್ತುವದೂ ಉಂಟು. ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಸಿ
 ಮಾಡಿ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಡುವದೂ ಉಂಟು. ಸಸಿಗಳಾದ ಎಡದೂ ಮೂರು
 ತಿಂಗಳಿಗೆ ಕಳಿತೆಗೆದು ನೀರು ಕಟ್ಟುವದು. ಮುಂದೆ ಹೊಡೆ ಬಿಟ್ಟು ಹಾಲು

ತುಂಬುವದು. ಕಾಳಗತಿ ಭಾರವಿಂದ ತೆಗೆದು ಬಾಗುವವು. ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಗೆ ಕಾಡುವಿಗಳ ಕಾಳು ಬಹಳ. ಅದರಿಂದ ಗದ್ದೆಯ ಸತ್ತಲೂ ಮುಳ್ಳುತಂತಿ ಬೇರಿ ಇಲ್ಲವೆ ಕಲ್ಲುಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ವಂಚಿಕೆ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತು ಹೊಲದಳು ಕಾಯುವರು. ಭತ್ತ ಕೊಯ್ತ ಮೇಲೆ ರಾಶಿನಾಣಿ ಕೂಡವಲ್ಲಿ ಹಾಕುವರು. ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟಿದರೆ ಅಕ್ಕಿಯಾಗುವದು. ಅಕ್ಕಿಯು ಜನರ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯವು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೨. ಬೈಲಾ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಗೆ ಬೇಕಾಗತ ಮಳೆಯ ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವದಿಲ್ಲ.

೩. ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಪಾನಟೆಗಳಂತೆ ತುಂಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಿ ಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವದರಿಂದ ನೀರು ನಿಲ್ಲುವದು.

೪. ಕೊಂಕಣದಲ್ಲಿ ಹೊಲಗಳು ಮಳೆಯಿಂದ ಹಸಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಹೊಲದ ಹಾಳೆಯ ತುಂಬ ಭತ್ತವನ್ನು ಸಮಾನಾಗಿ ಚಲ್ಲಾರರು. ಮಂದೆ ಎರಡು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಸಿಯಾಗುವವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತಿ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಡುವರು.

೫. ಅಕ್ಕಿಯು ಮುಖ್ಯ ಆಹಾರ. ಪಚನಕ್ಕೆ ಹೆಗುರು, ಊರೆ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ತಾಸಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನ ಪಚನವಾಗುವದು. ಬಹು ಜನರು ಅಕ್ಕಿ ಅನ್ನ ಉಣ್ಣುವರು. ಅದರಿಂದ ಅಕ್ಕಿಯು ಮುಖ್ಯ ಧಾನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅನ್ನವರು.

೨೦. ತಡಸಲು

೧ ನೇ ನುಡಿ

ತಡಸಲು - ಧನೇನವೆ, ಗಡ್ಡವ ವೆ ?ರಿಂದ ಅಧಾರ ತಪ್ಪಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳು

ದಿಡುಗು - ತಡಸಲು, ಗುಡುಗು - ಗಡ್ಡರಸ, ನೀರಿನ ಶ್ರವಣ,

ಪರ್ವತಾರೋಹ - ಅಗೋ ಅಲ್ಲಿ ತಡಸಲು, ತಡಸಲು (ಅನ್ಯ

ನೋಡಿದ ನಮಗೆ) ಇಲ್ಲಿ ಎದೆ 'ದಡವಡ' ಆನ್ನುವದು. ಆ ತಡವಲವು 'ಗಡುಗಡು' ಗದ್ದರಿಸುತ್ತದೆ. (ಅದರಿಂದ) ಗಿಡಗಳು, ಮರಗಳು, ಜನರ ಮನಸ್ಸು ನಡಗುತ್ತಿರುವದು.

೨ ನೇ ನುಡಿ

ತುಂತುರ - ನೀರಿನ ಸ್ವಲ್ಪಕಣ, ಅಂಚು - ದಂಡೆ, ಮಳೆ - ಸಮೂಹ ಸರಳಾಫ - ಗುಡುಗೇ ಇಲ್ಲಿ ನೀರಾಗಿರುವದು. ಮಳೆಯಲ್ಲಿ (ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ) ವೇದಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ನದಿಯ ಅಂಚಿಗೆ ತಂತುರ ಹನಿಗಳ ಸಮೂಹವು (ಎರುತ್ತ) ಇರುವದು. ನೀರೆಲ್ಲ 'ಎರಿಮಿರಿ' ಮಿಂಚುತ್ತಿರುವದು.

೩ ನೇ ನುಡಿ

(ಗಾಜು+ಕಂಬ) ಗಾಜುಗಂಬ - ಕಾಜಿನ ಕಂಬ

(ಮಡೆದು+ಅಚ್ಚ) ಮಡೆದಾಚು - ಹೊಯ್ದಾಚು

ಸರಳಾಫ - ಮುತ್ತಿನಂಥ ನೀರಿನ ಹನಿಗಳು ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ (ಮುತ್ತಿನ ಸುಗಂಧಕ್ಕೆ ಕಂಡು) ಹುದು ಬೀಳುತ್ತವೆ. (ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ನೀರಿನ ಪ್ರವಾಹವು) ಕಾಜಿನ ಕಂಬಗಳಂತೆ ಕಂಡು ಅವು (ಕೆಳಗೆ) ಸರಿಯುತ್ತಿರುವವು. (ತುಂತುರ ಹುಡುಗಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ) ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲುಗಳು (ಅತ್ತಿತ್ತು) ಹೊಯ್ದಿಡುತ್ತಿರುವವು. (ಚಲ್ಲರವುದು ಬೀಳುವ) ನೀರಿನ ಹನಿಗಳು ಹೊಗಳಂತೆ ಕಂಡು ಕುಡೆದಾಚಿವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವದು.

೪ ನೇ ನುಡಿ

ಬೆಡಗು - ಸೌಂದರ್ಯ

ರವ್ಯ - ಮನೋಹರ

ಭಯಂಕರ - ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವ

ಅದ್ಭುತ - ಸೋಜಿಗ

ಸರಳಾಫ - ಈ ದಿಡುಗು ಭೂಮಿ ಆಕಾಶಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂದರವೂ, ಮನೋಹರವೂ, ಭಯಂಕರವೂ ಆದ ನೋಟವುಳ್ಳದ್ದು ! ಸೋಜಿಗ ಗೊಳಿಸುವದು. ಬಾ ಇಲ್ಲಿ, ಆದರೆ ಅಂಜಿಕೆಯು ಗದ್ದರಿಸುವದು. (ಹೆದರಿಸುತ್ತಿರುವದು) ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲು.

೫ ನೇ ನುಡಿ

ಧುಮಕು - ಮುಂಚೆ ನುಗ್ಗು, ಸ್ತಂಭಿತ - ಕಂಬದಂತೆ ನಿಂತ, ಮಿಸುಕಾಡದೆ

ಅಂಟಿ - ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳು

ಊಸಿ - ತಪ್ಪ, ಕಪ್ಪನೆ

ಇದ್ದ

(ದಿಕ್+ಅಂತ್) ದಿಗಂತ - ದಿಕ್ಕುಗಳ ಕೊಳೆ, ಸ್ಥಿತಿ, ಅಕಾಶ

ಹೊಂಟಿತ್ತು - ಹೊರಟಿತ್ತು

ಸರಳಾರ್ಥ— (ತಡಸಲನ್ನು ಸೋಡಲಿಕ್ಕೆ) ಮನಸ್ಸು ನದಿಯಂತೆ ಧುಮುಕುತ್ತಿರುವದು. ಅದರ ದೇಹವು ತಡಸಲಿನ ಹಾಗೆ ಕಂಬದಂತಿರುವದು. (ವಿಸುಕಾಡಸಿ ಇರುವದು.) ಕಾಲು ನಿಲ್ಲಿಯೇ ಅಂಟಿ ಕೊಂಡಿರುವದು. (ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ) ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅಕಾಶಕ್ಕೆ (ಒಹು ದೂರದ ವರೆಗೆ) ಹೊರಟಿರುವದು.

ವಿ ವಿ — ಕವಿಯು ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ತಡಸಲಿನ ಸೊಬಗನ್ನು ಬಲು ಮನೋಹರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗಡುಸೇ ನೀರಿಗಿಹುದು. ತಂತುರ ಎಳೆ ಹೊಳೆಯುಂಟಾಗಿದೆ, ಮುತ್ತಿನ ಸರಗಳು ಹರಿಯುತ್ತಿವೆ, ಗಾಜುಗಂಬಗಳು ಸುರಿಯುತ್ತಿವೆ, ಕಾಮನ ಬಿಳಿ ಮಣಿದಾಡುತ್ತಿವೆ, ನೀರಿನ ಹೊ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿವೆ, ಇವೇ ಮುಂತಾದ ನೂತುಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ತೋರಿಸಿದ ಸೊಬಗಿನ ಸುಗ್ಗಿಯುಂಟು. ಕವಿಯು ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಹಾಡನ್ನು ಅನ್ನುವಾಗ ಮನಸ್ಸು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಉಪೆಯ ದಿಗಂತಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವವರೆಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಗಳು

೧. ತಡಸಲಿನ ಸ್ವರ ಕೇಳಿ ಎನೆ ನಡಗುವದು.

೨. ಎತ್ತರವಿಂವ ಧುಮುಕುತ ನೀರು ಗಾಜಿನಗಂಬಗಳು ಸುರಿಯುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

೩. ಸಿದ್ಧಿಯವ ತುಂತುರ ಹನಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶವು ಬಿದ್ದಾಗ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲುಗಳು ಕಾಣುವವು.

೪. ತಡಸಲಿನ ಸೌಂದರ್ಯವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೋಜಿಗಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಅಪ್ಪರವ ಸ್ವರವು ಏಯನನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

೫. ನೀರಿನ ಹನಿಗಳ ಸಮೂಹವು ಮುತ್ತಿನ ಸರದಂತೆಯೂ, ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವ ನೀರು ಕಾಜಿನ ಕಂಬದಂತೆಯೂ, ಪುಟವು ಬೀಳುವ ನೀರಿನ ಹೂಗಳು ಹೂವಿನಂತೆಯೂ ಕಾಣುವದರಿಂದ ತಡಸಲಿನ ಬಿಡಗೂ ರಮ್ಯತೆಯೂ ಕಂಡುಬರುವದು. ತಡಸಲಿನ ಗರ್ಜನೆಗೆ ಗಡಮರಗಳೂ

ಜನಮನವೂ ನಡುಗುವದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವದು.

೮. (೨ನೆಯ, ೩ನೆಯ ನುಡಿಗಳ ಸರಳಾಕೃತಿ ಓದಿ, ಕೊಟ್ಟ ಸಾಲುಗಳ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿರಿ.)

೨೧. ಗೆರಸವೈಯ ತಡಸಲು

ಜೋಗ - ತಡಸಲು ಅಪರೂಪ - ವಿರಳ ಒಡಲು - ಹೊಟ್ಟೆ, ನದಿಯಪಾತ್ರ
(ಪರ್ವತ+ಅವಳಿ) ಪರ್ವತಾವಳಿ - ಬೆಟ್ಟದ ಸಾಲು ನಿಬಿಡ - ದಟ್ಟ
ಗೌರ+ವನಿತಾ - ಬಿಳಿಯಬಣ್ಣದ ಪ್ರಾಯದ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಕುಚಿತ - ಹತ್ತಿಯಾದ
ಗರ್ಜಿಸು - ಧ್ವನಿಮಾಡು (ನಾಲಿಗೆ+ಕಲ್ಲು) ನಾಲಿಗೆಗಲ್ಲು - ಮುಂದೆ
ಸುಳು - ಪ್ರವಾಹದಬಿಸಿಲು ಪಸರಿಸು - ಹಬ್ಬು ಹಾಯ್ದು ಕಲ್ಲು
ಪ್ರೇಕ್ಷಕ - ನೋಡುವವ ಮಡುವು-ನೀರಿನ ತಗ್ಗು ಧೂಮ್ರರಾಸಿ - ಹೊಗೆಯ
ಏಕಪ್ರಕಾರ - ಒಂದೇಸಮನೆ ಇಂಪ್ರಧನುಸ್ಸು - ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು, ರಾಸಿ
ಸಾಗರಬಿವ್ವು - ಅಸ್ಥಬಿವ್ವು ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನದು - ಕಠಿಣವಾದದ್ದು
ಸೃಷ್ಟಿ ಚಮತ್ಕಾರ - ದೇವರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಒಡವೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು
ಬರುವ ಚಲ್ವಿಕೆಯ ನೋಟ

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಶರಾವತಿ ನದಿಯು ಗೆರಸವೈಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಹ್ಯಪರ್ವತಾವಳಿಯೊಳಗಿನ ಒಂದು ಕಡಿದಾದ ಭಾಗದ ಮೇಲಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಸರಳುಗಳಾಗಿ ಲಕ್ಷಿಂ ಫೂಟು ಎತ್ತರದಿಂದ ಆಧಾರತಪ್ಪಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗೆರಸವೈಯ ತಡಸಲೆಂದೂ ಕೋಡಕಣಿಯ ಜೋಗನೆಂದೂ ಕರೆಯುವರು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಸರಳುಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ರಾಜಾತಡಸಲು, ಅಬ್ಬರದ ತಡಸಲು, ಬಾಣದ ತಡಸಲು, ಗೌರವನಿತಾ ತಡಸಲು ಎಂಬ ಅನ್ವರ್ಥಕ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಅವು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವ ಬಗೆಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ತಡಸಲು ಬೀಳುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ೧೨೦ ಫೂಟು ಆಳವಾದ ಮಡುವು ಆಗಿದೆ. ಮಳೆಗಾಲ ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಡಿಸೆಂಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ತಡಿಸಲಿನ ನೋಟವು ಬಹಳ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತಡಿಸಲಿನ ಗರ್ಜನೆ, ತುಷಾ

ರಗಳಿಂದೇಳುವ ಧೂಮ್ರರಾಸಿ, ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಇಂದ್ರ ಧನುಸ್ಸುಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಣಿಸುವವು. ಇದು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸೃಷ್ಟಿ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿರುವದು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೪. ಮಳೆಗಾಲ ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಡಿಸೆಂಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯ ಪ್ರವಾಹವು ಬಹು ದೊಡ್ಡದೂ, ತೀರ ಸಣ್ಣದೂ ಆಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ತಡ ಸಲನ್ನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕಾಲವು.

೨೨. ಒಳ್ಳೆಯ ಗೆಳೆಯ

(ದೇಶ+ಅಂತರ) ದೇಶಾಂತರ - ಎರಡನೆಯ ದೇಶ, ಗ್ರೀವ - ಕೊಳು
ಚಿತ್ರಗ್ರೀವ - ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಕೊರಳು ಉಕ್ಕಿದ್ದು ನಾಯಕ ಹಕ್ಕಿ - ಹಕ್ಕಿಗಳ
ಸಂಘಶಕ್ತಿ - ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ ಶಕ್ತಿ ಒಡೆಯ, ಹಿರಿಯ ಹಕ್ಕಿ
ಬಳಲಿದ್ದ - ದಣದಿದ್ದ ಕಳವಳಕಡು - ಚಿಂತೆಮಾಡು ಬಿಬ - ಹೋರು
ಮರುಗು - ದುಃಖಪಡು ಹೊದರು - ಹೋರು ಅವಸ್ಥೆ - ಗು, ಪರಿಣಾಮ
ಸಂಗಡಿಗ - ಸಂಗಡ ಇರುವವ

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಪಾರಿವಾಳಗಳು ಹಿರಿಯ ನಾಯಕ ಹಕ್ಕಿ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನ ಮಾತು ಕೇಳದೆ ಕಾಳಿನ ಆಸೆಗಾಗಿ, ಬೇಡನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡವು. ಸಂಘಶಕ್ತಿ ದೊಡ್ಡದು. ಅದರಿಂದ ಎಂಥ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸಗಳಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವವು. ಎಂಬ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿ, ಒಮ್ಮೆಲೇ ಬಲಿಸಹಿತ ಮೇಲೆಹಾರಿ, ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನ ಜೀವದ ಗೆಲೆಯನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕನೇಬ ಅರಸು ಇಲಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದವು. ಹಿರಣ್ಯಕನು ಗೆಳೆಯನ ಅವಸ್ಥೆ ಕಂಡು ಬಲೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲು ಮುಂದೆ ಬಾವಿತು. ಮೊದಲು ಸಂಗಡಗರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದ ಗೆಳೆಯನ ಮಾತಿಗೆ ಸಂತೋಷಬಟ್ಟು ಎಲ್ಲರ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು. ತಮ್ಮ ಒಳ್ಳೆಯ ಗೆಳೆಯನ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದವು.

ಪದ್ಯ

ಇರ್ಸವ - ಇರುವವ ಮೇಣ್ - ಮತ್ತು ನಲವಿನ - ಅನಂದದ
ನೋವಿನ - ಸಂಕಟದ ಒಲವು - ಪ್ರೀತಿ ಪೇಳ್ವ - ಹೇಳುವ
ಕೇಳ್ವ - ಕೇಳುವ ಧನ್ಯ - ಪುಣ್ಯವಂತ

ಸರಳಾರ್ಥ— ಗೆಳೆಯರ ಸಂಗಡ (ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ) ಮಾತಾಡುವಂಥ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಉಳಕಾರ ಮಾಡುವಂಥ, ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ (ಯಾವಾಗಲೂ) ಇರುವಂಥ, ಮತ್ತು ಸುಖವೆಂಬಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೇಳುವಂಥ ಕೇಳುವಂಥ ಮನುಷ್ಯನೇ ಪುಣ್ಯವಂತನು.

ವಿ. ಎ— ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಿಲ, ಹೋರು, ಹೊದರು ಎಂಬವು ಒಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಬೇರೆಬೇರೆ ಶಬ್ದಗಳಾಗಿವೆ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೨. “ಜನರಿಲ್ಲದ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳು ಹೇಗೆ ಬಂದವು. ಇದನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಇಳಿಯಿರಿ” ಎಂದು ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನೆಂಬ ಪಾರಿವಾಳವು ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರಿಗೆ ಹೇಳಿತು. ಮತ್ತು ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಸಿಕ್ಕು ಪೇಚಾಡುವ ಹೆಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ— “ಇದು ಗುಬಿಯಾಗಿ ಸುವ್ಮನಿರುವ ಸಮಯವಲ್ಲ. ಸಂಘಶಕ್ತಿಯು ಬಲು ದೊಡ್ಡದು. ಅದಕ್ಕೆ ಎಂಥ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಶಕ್ತಿ ಒಬ್ಬಗುವಂತೆ ಹಾರಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿತು.

೫. ಹಿರಣ್ಯಕ ಇಲಿಯು ಗೆಳೆಯನಾದ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನಿಗೂ, ಅವನ ಪರಿವಾರದ ಪಾರಿವಾಳಗಳಿಗೂ ಬಂದ ಸಂಕಟವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಕಾಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದ ಬಲಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಡಿದು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು. ಅದ್ದರಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಕನೆಂಬ ಇಲಿಯು ಒಳ್ಳೆಯ ಗೆಳೆಯನೆನಿಸುವದು.

೨೩. ರೊದ್ದ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು

ಭವ್ಯ - ದೊಡ್ಡದೂ, ಸುಂದರವೂ ಆದದ್ದು ಗಂಭೀರ - ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದ್ದು
ತೀಕ್ಷ್ಣ - ಚೂರುಕಾದ ಮಿಕ್ಕಿ - ಮೀರಿ ದಿವಂಗತ - ಮರಣ ಹೊಂದಿದ

ಧೋರಣಿ - ಮುಂದಾಲೋಚನೆ ಹೇಣಗು - ಪ್ರಯತ್ನಿಸು
 ಪರಿಶ್ರಮ - ದುಡಿತ ಕರ್ತವ್ಯದಕ್ಷತೆ - ಮಾಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕತೆ
 ಸಾಮರ್ಥ್ಯ - ಗಟ್ಟಿಗತನ ವಾತ್ಸಲ್ಯ - ಪ್ರೀತಿ ಸ್ತುತ್ಯ - ಹೊಗಳತಕ್ಕ
 ನಿವೃತ್ತರಾಗು - ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗು ಶಾಸನ ಸಭೆ - ಕಾಯದೆ ಮಾಡುವ ಸಭೆ
 ವಿಸ್ತಾರವಾಗು - ಬೆರೆ ದಕ್ಷತೆ - ಜಾಗರೂಕತೆ

(ಸ್ವ+ಅರ್ಥ) ಸ್ವಾರ್ಥ - ಸ್ವಂತದ ಹಿತ

‘ಶರಣು ಹೊಡೆ’ ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ಸಹಜಾರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು, ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದಿರು ಎಂಬ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವುಂಟು.

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ರೊಡ್ಡ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು ಒಬ್ಬರು. ಇವರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೫೦ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ತಾಯಿ ಸುಬ್ಬಮ್ಮನ ಧೋರಣಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಶನ ವರೆಗೆ ಬಹು ಕಷ್ಟಬಟ್ಟು ಕಲಿತು ಅದರಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆ ಹೊಂದಿದರು. ಬಡತನದ ಮೂಲಕ ಮುಂದೆ ಕಲಿಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಕನ ಕೆಲಸ ಕೈಕೊಂಡು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮನ ವೆಚ್ಚುವಂತೆ ದುಡಿದರು. ಮುಂದೆ ಡೆಪುಟಿ ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರರಾಗಿಯೂ, ಪ್ರೀನಿಂಗ ಕಾಲೇಜವ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಾಗಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ತವ್ಯದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ನಿವೃತ್ತರಾದರು. ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಇವರ ಲೋಕಸೇವೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವಾಯಿತು. ಮುಂಬಯಿ ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯ ರಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಲೋಕಲ್ ಬೋರ್ಡ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ಮುನಿಸಿಪಾಲಟಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ, ಗೌರವ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರಾಗಿ ಲೋಕಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೀರ್ತಿಗಳಿಸಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜ ಸ್ಥಾಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರವಾಯಿತು. ಸರಕಾರದವರಿಂದ ದಿವಾನ ಬಹದ್ದೂರ ಹಾಗೂ ಸಿ. ಆರ್. ಇ. ಎಂಬ ಗೌರವದ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಾರಣರಾದರು. ಇವರ ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿ ಅಗಾಧವಾದದ್ದಿತ್ತು.

ಬಿಡಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ರೊಡ್ಡರಾಯರು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು.

೨. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವಾರ್ಥಪರನು. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡವರೆನಿಸುವವರು ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಬಯಸದೆ ನಾಡಿನ ಹಿತಕ್ಕೆ ದೇಹ ಸಮೀಕರಿಸುವರು. ಇಂಥವರು 'ನಾಡಿಗಾಗಿ ನಾನು' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಜನ ಸೇವೆ ಮಾಡುವರು.

೫. ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ನಾಡಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದರು.

೬. ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ.

(೧) ಆದರೆ 'ನಾಡಿಗಾಗಿ ನಾನು' ಎಂದು ನಾಡಿನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಬಹಳ ವಿರಳ. (೨) ತಾಯಿ ಸುಬ್ಬಮ್ಮನವರು ಬಹಳ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದವರು. (೩) ರೊಡ್ಡರಾಯರು ಸೇವಾನಿಷ್ಠರಾಗಿ ಮುಂಬಯಿ ಇಲಾಖೆಯ ಶಾಖೆಯ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾದರು. (೪) ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜದ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆಯ ವಿರತ ತೀರ್ಥಗಳೆಂದು ಕೀಳಬಹುದು. (೫) ಅವನು ವರ್ಷಕ್ಕೆ 'ಅರವು ಕುರವು' ಆಗುವದು.

೨೪. ಕುಮಾರಿ ಫ್ಲಾರೆನ್ಸ್ ನಾಯಿಪಿಂಗೇಲಳು

ಕುಮಾರಿ - ಮದುವೆಯಾಗದಿದ್ದವಳು ವಿಧಿವಿಧಿ - ಮೇಲು ತಾಳ್ಮೆ - ಸಹನ ಮನಃಪೂರ್ವಕ - ಮನಸುಗೊಟ್ಟು ವಿಶಿಷ್ಟ - ವಿಶೇಷವಾದ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಕ್ತಿ ಸಮಭಾವ ವೃತ್ತಿ - ಸಮಾನವೆಂಬುದರಿಂದ ನಡೆತೆ ಕರ್ತವ್ಯ - ಮಾಡತಕ್ಕ (೫) ವಿಶ್ರಾಂತ - ವಿಶ್ರಾಂತ - ದಣವಿಲ್ಲದ, ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಕೆಲಸ (ನಾತ+ತನಾ) ವಾತಾನರಣ - ಸುತ್ತುವು ತ್ತಲಿಸ ಸ್ಥಿತಿ ಗುಣ+ಶೀ.+ಸುಸಜ್ಜಿತ - ಗುಣಶೀಲರಿಂದ ಕೂಡಿದವನು ಪರಿಶುದ್ಧ - ಅಸುಶುದ್ಧ ಪ್ರವಾಗಿ - ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ, ತತ್ಪ್ರಕೃತಿ ಅನುಸರಿಸಿ ತ್ಯಂತ್ರ ನಿರ್ವಹಣ ದಾಯಿ - ಅರೈಕೆ ಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದ ಸೇವಿಕೆ ಶುಕ್ರವೇ - ಅರೈಕೆ

ಜಲಸಮಾಧಿ ಹೊಂದು - ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸಾಯು ವಿಧಾನ - ರೀತಿ
(ಮರಣ+ಉತ್+ಮುಖ) ಮರಣೋನ್ಮುಖ - ಮರಣಕ್ಕೆ ಎದುರಾದ ಸಾವಿಗೆ
ಸಂದರ್ಶಿಸಿ - ಭೆಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟು, ವೃತ್ಯುಲೋಕ - ಭೂಲೋಕ ಎದುರಾದ
ಸ್ವಾಗತಿಸು - ಸುಖಾಗಮನ ಬಯಸು ಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮ - ಭಯಂಕರ
ಪಾರಿತೋಷಕ - ಇನಾಮು ಮಹಿಳೆ - ಸ್ತ್ರೀ ಕಾಳಗ
ಅರ್ಪಣ ಮಾಡು - ಕೊಡು ನಿಧಿ - ಕೂಡಿಕೊಟ್ಟ ಹಣ ಜನಾಂಗ - ಜನರ
ಆಗರ್ಭ - ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೆ ಆದರ್ಶ - ಮಾದರಿಯವ ಗಂಪು

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಕುಮಾರಿ ಫ್ಲಾರೆನ್ಸ್ ನ ನಾಯಾಟಿಂಗ್‌ಗಿಲಳು ತನ್ನ
ಇಡೀ ಜೀವನವನ್ನೇ ಜನಹಿತದ ಸಲುವಾಗಿ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿದಳು. ರೋಗಿ
ಗಳ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ತಾಳ್ಮೆ, ಶಾಂತತನ, ಸುಭಾವ
ವೃತ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳು ಗಂಡಸರಿಗಿಂತ ಸ್ತ್ರೀಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ
ವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದೂ, ಬೇನೆಯವರ ಆರೈಕೆಯು ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ
ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಈ ಸವಿತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಪರಿಶ್ರ
ಮಮಾಡಿ ದುಡಿದು ಸ್ತ್ರೀ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ.
ಬೇನೆಯವರ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಶಸ್ತ್ರ
ವಾಗಿ ಪಡೆದು ಯುರೋಪದ ಬೇರೆಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ಹೆಸರಾದ ದಮ
ಖಾನೆಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದಿಸಿದಳು. ದಾಯಿಗಳ
ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸ್ವತಃ ಪಡೆದು, ದಾಯಿಗಳ ಶಿಕ್ಷಣಶಾಲೆಯನ್ನು ಕೂಡಾ
ನಡೆಯಿಸಿದಳು. ಇವಳು ಕ್ರಿಮಿಯಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಐದು ತಿಂಗಳು ವಿಶ್ರಾಂತಿ
ಇಲ್ಲದೆ ರೋಗಿ ಸೈನಿಕರ ಆರೈಕೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿ
ಅಸಂಖ್ಯ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಗಳಿಸಿದಳು. ನಾಯಾಟಿಂಗ್‌ಗಿಲಳು
ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪರೋಪಕಾರದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ.

ಇವಳು ಗುಣಶೀಲ ಸತ್ಪನ್ನೆಯೂ, ತಂಬಾ ಕೋರಲು ಸ್ವಭಾವ
ದವಳೂ ಆಗಿ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಕುಮಾರಿಯಾಗಿಯೇ
ಉಳಿದಳು. ನಾಯಾಟಿಂಗ್‌ಗಿಲಳು ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳ ನಾರಾಯರಿಗೂ ಆದರ್ಶ
ಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇಂಥ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನಗಳು ಸಿಗುವದು ವಿರಳ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೮. ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಹೊಸವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ. ಬಳಸಿದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ದಪ್ಪಕ್ಷರಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿದೆ.

- (೧) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಸೇವಾಬುದ್ಧಿ ಇರಬೇಕು.
 (೨) ನಮ್ಮೂರ ದಪಾಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗಳ ಆರೈಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. (೩) ಪಂಡಿತ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಅನಿಶ್ಚಾಂತ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. (೪) ವಿಮಾನ ಅಪಘಾತದಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡ ಜನರು ಒರಲುವದನ್ನು ಕೇಳುವದು ನನ್ನಿಂದ ಆಗಲಿಲ್ಲ. (೫) ಹರಿಜನರಲ್ಲಿರುವ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕನಿಕರ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. (೬) ವಾಣಿಪತ್ತ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬಾಬರನು ಇಬ್ರಾಹಿಮ ಲೋದಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. (೭) ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈ ವರುಷ ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿ ಸಾಕಷ್ಟಿಲ್ಲ. (೮) ವಿಷಮದಲ್ಲಿ ರೋಗಿಯ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಬೇಕು.

೨೫. ಮದಿರಾ ರಾಕ್ಷಸ

ಮದಿರಾ - ಸೆರೆ ಸ್ಥಿತವಂತ - ಹಣವುಳ್ಳವ ಕನುತ - ಒಕ್ಕಲತನ
 ಬೋಧಮಾಡು - ಬುದ್ಧಿಹೇಳು ರಾಜ್ಯಭಾರ - ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತ
 ಕುಶಲ - ಜಾಣ ಓಲಗ - ಸಭೆ ಮೋಡಿಕಾರ - ಮಾಟಗಾರ
 ಖ್ಯಾತಿವಂತ - ಹೆಸರು ಪಡೆದವ ಕುತೂಹಲ - ಲವಲವಿಕೆ
 (ಉತ್+ಮತ್ತ) ಉನ್ಮತ್ತ - ಸೊಕ್ಕಿದವ ಒನವು - ಒಯ್ಯಾರ
 ಪೇಯ - ಕುಡಿಯುವ ಪದಾರ್ಥ ಹೇಕರಿಸು - ಧ್ವನಿಮಾಡು ಕರ್ಕಶ - ಕಠಿಣ
 ಅಸಹ್ಯಪಡು - ಹೇಸಿಕೊಳ್ಳು (ಮದ+ಅಂಧ) ಮದಾಂಧ - ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ
 ಪ್ರಭಾವ - ಶಕ್ತಿ ಹೀನಸ್ಥಿತಿ - ಕೆಟ್ಟಸ್ಥಿತಿ ಕುರುಡ
 ಕಲಿತವರು-ಕಲಿಯದವರು, ಬಡವರು-ಶ್ರೀಮಂತರು, ಸಣ್ಣವರು-ದೊಡ್ಡವರು ಇವು ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥ ಕೊಡುವ ಶಬ್ದಗಳು.

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಮೋಡಿಕಾರನು ಮಂತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೋರಿದ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯು ಅವನು ಕೊಟ್ಟ ಮದಿರಾ ಪೇಯದಲ್ಲಿ ಇರುವದು. ಒಂದು

ಗುಟುಕು ಮಧ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಕ್ರೂರನಾಗುವನು. ಎರಡು ಗುಟುಕು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಮದಾಂಧನಾಗುವನು. ಮೂರು ಗುಟುಕು ಕುಡಿದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮೂರ್ಖನಾಗುವನು. ನಾಲ್ಕು ಗುಟುಕು ಕುಡಿಯುವವರಿಂದ ಮೂಢನುಯಾದೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಎಂದು ಮದಿರಾ ರಾಕ್ಷಸನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರೂ ಮಧ್ಯಪಾನ ಮಾಡಬಾರದು.

ಬಿಡಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೨. ಕಲಿತವರು, ಕಲಿಯುವವರು, ಬತಕರು, ತ್ರಿಮಂತರು, ಸಣ್ಣವರು, ದೊಡ್ಡವರು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಟಗಾರನ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದರು.

೫. ವೇದಿಕಾರನು ಮಂತ್ರಿಗೆ ಮದಿರಾಪಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಉನ್ಮತ್ತನಂತೆಯೂ ಮದಾಂಧನಂತೆಯೂ, ಮೂರ್ಖನಂತೆಯೂ, ಮಾನವ.ಯಾದೆ ಬಿಟ್ಟವನಂತೆಯೂ ವರ್ತಿಸಿ ಹಚ್ಚಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದಾಗಲೇ ಮದಿರಾರಾಕ್ಷಸನ ಪ್ರಭಾವವು ತಿಳಿಯಿತು.

೬. ಕಳಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಲೆಬ್ಬಗಳನ್ನು ದಪ್ಪಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವಾಕ್ಯ ರಚಿಸಿದೆ.

(೧) ಅರಸನ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಯಭಾರಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. (೨) ಈ ಊರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ವೇದಿಕಾರನು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. (೩) ನನ್ನ ಮಾಯಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾತಿವಂತನಾದ ಮಂತ್ರಿಯು ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವೆನು. (೪) ವೇದಿಕಾರನು ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಂತ್ರಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. (೫) ಪೇಯಗಳಲ್ಲಿ ಮದಿರೆಯು ಬಲು ಕೆಟ್ಟದು. (೬) ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ಒನವು ನೋಡತಕ್ಕದ್ದಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಮದಾಂಧನನು ಆಗಬಾರದು.

೨೬. ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳು

ಸತ್ತಿಗೆ - ಕೊಡೆ, ಚಿತ್ತರಿಗೆ

ಸತ್ಯ - ಖರೀತನ

ಸರಳಾರ್ಥ— ಹುತ್ತು ಹಾವಿಗೆ ಚಿಂದ, (ಸುರಕ್ಷಿತವಾದದ್ದು) ಮುತ್ತು ಕೊರಳಿಗೆ ಚಿಂದ (ಶೋಭೆ ಕೊಡುವಂಥದು) ಚತ್ತಂಗಿಯು ಅರಸನಿಗೆ ಚಿಂದ (ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವ ತೋರಿಸುವಂಥದು) ಆದರೆ ಸತ್ಯವು ಲೋಕದ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಚಿಂದವಾದದ್ದು. (ಸುಖದಾಯಕವಾದದ್ದು.)

ವಿ. ವಿ— ಪ್ರತಿ ಪದ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂಬ ಪದಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಸರ್ವ+ಜ್ಞ ಅಂದರೆ ದೇವರು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವ ಎಂಬರ್ಥ. ಕವಿಯು ತಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು ಎಂಬದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತನಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂಬುದು ಕವಿಯ ಮುದ್ರಿಕೆಯು.

೨ ನೇ ನುಡಿ

ಸಿರಿ - ಸಂಸತ್ತು ಧರ್ಮ - ದಾನ, ಪರೋಪಕಾರ
ಪರಿಣಾಮ - ಸುಖ, ಸುಖರೂಪ ಪದ - ಸ್ಥಾನ

ಸರಳಾರ್ಥ— ಸಂಸತ್ತು ಬಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ (ಅನಾಥರನ್ನೂ, ಅಂಗ ಹೀನರನ್ನೂ) ಕರೆದು ದಾನಧರ್ಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಅದರಿಂದ (ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ) ಸುಖವೂ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನವು ದೊರೆಯುವದು. ಕೈಲಾಸವು ನೆರೆಮನೆಯಂತೆ (ಸಮೀಪ) ಆಗುವದು.

೩ ನೇ ನುಡಿ

ಮೇಲು - ಮಿಕ್ಕಾದದ್ದು, ಹೆಚ್ಚಿನದು ಪ್ರಾಣ - ಜೀವ

ಸರಳಾರ್ಥ— ಅನ್ನದಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇನ್ನು (ಹೆಚ್ಚಿನ) ದಾನಗಳಿಲ್ಲ ಅನ್ನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ. ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ (ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ) ಅನ್ನವೇ ಜೀವನಾಗಿರುವದು. (ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬದುಕುವವು ಎಂಬರ್ಥ.

೪ ನೇ ನುಡಿ

ಗಳಿಸಿ - ಸಂಪಾದಿಸಿ ಬಚ್ಚಿಡು - ಹುಗಿದಿಡು

ಸರಳಾರ್ಥ— ಒಡವೆಗಳನ್ನು (ಬೆಳ್ಳಿ-ಬಂಗಾರ-ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು) ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಉಣ್ಣದೆ (ಉಪಭೋಗ ಮಾಡದೆ) ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹುಗಿದಿಟ್ಟು

(ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬಾರದೆಂದು) ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆಲವನ್ನು ಸಾರಿಸಿದ (ಮನುಷ್ಯನ) ಬಾಯೊಳಗೆ ಮಣ್ಣು ಕಂಡೆಯೋ? (ತನಗೂ ಪರರಿಗೂ ಉಪಯೋಗ ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ. ಎಂದರ್ಥವು.)

೫ ನೇ ನುಡಿ

(ಕೊಂಬ+ಆಗ) ಕೊಂಬಾಗ - ತರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ (ಹಾಲು+ಓಗರ - ಹಾ
(ಕೆಳಗು+ಬದಿ) ಕೆಬ್ಬದಿ - ಕೆಳಮಗ್ಗಲು ಲೋಗರ - ಹಾಲು ಅನ್ನ
(ಸಾಲ+ಇಗ) ಸಾಲಿಗ - ಸಾಲಕೊಟ್ಟವ, ಸಾವಕಾರ

ಸರಳಾರ್ಥ— (ಮನುಷ್ಯನು) ಸಾಲವನ್ನು ತರುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಾಲುಅನ್ನ ಉಂಡಹಾಗೆ (ಅನಂದ ಪಡುವನು) ಸಾವಕಾರವು ಬಂದು (ಸಾಲದ ಹಣ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು) ಎಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೆಳಬದಿಯ ಕೀಲವು (ಬೊಂಕವು) ಮುರಿದಂತೆ (ಕುಪ್ಪರಿಸಿ ಬೀಳುವನು.)

೬ ನೇ ನುಡಿ

ಸಂಗ - ಗೆಳೆತನ

ಇಹ - ಇರುವ

ಸರಳಾರ್ಥ— ಒಳ್ಳೆಯವನು ಇಲ್ಲದ ಊರು, ಕಳ್ಳನ ಗೆಳೆತನ, ಸುಳ್ಳಾಡುವವರ ಮಾತು ಇವು ಮರು ಕೆಸರೋಗೆ ಇರುವ ಮುಳ್ಳನ್ನು ತುಳಿದಂತೆ (ದುಃಖವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವು.)

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸತ್ಯವೇ ಚಂದವು. . ಅಂದರೆ ಸುಖಕೊಡುವಂಥದು
೨. ಎಲ್ಲ ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು.
೩. ಧನವಿದ್ದು ಉಣ್ಣದಿದ್ದವನ ಬಾಯೊಳಗೆ ಮಣ್ಣು ಬೀಳುವದು. ಅಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವದಿಲ್ಲ.
೪. (೬ನೇ ಪದ್ಯದ ಛಾಂದಸವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.)

೨೭. ವಿಜ್ಞಾನಿ ಧಾಮಸ್ ಎಡಿಸನ್

(ವಿದ್ಯುತ್+ಶಕ್ತಿ) ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ - ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಶಕ್ತಿ, ಮಿಂಚಿನ ಶಕ್ತಿ
(ವಿದ್ಯುತ್+ದೀಪ) ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪ - ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ದೀಪ, ಕೆನ್ನೆ - ಕಪಾಳ

ವಿಜ್ಞಾನಿ - ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಸದಾರ್ಥಗಳ ಗುಣಧರ್ಮ ಗೊತ್ತು ಹೆಚ್ಚುವವ
ಅನಾಹುತ - ಕೇಡು ಎದೆಗುಂದು - ಧೈರ್ಯಬಿಡು

ಆಳವಾದ - ದೀರ್ಘವಾದ ಅನುವು - ಅಸಕಾಶ, ಸ್ಥಳ ಸಂಚಾಲಕ - ನಡೆ
ಸುಖವಿಲಾಸ - ಸೊಗಸುಗಾರಿಕೆ ವ್ಯಯಮಾಡು - ವೆಚ್ಚಮಾಡು ಯಿಸುವವ
ಬುಡ್ಡಿ - ಬುರುಡಿ ಚಲನ ಚಿತ್ರ - ಹಾನಭಾವಮಾಡುವ ಚಿತ್ರ

ಭಾಯಾಯಂತ್ರ - ಮ್ಯಾಜಿಕ್ ಲ್ಯಾಂಟರ್ನ್ (ಕತ್ತು+ತ್ವ+ಶಾಲಿ) ಕರ್ತೃವು
ವಿಪುಲ - ಬಹಳ ಶಾಲಿ-ಮಾಡತಕ್ಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಮಾಡುವವ
ಅಗ್ರಗಣ್ಯ - ಶ್ರೇಷ್ಠ

ಪಾಠದ ಸಾರ - ವಿಜ್ಞಾನಿ ಎಡಿಸನ್ನನು ಆಮೇರಿಕೆಯ ಮಿಲನ್
ನಗರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೪೭ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದವನಿ
ದ್ದಾಗಲೇ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದನು.
ಈತನು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ಶೋಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅನೇಕ
ಸುಖಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪ, ಗ್ರಾಮೋಫೋನ್
ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಬಂಡಿ, ತಂತಿ ಟಿಪಾಲಿನ ಯಂತ್ರಗಳು ಚಲನ ಚಿತ್ರ ತೆಗೆ
ಯುವ ಭಾಯಾಯಂತ್ರ ಇವೇ ಮುಂತಾದವು ಇವನು ಮಾಡಿದ ಮಹ
ತ್ವದ ಶೋಧಗಳಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶೋಧಕ್ಕೆ ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರಯೋ
ಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನೇರೆ ಯಶ ದೊರಕಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಕರ್ತೃತ್ವ
ಶಾಲಿಯೂ, ಸದಾ ಉದ್ಯೋಗಪ್ರಿಯನೂ, ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಆಗಿದ್ದ
ದರಿಂದಲೇ ಇಂಥ ಶೋಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳ
ಬಹುದು. ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾದ ಎಡಿಸನ್ನನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೩೧
ರಲ್ಲಿ ಮರಣಹೊಂದಿದನು. ಎಡಿಸನ್ನನು ವಿಪುಲಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ತಾಯಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ತುಸು ಹಿಡುಬರಿಹೆ ಕಲಿತನು.
ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

೨. ಉಗಿಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಿಡಿಸಿಡಿದು
ಉಗಿಬಂಡಿಗೆ ಹಾನಿ ತಟ್ಟಿತು. ಅಧಿಕಾರಿಯು ರೇಗಿ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಲವಾದ
ಏಟು ಹೊಟ್ಟೆಗಿಂದ ಎಡಿಸನ್ನನ ಕಿವಿಗಳು ಕಡೆತನ ಕೆವುಡಾದವು.

೩. ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪ, ಗ್ರಾಮೋಫೋನ್, ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಬಂಡಿ, ತಂತ್ರೀಟಿಪಾಲಿನ ಯಂತ್ರಗಳು, ಚಲನ ಚಿತ್ರ ತೆಗೆಯುವ ಛಾಯಾಯಂತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಎಡಿಸನ್ನನು ಶೋಧಿಸಿದನು.

೨೮. ಕಳ್ಳರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿದ್ದು

ಮೋಸಗೊಳಿಸು - ಠಕ್ಕನು ಅಪಹರಿಸು - ಎತ್ತಿಹಾಕು ಸಂಚು - ಗುಟ್ಟಿನ ಸುಳುವು - ಸುಳಿದಾಟ ಅರಿಯದವ - ತಿಳಿಯದವ ಹಂಚಿಕೆ ಉಪದ್ರವ - ಕಾಟ ಆಸ್ತಿ - ಗಳಿಕೆ, ಕೂಡಿಟ್ಟ ಸಂಪತ್ತು ಇಕ್ಕು - ಹಾಕು ಉಬ್ಬಿ - ಹಿಗ್ಗಿ ಯಾತ - ಕಷ್ಟಲಿ, ಮೊಟ್ಟಿ (ಉಸಿರು+ಕರೆ) ಉಸಿರುಗರೆ - ಉಸಿರು ಬಿಡು

ಪಾತದ ಸಾರ— ತೆನ್ನಾಲ ರಾಮಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರ ಸುಳಿವು ಕಂಡು, ಕಳ್ಳರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ, ತಕ್ಕ ಹಂಚಿಕೆಮಾಡಿ ಅವರಿಂದ ಬೆಳತನಕ ಯಾತ ಹೊಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಶೋಟದ ಮಡಿಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಹಾಯಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಚತುರರಾದವರು ಸಂಕಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆದರದೆ ತಕ್ಕ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗುವರು. ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಎರಡು ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದಂತೆ ತೆನ್ನಾಲ ರಾಮಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡ ನಲ್ಲದೆ ಕಳ್ಳರಿಂದ ಯಾತ ಹೊಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಶೋಟದ ಮಡಿಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹಾಯಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ಬಹುಧನವಂತನೆಂದು ಕೆಸರಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣನ ಧನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕಳ್ಳರು ಅವನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡರು.

೨. ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಆಳು ನೀರು ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕಳ್ಳರು ಚಿಂತೆಮಾಡಹತ್ತಿದರು.

೬. ಬೆಳಗು ಬಂದರೂ ಬಾವಿಯ ನೀರು ಸರಿಯದೆ ಇದ್ದದರಿಂದ ಕಳ್ಳರು ತಮಗೆ ಒಡವೆಸಿಗದೆ ವೃಥಾವಾಗಿ ಶ್ರಮಪಟ್ಟಿವೆಂದು ಉಸಿರು ಗರೆದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಣ್ಣುಚಿವುಟು - ಸನ್ನೆಮಾಡು ಹಿಂದುಬೀಳು - ಬೇಗನೆ ತೀರು

ಉಸಿರುಗರೆ - ಉಸಿರುಬಿಡು ಟೊಂಕಕಟ್ಟು - ಸಿದ್ಧನಾಗು

ಧರ್ಮಕಟ್ಟಿಕೊ - ಪುಣ್ಯಪಡೆ

೨೯. ಸಿರಸಂಗಿ ಲಿಂಗರಾಜರು

ಮೇಧಾವಿ - ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ ಕುಶಲತೆ - ಜಾಣತನ ಗೌರವ - ಮರ್ಯಾದೆ
 ವಿಸ್ತಾರ - ಹರವು ಪರಗಣೆ - ಜಿಲ್ಲೆ ದೇಸಗತಿ - ದೇಸಾಯಿಯವರ
 ಮಟ್ಟ - ಅಳತೆ ಸಂತಾನ - ಸಂತತಿ ವ್ಯಾಜ್ಯ - ಜಗಳ ಸಂಸ್ಥಾನ
 ಧರ್ಮಪತ್ನಿ - ಲಗ್ನದ ಹೆಂಡತಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿ - ಒಪ್ಪಿ ವಿರತಿ - ವೈರಾಗ್ಯ
 ಮ್ಯಾಜ್ಜಿಟ್ರೇಟ - ಪೌಜದಾರಿ ಖಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ನಡಿಸುವವ ವೃದು - ಮೆತ್ತಗೆ
 ದುರ್ವೈವ - ಕಟ್ಟಿದೈವ ಸಂತರ್ಪಣೆ - ಕೊಡೋಣ ವಿವಾಹ - ಲಗ್ನ
 ಕಲಾವಿದ - ಕಲೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವ, ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಪುಣ ಖಂಡಿಸು - ಅಲ್ಲಗಳೆ
 ಸ್ತೋತ್ರಾಹ - ಉತ್ತೇಜನ, ಹುರುಪು ಪ್ರಮುಖ - ಮುಖಂಡ, ಮುಂದಾಳು
 ವೃದ್ಧವಿವಾಹ - ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮದುವೆ ಪ್ರಕೃತಿ - ದೇಹದ
 ದುಂದುಗಾರಿಕೆ - ಬಹಳ ಹಣ ವೆಚ್ಚಮಾಡೋಣ ಸ್ಥಿತಿ
 ವ್ಯತ್ಯಾಸಪತ್ರ - ಸಾಯುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಲುವಾಗಿ
 ವಿನಿಯೋಗಿಸು - ಉಪಯೋಗಿಸು ಅಮರ - ಶಾಶ್ವತ, ಸ್ಥಿರ ಬರೆದಿಟ್ಟ ಪತ್ರ
 (ವಿದ್ಯಾ+ಅಭಿವೃದ್ಧಿ) ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ - ವಿದ್ಯೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಜ್ಯೋತಿ - ದೀಪ
 ಶಿವಾಧೀನರಾಗು - ಮರಣ ಹೊಂದು ತ್ಯಾಗ - ತೊರೆಯುವಿಕೆ
 ತ್ಯಾಗವೀರ - ತೊರೆಯುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲಾದವ

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಸಿರಸಂಗಿ ದೇಸಗತಿಗೆ ಲಿಂಗರಾಜರು ದತ್ತಕ
 ವಾಗಿ ಬಂದವರು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಏಳನೆಯ ಇಯತ್ತೆಯವರೆಗೆ ಕಲಿತರು.

ಮಲತಾಯಿಯು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಹೊಡಿದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳೊಡಗಿ ಮುಂದೆ ಕಲಿಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ವ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರದವರು ಲಿಂಗರಾಜರ ಪಕ್ಷ ಸವರ್ಧಿಸಿ ಅವರ ದತ್ತಕವನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ವ್ಯಾಜ್ಯದೊಳಗೆ ಲಿಂಗರಾಜರು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಂದಿರು ತುಸು ದಿನ ಸಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತದ್ದರಿಂದಲೂ, ಮೂರನೇ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಗಂಡುಮಗುವು ಬದುಕಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಲಿಂಗರಾಜರಿಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವಿರತಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಮನಸು ಸಮಾಜಸೇವೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತು. ಬಡವರ ಹಿತಕ್ಕೆ ಕರೆ-ಕಾಲುನೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಯಾತ್ರಿಕರಿಗಾಗಿ ಧರ್ಮಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಕಲಾವಿದರಿಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎರಡನೇ ವರ್ಗದ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರಾಗಿಯೂ ಮುಂಬಯಿ ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಸಭಾಸದರಾಗಿಯೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಮಾಡಿದರು. ಬಾಲವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ, ವೃದ್ಧವಿವಾಹವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ, ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಲಗ್ನಕಾಲದ ದುಂದುಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ತಡೆದರು. ಒಕ್ಕಲತನದ ಹೊಸಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಹೇಳಿದರು.

ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜ ಹಿಂದುಳಿದದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸತ್ರ ಮಾಡಿ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೦೬ರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಧೀನರಾದರು. ಲಿಂಗರಾಜರ ವ್ಯತ್ಯಾಸತ್ರವು ತ್ಯಾಗದ ಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಮರಪತ್ರವಾಗಿದೆ. ತ್ಯಾಗಗೀರ ಲಿಂಗರಾಜರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶಾಲೆಕಾಲೇಜುಗಳು ನಡೆದವೆ. ಲಿಂಗರಾಜರ ಹೆಸರು ಅಮರವಾಗಿದೆ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ಜಾಯಪ್ರದೇಸಾಯಿಯವರು ದತ್ತಕ ತಂದೆಗಳು. ಗಂಗಾ ಜಾಯಿಯವರು ದತ್ತಕ ತಾಯಿಯವರು.

೨. ಲಿಂಗರಾಜರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿಸಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿಳನೆಯ ಇಯತ್ತೆಯ ವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರು.

೩. ಚಿಕ್ಕತನದಲ್ಲಿ ತಲೆಗೆ ಮಾದಿಹುಣ್ಣಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟರು. ಮಲ ತಾಯಿ ಹೊಡಿದ ವ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನೆತನದ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿ ಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಂದಿರು ತುಸು ದಿವಸಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಸತ್ತದ್ದರಿಂದಲೂ, ಮೂರನೆ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಗಂಡುಮಗುವು ಬದುಕಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಿದರು.

೪. ಒಂದರಹಿಂದೊಂದು ಬಂದ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆಗಳಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ವ್ರತಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತು.

೨೦. ಭರತನು ರಾಮನ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ತಂದದ್ದು

ಪೂರ್ವಕಥಾ ಸಂದರ್ಭ— ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಆರಸನಾದ ದಶರಥನು ರಾಮನಿಗೆ ಯುವರಾಜ್ಯಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂಬ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೈಕೆಯಿಯು ಹಿಂದೆ ಪಡೆದ ಎರಡು ವರಗಳ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ರಾಮನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷ ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂತಲೂ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಭರತನಿಗೆ ಪಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿಬೇಕೆಂತಲೂ ದಶರಥನಿಂದ ವಚನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭರತನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ವಚನ ಪಾಲನೆಗಾಗಿ ರಾಮನು ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಡನೆ ವನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ದಶರಥನು ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ ಮರಣಹೊಂದಿದನು. ಭರತನು ಬಂದು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ಬಹಳ ದುಃಖಿತನಾದನು. ರಾಮನ ವೇಲೆ ಬಹಳ ಮಮತೆಯುಳ್ಳ ಭರತನಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಆಲೋಚನೆ ಸರಿಯೋರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮನನ್ನು ಕರೆತಂದು ಅವನಿಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟುವೆನೆಂದು ವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಕೈಕೆಯಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿ ತಾನೂ ರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಕರೆತರುವೆನೆಂದು ಭರತನೊಡನೆ ಹೊರಟಳು. ಇವರು ರಾಮನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೂಡಲು ತಿರುಗಿ ಅಯ್ಯೋಯ್ಯೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡ ಕಥೆಯು ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ.

(ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು) ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕೇಕಯ ಮಗಳು ಶೈಕೇಯಿ. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಶೈಕಾ+ದೇವಿ ಎಂಬ ತಪ್ಪು ಪದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ರಘುರಾಜನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವ ರಾಘವ, ರಾಮನು ರಘುಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಆ ಕುಲಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ರಾಘವೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

೪ ನೇ ನುಡಿ

ಅರ್ - ಸಮರ್ಥನಾಗು ಅವನೆ - ಸಮರ್ಥನಾಗುವೆನೆ? (ಸಿರಿದು+ಮೆ -
ಆದಿಯ - ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಪರ್ಮ ಪರ್ಮಕಾರ -ಹೆಮ್ಮೆಕಾರ)
ಹೆಮ್ಮೆಕಾರರು - ದೊಡ್ಡವರು ನೆಮ್ಮ - ನಂಬು
ಅ+ಪ್ರಬುದ್ಧ - ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದವ

ಸರಳಾರ್ಥ— ಎಲೇ ತಾಯಿಯೇ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಮೀರಲಿಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನಾಗುವೆನೆ? (ಎಂದರೆ ನಾನು ಅರಸನಾಗಲು ಆಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದರೆ) ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ದಶರಥನು ಮಗನು ತನ್ನ ವಚನವನ್ನು (ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು) ಮೀರದನೆಂದು ಕಳವಳ ಪಡದೆ ಇರಲಾರನು. ನಮ್ಮ ಮಾತು ಏನು? ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಸಸ್ಯವಾರ್ತವನ್ನು ನಂಬಿದಂಥ ದೊಡ್ಡವರು (ಹುಶ್ಟಂತ್ರ) ಮೊದಲಾದವರು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದವರೇನು? (ಅವರು ಕಡೆತನಕ ವಚನ ಪಾಲಿಸಿದರು.) ಹೀಗೆಂದು ರಾಮಚಂದ್ರನು ಮಾ ತಾಡಿದನು.

ವಿ ವಿ— ಚತುರನಾದ ರಾಮನು ಪೂರ್ವಕಾಲದ ದೊಡ್ಡವರ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ಆಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಾರದಿರುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಭರತ-ಶೈಕೇಯಿಯ ಸರನ್ನು ಸಮರ್ಥಾನ ಪಡಿಸಿದನು.

೫ ನೇ ನುಡಿ

ಪಾಡುಕೆ - ಹಾವುಗೆ, ಪಾದರಾಕ್ಷೆ ಚಿತ್ತೈಸಿ - ದಯಪಾಲಿಸಿರಿ ಇಹೆ-ಇರುವೆ
ಮೇದಿನಿ - ಭೂಮಿ ನಿವೇದಿಸು - ಅರ್ಪಿಸು, ಕೊಡು
ತನು - ಶರೀರ ಅನಲ - ಬೆಂಕಿ

ಸರಳಾರ್ಥ— ಹಾಗಾದರೆ, “ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನೇ (ನೀವು ಬರಲು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ) ನಿಮ್ಮ ಹಾವುಗೆಗಳನ್ನು ದಯವಾಲಿಸಿರಿ. (ಅವು) ಜೇವರ (ನಿಮ್ಮ ನಿಜವಾದ) ಪಾದಗಳೆಂದೇ ತಿಳಿದು (ಅವುಗಳ) ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಇರುವೆನು. ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ಕೊಂಡು ಇರುವೆನು. (ಆಮೇಲೆ) ನೀವು ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಬೆಂಕಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವೆನು” ಎಂದು ಭರತನು ಅಂದನು.

ವಿ. ವಿ— ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಭರತನ ಬಂಧುಪ್ರೇಮವನ್ನೂ ಕೈಕೇಯಿಯ ಅನುತಾಪವನ್ನೂ, ರಾಮನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನೂ ಮನ ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಚನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ತಂದೆ ಸತ್ತಬಳಿಕ ಹಿರಿಯಣ್ಣನಾದ ನೀನೇ ನನಗೆ ತಂದೆ, ಸೀತಾದೇವಿ ತಾಯಿಯು. ಮಕ್ಕಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಯಿಸದೆ ಅರಸನಾಗಬೇಕೆಂದು ಭರತನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ.

೨. ‘ನೀನೇ ನನಗೆ ತಂದೆ’ ‘ಸೀತಾದೇವಿಯು ನನಗೆ ತಾಯಿ’ ‘ಅರಸಾಗದರೆ ತಮ್ಮಂದಿರಲಿ ತಾನೊಬ್ಬ ನಿನಗಿಲ್ಲ’ ‘ನಿಮ್ಮಯ ಪಾದುಕೆಯ ಚಿತ್ತೈಸಿ’ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಭರತನ ಭ್ರಾತೃಪ್ರೇಮವು ಕಂಡು ಬರುವದು.

೩. ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಕೇಡನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಮರೆತು ಇಂದು (ಅಯ್ಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದು) ಅರಸನಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಪಂಪಾಲನೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಕೈಕೇಯಿಯು ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

೪. ಈಗ ಅರಸನಾಗಲು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಮಗನು ವಚನ ಪಾಲಿಸಲಿ ಎಂದು ತಂದೆಯಾದ ದಶರಥನು ಕಳವಳಿಸದೆ ಇರಲಾರನು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಂಬಿದ ದೊಡ್ಡವರು ತಿಳಿಗೇಡಿಗಳಾಗದೆ ವಚನ ಪಾಲಿಸಿದರು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಅರಸನಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

೩೧. ಸಿಂಹಗಡ

ಗಡ - ಕೋಟಿ ಪ್ರಭುತ್ವ - ಒಡತನ ಸಕ್ತಿ - ಅಧಿಕಾರ
 ಮರ್ಗ - ಕೋಟಿ ಕೊತ್ತಳ - ಕೋಟಿಯ ಮೇಲಿನ ಬುರುಜು
 ಮನ್ನಣೆ - ಮರ್ಯಾದೆ ಆಯಕಟ್ಟು - ಗಂಡಾಂತರದ ಸ್ಥಳ ಗಂಡಾಂತರ -
 ಸಂಭ್ರಮ - ಸಡಗರ ಕಿವಿಗೊಡು - ಮಾತು ಕೇಳು - ಕೇಡು
 ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸು - ಸಿದ್ಧಮಾಡು ಕಂಡು + ಕತ್ತಲೆ - ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ
 ಗಾಢನಿದ್ರೆ - ದಟ್ಟವಾದ ನಿದ್ರೆ ಕುಗ್ಗು - ಕಡಿಮೆಯಾಗು
 ಧೀರ - ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳವ

ಪಾಠದ ಸಾರ— ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಟೊಂಗಜೇಬನು, ಶಿವಾಜಿಯ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಗೆದ್ದಯುನ ಹೊರತು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವು ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಜಸವಂತ ಸಿಂಹನೆಂಬ ಸರದಾರನನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಕಳಿಸಿದನು. ಜಸವಂತಸಿಂಹನು ಚತುರತನದಿಂದ ಶಿವಾಜಿಯ ಮನವೂಲಿಸಿ, ಕೊಂಡಾಣೆ ಮೊದಲಾದ ಮರ್ಗಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡನು. ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಶಿವಾಜಿಯು ಸೆರೆವೆನೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಂದವೇಲೆ ರಾಯಗಡಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾದ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಕೊಂಡಾಣೆ ಮರ್ಗವನ್ನು ವಶಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನ ಬಲಗೈಯಂತಿದ್ದ ತಾನ ಜಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ಮಗನ ಲಗ್ನದ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿನ ತಾನಾಜಿಯ ಮಗುವೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕೊಂಡಾಣೆ ಮರ್ಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಟನು. ಈ ಕೆಲಸ ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ತಾನಾಜಿಯ ಯುಕ್ತಿ-ಶಕ್ತಿ-ಧೈರ್ಯಗಳಿಂದ ಮರ್ಗವನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಮರ್ಗರಕ್ಷಕ ಉದಯಭಾನುವಿನೊಡನೆ ತಾನೂ ಸತ್ತನು. ಕೋಟಿಯ ಮರಾಠರ ವಶವಾಯಿತು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಶಿವಾಜಿಯು ಬಹಳ ದುಃಖಿತನಾಗಿ— “ಕೋಟಿಯು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದರೆ ಸಿಂಹವು ಸತ್ತಿತು.” ಎಂಬ ಉದ್ಗರ ತೆಗೆದನು. ತಾನಾಜಿಯ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕೊಂಡಾಣೆ ಮರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಿಂಹಗಡ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೨. ಕೊಂಡಾಣೆಯ ಕೋಟೆಯ ವೇಗಲಿನ ವರ್ತಲ್ಲಿತ್ತು.
೪. ಭದ್ರವಾದ ಕೊಂಡಾಣೆ ರುಗ್ಗವನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವದು ತಾನಾಜಿಗೆ ಕಠಿಣವೆನಿಸಿತು.

೩೨. ಕಾಗದದ ಆತ್ಮಕಥೆ

ಅಜ್ಜನ - ದಡ್ಡತನ ಓಲೆ - ಕಾಗದ ಆತ್ಮಕಥೆ - ತನ್ನ ಕಥೆ
 ಗ್ರಂಥ - ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಚೀನ - ಮೊದಲಿನ ಕಲೆ - ಬುದ್ಧಿಯ ಕುಶಲತನದ
 (ಮೂಲ+ಅಧಾರ) ಮೂಲಾಧಾರ - ಮೂಲ ಆಶ್ರಮ ನಿರ
 (ಸ್ವ+ಅರ್ಥ) ಸ್ವಾರ್ಥ - ತತ್ವಹಿತ ಶುಭ್ರವರ್ಣ - ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣ
 ಭನಕೆ - ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವ ನಿತ್ಯಕರ್ಮ - ದಿನದ ಕೆಲಸ

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡಿ ತುಂಡು, ಕಬ್ಬಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಹರಕು ಅರಿವೆ, ಗಿಡಗಳ ತೊಗಟೆ ಮೊದಲಾದ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೈಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಾಗದಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಬರಹಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿವೆ. ಈಗ ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅನುಕೂಲವಾಗಿವೆ. ಅವು ತಿಳುವಳಿಯೂ, ಅನುಕೂಲವೂ ಆಗುತ್ತವೆ. (ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ತಯಾರಿಸುವರೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಪಾಠವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಿ, ಮನನ ಮಾಡಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹೇಳಲಿ.) ಈಗ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಗದಗಳ ಉಪಯೋಗ ಬಹಳ. (ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಸಹ ಮನನ ಮಾಡಿ ಹೇಳಲಿ.)

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ಯಾವನೊಬ್ಬನು ಇಲ್ಲವೆ ಯಾವದೊಂದು ವಸ್ತುವು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತಾನೇ ಹೇಳುವ ಕಥೆಯೇ ಆತ್ಮಕಥೆಯು.
೨. ತಾಡ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.
೩. ಚೀನದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಶೋಧವಾಯಿತು.
೪. ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರದ ಕಾಗದ, ತಿಳುವಳಿ ಕಾಗದ, ದಪ್ಪ

ಕಾಗದ, ಪುಸ್ತಕ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಕಾಗದ, ಬೇರೆಬೇರೆ ಬಣ್ಣದ ಕಾಗದಗಳ, ಬ್ಲಾಟಿಂಗ ಪೇಪರ (ಒತ್ತಕರಡ) ಬ್ರಾವುನ ಪೇಪರ (ಹೊದಿಕೆಯ ಕಾಗದ) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬರೆಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಾಗದ ಮುಂತಾದವು,

೩೩. ವಾಲ್ಮೀಕಿ

ಹೊಂಚಿಕೊಂಡು - ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಹೋರೆ - ಉದ್ಧೋಗ ಘೋರ - ದಟ್ಟ, ನಿರ್ದಯ - ದಯೆ ವಿಲ್ಲದ ಹೇಸು - ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೊಳ್ಳು, ಹಿಂಜರಿ ಭಯಂಕರ ಜೋಗಿ - ಯೋಗಿ, ಪಟು ಮಡದಿ - ಹೆಂಡತಿ ಬೀರು - ಹುಬ್ಬು ದೋಚಿಕೊಂಡು - ಕದ್ದುಕೊಂಡು ನಿಶ್ಚಲ - ಸ್ಥಿರ ನಿಷ್ಠೆ - ಭಕ್ತಿ ಬದ್ಧತೆ - ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಒಡಲು - ಕೂಗು, ಬೊಬ್ಬಡು, ವ್ಯಥೆ - ದುಃಖ ಅಲ್ಪಾಣ - ಕೇಕು ಪುಕುಡ್ಡ - ನಿರ್ಮಲ ನರಳು ಕೃದಯ - ಮನಸ್ಸು ದಿವ್ಯ - ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಪವಿತ್ರ

ಪಾಠವ ಸಾರ— ದಾರಿಬಡಿದ, ಪೆಟ್ಟುಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಬೇಡನು “ಪರಪೀಡೆಯೇ ಪಾಪ, ಪರರನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವದೇ ಪುಣ್ಯ, ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ದೇವರು ಮೆಚ್ಚುವನು. ಸತ್ತಬಳಿಕ ದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆವು, ಪರರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಬರುವ ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು ಪಾಲುಗಾರರು ಆಗುವವಿಲ್ಲ.” ಎಂಬ ಪಟುಗಳ ವಚನ ಕೇಳಿ ಬೇಡನ ಮನದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ತೋರಿ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ರಾಮನಾಮ ಜಪವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವೆಂದು ಹೇಳಿ ಪಟುಗಳು ಹೋದರು. ರಾಮನಾಮ ಜಪದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಬಹುಕಾಲದ ನೇಲೆ, ಅದೇ ಪಟುಗಳಿಂದ ಬೇಡನು “ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಪುಷಿ” ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದನು. ಬಹುನ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ರಾಮನಾಮವನ್ನು ರಚಿಸಿ ‘ಆದಿ’ ಎನಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಸತ್ಯಂಗದ ಫಲದಿಂದ ಪಾಪಿಗಳ ಕಾಸಗಳೆಲ್ಲ ತೊರೆದು, ಉತ್ತಮ ಪಾದ ಗತಿಯನ್ನೂ, ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದುವರು ಎಂಬ ವದಕ್ಕೆ

“ಬೇಡನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಬಹಿಯನಿಸಿಕೊಂಡನು.” ಎಂಬ ಕಥೆಯು ಉತ್ತಮ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿದೆ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ಬೇಡನಿದ್ದವನು ಋಷಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ರಾಮನಾ ಯಣ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವಿಕವಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡನು.

೫. ನೀನು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಿಂದ ಬರುವ ಪಾಪವು ನಿನ್ನದು. ಅದರ ಪಾಲು ನಮಗೆ ಬೇಡ. ಎಂದು ಮಾಡುವವುಗಳು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು.

೬. ತಾನು ಬಹಳ ಪಾಪ ಮಾಡುವವ. ಅವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತು.

೩೪. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರ

ಪ್ರತಿಭೆ - ಸಮಯ ಸೂಚಕತೆ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ - ಸಮಯ ಸೂಚಕತೆಯು
ಮಮತೆ - ಪ್ರೀತಿ ಅದೀನ - ಅಂಕಿತ ಭವ, ಕಾವ್ಯರಚಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವ
ಕುಂಟಿನೆವ - ಸಣ್ಣ ಕಾರಣ (ಮನ+ವೃತ್ತಿ) ಮನೋವೃತ್ತಿ - ಮನಸಿನ
ಸೃಷ್ಟಿಸೌಂದರ್ಯ - ಸೃಷ್ಟಿಯ ಒಡವೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಚಿಲ್ವಿಕೆ ಒಲವು
ಜೊತೆಗೆ - ಸಂಗಡ ಪ್ರವೀಣ - ನಿಪುಣ, ಜಾಣ (ಮಹಾ+ಯುಷಿ) ಮಹರ್ಷಿ -
ವ್ಯಾಪಕ - ವಿಸ್ತಾರ ಅಂಜಲಿ - ಬೆಂಗಸೆ ದೊಡ್ಡಮುಷಿ ದೊಡ್ಡ ಹಸಿವು
ವಂಶೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಮೂಹ
(ಕವಿ+ಇಂದ್ರ) ಕವೀಂದ್ರ - ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಬೊಟ್ಟುಕಚ್ಚು - ಬೆಂಗಾಗು
(ರಚ್ಚಿವ.+ತ್ಯ) ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ-ಪಶ್ಚಿಮಾತ್ಯಿರುವ ದೇಶದವ ಸರಾಗ- ರಾಗಸಹಿತ
(ವ್ರಿ+ಅವಲಂಬ) ಸಾವಲಂಬ - ತನ್ನ ಕೆಲಸ ತಾನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವ
(ಮೇಲ+ಪಂಕ್ತಿ) ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿ - ಉತ್ತಮ ಪ್ರಕಾರ, ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ
ತಜ್ಞ - ನುರಿತವ ಉದಾತ್ತ - ಮೇಲ್ಪರದ ಪಕ್ಷಿ - ಹೆಂಡತಿ
ಆಶ್ರಮ - ಗುಡಿಸಲು (ಸ್ವರ್ಗ+ಸ್ಥ) ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥನಾಗು - ಸಾಯು
ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ - ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೇಲ್ಪರದ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸುವ ವಿದ್ಯಾಲಯ

ಅದರ್ಶಪ್ರಾಯ - ಉತ್ತಮವಾದ ಮಾದರಿಗೆ ಸಮವಾದದ್ದು

ಪಾಶದ ಸಾರ— ರವೀಂದ್ರರು ವಂಗ (ಬಂಗಾಲ) ದೇಶದವರು. ಚಿಕ್ಕವರಿರುವಾಗ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಮನಸ್ಸು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಸ್ತಿಪೌಂದ್ರ್ಯನನ್ನು ನೋಡುವದರಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ತಂತ್ರಿಯ ವರೊಡನೆ ಹಿವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಸ್ತಿಪೌಂದರ್ಯದ ದರ್ಶನದಿಂದ ಸ್ಫುರ್ತಿಗೊಂಡು ಕಾವ್ಯರಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಇಷ್ಟಾದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಇವರು ಅನೇಕ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ರಚಿಸಿದ 'ಗೀತಾಂಜಲಿ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯವು ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ "ನೋಬೆಲ್ ಪ್ರೈಜ್" ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ಬಹುಮಾನ ದೊರೆತಿದೆ. ಸಂತ ನಾಟಕ, ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಪುಣರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು 'ಶಾಂತಿನಿಕೇತನ' ವೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಅದರ್ಶ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೦೧'ಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅವರ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಅದು ಬೆಳೆದು 'ವಿಶ್ವಭಾರತ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವಾಗಿದೆ. ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಸಮಾನರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸಿದರು.

ಕವೀಂದ್ರರಾದ ರವೀಂದ್ರರ ಅದರ್ಶ ಜೀವನ, ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕಟ್ಟಿದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಬೆಳೆಸಿದ ತತ್ವಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ಅದರ್ಶ ಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಭಾರತದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ತಂತ್ರ ಹಬ್ಬಿವೆ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ದೇವೇಂದ್ರನಾಥರಲ್ಲಿಯ ಸದಾಭಾರ, ನಿಷ್ಕೇಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಜನರು ಅವರಿಗೆ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

೨. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರೀತಿ, ಸ್ವಸ್ತಿಪೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ, ಕವಿತೆ ರಚಿಸುವ ಕಡೆಗೆ ಒಲವು ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳು ರವೀಂದ್ರರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

೩. ಬಂಗಾಲಿ ಮಾನಸಸ್ಥಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ರವೀಂದ್ರರ ಕವಿತೆಗಳು ಜನರ ವೆಚ್ಚಿಗೆಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ರವೀಂದ್ರರು ಕವೀಂದ್ರರಾಗುವರೆಂದು ಅನಿಸಿತು.

೬. ಕವೀಂದ್ರರು ವಂಗಭಾಷೆ, ಪಾಲಿಭಾಷೆ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು.

೭. ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದಲ್ಲಿ 'ವಿಶ್ವಭಾರತಿ' ಎಂಬ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅವೇಕ್ಷೆ ಸಾಧಿಸಿದರು.

೮. ವಿಶ್ವಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾದಾಜೀವನ, ಸರಳ ಸ್ವಭಾವ, ದೇಶಪ್ರೇಮ, ಸ್ವಾವಲಂಬನ, ಉದಾತ್ತ ವಿಚಾರ ಈ ಗುಣಗಳು ಒಡನೂಡುವವು.

೩೫. ಘನವಂತನಾದ ಅಶೋಕ

ಘನವಂತ - ದೊಡ್ಡಸ್ತನ ಹೊಂದಿದವ ಮುದ್ರೆ - ಮೊಹರು

ಸಾಡನುಡಿ - ನಾಡಿನ ನಿಶಾನೆ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ - ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅನಾಹುತ - ಕೇಡು

ಹುಮ್ಮಸು - ಹುರಪು ರಭಸ - ಆವೇಶ ಮಿಡುಕು - ಕಳವಳಗೊಳ್ಳು

ಅಹಿಂಸೆ - (ಸರರಿಗೆ) ಸೀಡೆಕೊಡದಿರುವದು ಸ್ತಂಬ - ಕಂಬ ಪಾಲನೆ -

ಎತ್ತುಗಡೆ - ಸಿದ್ಧತೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿ - ರಾಜಾಧಿರಾಜ

ರಕ್ಷಣೆ

ಪಾತದ ಸಾರ- ಘನವಂತನಾದ ಅಶೋಕನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ

ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ಕೀರ್ತಿಕಥೆ ಕೇಳಿ ಆವೇಶಗೊಂಡು ವೈರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಡರಿಸಿ

ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಬೆಳೆಸುವನೆಂದು ಪಣತೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅದರಂತೆ ಭರತಖಂಡದ

ಬಹುತರ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಕಲಿಂಗ ದೇಶವನ್ನು ಗೆದ್ದರೂ ಎರಡೂ ಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡ

ಸೈನಿಕರ ಒರಲವಿಕೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಅಶೋಕನ ಹೃದಯ ಕರಗಿ

ನೀರಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅಹಿಂಸಾ

ವ್ರತವನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಕೆರೆಬಾವಿಗಳನ್ನು

ಕಟ್ಟಿಸಿ, ದಾರಿಗುಂಟೆ ಗಿಡ ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗಮಾಡಿಸಿ, ಊರೂರಿಗೆ

ಔಷಧಾಲಯಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿ, ಕಳ್ಳಕಾಕರ ಭಯತಪ್ಪಿಸಿ ಕೀರ್ತಿ

ಪಡೆದನು. ಬೌದ್ಧ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ದೇಶದೇಶಗಳಿಗೆ ಬೌದ್ಧ

ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದನು. ಸ್ತಂಭಗಳ ಮೇಲೆಯೂ, ಬಂಡೆಗಲ್ಲುಗಳ

ಮೇಲೆಯೂ ನೀತಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದನು. ಸತ್ಯದಿಂದಲೂ, ನ್ಯಾಯದಿಂದಲೂ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ಆದರ್ಶ ಅರಸನೆನಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಅಶೋಕನು ಸ್ತಂಭಗಳ ಮೇಲೆ ಕೊರೆಯಿಸಿದ ಚಕ್ರವು ನಮ ಪಾಠನುಡಿಯ ಮೇಲೆ ಅದೆ. ಅಶೋಕ ಚಕ್ರವೂ, ಮೂರು ಸಿಂಹ ಗಳುಳ್ಳ ಮುದ್ರೆಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಮುದ್ರೆಗಳಾಗಿವೆ. ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೨. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯ ಸಂಪಾದಿಸುವದು ಮಹತ್ವದ್ದಲ್ಲ. ಕಾಳಗದ ಕಣದ ಅನಾಹುತಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಎಂದು ಗುರುಗಳು ಅಶೋಕ ನಿಗೆ ಎಚ್ಚರ ಕೊಟ್ಟರು.

೪. “ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ರಾಜ್ಯದಾಸೆಗಾಗಿ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಎತ್ತಲಾರೆ. ರಾಜ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಕ್ರ ಧರಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವೆ. ಮಡಿಯುವೆ. ಆದರೆ ನಾನೇ ಪರರ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಹೋಗಿ ಹಿಂಸಿಸಲಾರೆ. ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಇದು ಅನ್ಯಾಯಪಾದದ್ದು! ಕ್ರೂರ ಕೃತ್ಯವೇ ಸಂ|| ನನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆ ನೆಲಸಲಿ. ಜನರು ಸುಖಿಗಳಾಗಲಿ, ಪ್ರಜಾ ಹಿತವೇ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ದುಡಿಯುವೆ” ಹೀಗೆ ಕಠಿಂಗ ಯುದ್ಧದ ತರುವಾಯ ಅಶೋಕನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

೩೬. ಹಂಪೆಯೂ, ವಿಜಯನಗರವೂ

ಕ್ಷೇತ್ರ - ದೊಡ್ಡ ದೇವಸ್ಥಾನವಿರುವ ಪವಿತ್ರಸ್ಥಳ ರಮಣೀಯ - ಮನೋಹರ ಮಹಾದ್ವಾರ - ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ಪ್ರಾಕಾರ - ಆವಾರದ ಗೋಡೆ

ವಿಧವಿಧ - ಸಾಸಾತರದ ತೀರ್ಥ - ಪವಿತ್ರ ಜಲಾಶಯ ಆಶ್ರಮ - ನೆರವು (ಪರಮ+ಅವದಿ) ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೌಶಲ್ಯ - ಜಾಣತನ ಬಲಾಢ್ಯ - ಬಲಿಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸ - ಪಂಡಿತ ಗೋಪುರ - ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು, ಶಿಖರ ಸಂಸ್ಥೆ - ಹೆಸರು (ಅಷ್ಟ+ದಿಕ್+ಗಜ) ಅಷ್ಟದಿಕ್ಕು - ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆನೆಗಳು

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಹಂಪೆಯು ಕ್ಷೇತ್ರಸ್ಥಳವು. ಇಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಗುಂಜೇ ಮೂಢದ, ಉದ್ವಾನ

ವೀರಭದ್ರ, ಸಾಸಿವೆಯ ಗಣೇಶ, ಕಡಲೆಯ ಗಣೇಶ, ಬಡವೀಲಿಂಗ, ವಿಜಯ ವಿಠಲ ಸೀತೆ ಮುಂತಾದವರ ಕೌಶಲ್ಯದ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಗುಡಿಗಳು ನೋಡತಕ್ಕವು ಇರುತ್ತವೆ. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ತುಂಗಭದ್ರೆಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಹಾಳು ಅರಮನೆಗಳೂ, ಮಂಚದ ಉಪ್ಪರಿಗೆ, ಗಾಣಗಿತ್ತಿಯ ಮಹಾಲು, ಅಗಸಗಿತ್ತಿಯ ಮಹಾಲು, ಕುಮಾರ ರಾಮನ ಗರಡೀಮನೆ, ಅನೇಕ ಮನೆ, ಕುದುರೆಗಳ ಮನೆ, ಮಹಾನವಮಿಯ ದಿಬ್ಬ ಮುಂತಾದವು ಈ ಹಾಳಾಗಿದ್ದರೂ ನೋಡತಕ್ಕಂಥವು ಇವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಮಾತಂಗ, ಬ್ರಹ್ಮಮೂಕ, ಅಂಜನೆಯ ಬೆಳ್ಳುಗಳು ಈ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ. (ಇವುಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮನನ ಮಾಡಿ ಹೇಳಬೇಕು)

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೫. ತುಂಗಭದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ತಿರುಗತಿ ಮತುವಿಗೆ ಚಿಕ್ಕತೀರ್ಥವೆಂಬ ಹೆಸರು.
೬. ಕೃಷ್ಣ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನು. ಇವನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ್ಯವು ಬಹು ಘನತೆಗೇರಿತು.
೭. ರಾಮರಾಯನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ್ಯವು ಉನ್ನತವಾಯಿತು.

೩೩. ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ

ಒಲವು - ಪ್ರೀತಿ ಸೊಗಸು - ಮನಸಿನ ಹಿತ, ಚಂದ ವಂದನೆ - ನಮಸ್ಕಾರ ಸನ್ಮಾನ - ಸಂಸಾರ ಬಿಡುವಿಕೆ; ನಾಲ್ಕನೇ ಅಶ್ರಮ ಮಧುಕರ - ಭಿಕ್ಷೆ ನಿವೇದಿಸು - ವಿದಿತಪಡಿಸು, ಅರ್ಪಿಸು ಮಾನ್ಯ - ಮನ್ನಣೆ, ಒಪ್ಪಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ - ಕುಲದ ಕೊರಗಿಕೊಣ ಸಕಸುಕ್ತಿ - ಕೂಡಿ ಉಣ್ಣುವಿಕೆ ಮೇಧಾವಿ - ಬುದ್ಧಿವಂತ ನಿರೂಪಣೆ - ಹೇಳುವಿಕೆ ದರ್ಶನ - ಭಿಟ್ಟಿ ಸವಾಡ - ಅದ್ಭುತ ಕೃತಿ ಆಖ್ಯಾಯಿಕೆ - ಪುಟ್ಟ ಕಥೆ, ಜನರ ಅಂಬೋಣ (ಧ್ಯಾನ+ಸ್ಥ) ಧ್ಯಾನಸ್ಥ - ಸ್ಮರಿಸುವವ ಸಮಾಧಿ - ಕುಡೆ

(ಸ+ಅಷ್ಟ+ಅಂಗ) ಸಾಷ್ಟಾಂಗ - ಎಂಟು ಅವಯವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಗುರುವಿನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಸನ್ಯಾಸರಿಂದ ಪ್ರಸಂಜಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ ವಿಠಲ ಪಂತರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದೇವರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಜನರಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹೊಂದಿದ ವಿಠಲಪಂತರು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟರು. ಜ್ಞಾನದೇವರು ಮಧುಕರಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸುವ ಮಹಾ ವಿಠಲ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. 'ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ', 'ಅವ್ಯತಾನುಭವ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅಭಂಗಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಜನರಿಗೆ ಭಕ್ತಿ-ಜ್ಞಾನಗಳ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಇವರು ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಕೋಣನಿಂದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರು ದೇವರ ಅವತಾರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇವರಿಗೆ ಶುದ್ಧೀಕರಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಜಾಂಗದೇವರೆಂಬ ಯೋಗಿಗಳು ಹುಲಿಯನ್ನೇರಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರು ತಾವು ಕುಳಿತು ಗೋಡೆಯನ್ನೇ ನಡಿಸಿ ಇದಿರುಗೊಂಡು ಮಹಾ ವುರುಷರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ತಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿದವು. ತಮ್ಮ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು ಎನಿಸಿದಾಗ ಅಳಂದಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಸ್ಥರಾದರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅತಿಶಯವಾದ ಮನ್ನಣೆಯುಂಟು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೭ ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ದಪ್ಪಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಬಳಸಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ.

ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರು ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ವಿಠಲಪಂತರು ಸನ್ಯಾಸರಿಂದ ಪ್ರಸಂಜಕ್ಕೆ ಮರಳಿದರು. ಸನ್ಯಾಸರಿಂದ ಪ್ರಸಂಜಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ ವಿಠಲಪಂತರಿಗೆ ಜನರು ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿದರು. ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರು ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರು ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಸಮಾಧಿಯ ಮುಂದೆ ನೀರಾಂಜನವನ್ನು ಹಚ್ಚಿದರು. ಜ್ಞಾನದೇವನು ಮಹಾ ಮೋಘಾವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಜ್ಞಾನದೇವರು ಮಧುಕರಿ ಬೀಡಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

೮. ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ದಪ್ಪಕ್ಷರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ.

(೧) ವಿಠಲಪಂತರಿಗೆ ದೇವರು ಧರ್ಮ ಇವುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಒಲವು ಇತ್ತು. (೨) ಸಹಸಂಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವರನ್ನು ಯಾರೂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಾದರು. (೩) ಜ್ಞಾನದೇವನು ಮಧುಕರಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಜೋಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

೩೮. ಹೊಟ್ಟೆಯೂ, ಅವಯವಗಳೂ

ತೀರ - ಪ್ರಲ್ಪು ಈಡುಮಾಡು - ಸಂಗ್ರಹಮಾಡು ಬಲಾತ್ಕಾರ - ಜುಲುಮೆ ಹೆಂಗು - ಭಿಡೆ ಬಂಡಿತ - ನಿಶ್ಚಯ ಪೋಷಣೆ - ರಕ್ಷಣೆ ಅನರ್ಥ - ಕೇಡು ಸೇಡು - ಒಳಸೇರು ಬಲಹೀನ - ಬಲವಿಲ್ಲದವ

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಅವಯವಗಳು ತಾವು ಮೈಮುರಿದು ದುಡಿದು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯು ಕುಳಿತು ತಿನ್ನುವದೆಂದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ದುಡಿಯುವದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು, ತಾವೂ ಸೊರಗಿ ಕಡ್ಡಿಯಂತಾಗಿ ಬಲಗುಂದಿ ಅವಯವ ಸಹಿತವಾದ ಶರೀರವು ನಾಶಹೊಂದಿತು. ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಯು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿ, ಪ್ರಜೆಗಳು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಹಣಕೊಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಸರಕಾರವೇ ಹೊಟ್ಟೆಯು, ಪ್ರಜೆಗಳೇ ಉಳಿದ ಅವಯವಗಳು ಆಗಿವೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ದೇಹದ ಅವಯವಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಜನರು ಸಹಕರಿಸಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರೆ ಸರಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಜಾಹಿತದ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿ ದೇಶವು ಬಲಪಡುವದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದು ನಾಶಹೊಂದುವದು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೬. “ಪ್ರಜೆಗಳು ಸರಕಾರದೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸಿ ನಡೆದರೆ ಮಾತ್ರ, ಸರಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಜಾಹಿತದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಾಗುವವು” ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ‘ಹೊಟ್ಟೆಯೂ ಅವಯವಗಳೂ’. ಎಂಬ ಕಥೆಯು ಬಹಳ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಈ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೂ.

ಅವಯವಗಳು: ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು (ತಲೆಬರಿತವನ್ನು) ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

೭. ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ.

ಚಿತ್ತಗೊಡು - ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡು ವೈಮುಂದು ದುಡಿ - ಶ್ರಮಾಬಿಟ್ಟು

ಸಂಸಾದಿಸು - ದೊರಕಿಸು ನೆನೆಸು - ೨೪ ಕೆಲಸ ಮಾಡು

೨೯. ಶಿವನ ಮೆಚ್ಚುಗೆ

ಸಂದರ್ಭ— ಸರ್ವಭೂತಾಣ ಶಿವಯೋಗಿಗಳೆಂಬವರು ಧರ್ಮ, ನೀತಿ, ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ 'ಕೈವಲ್ಯ ಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರೊಳಗಿನ ಶಿವನ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಎಂಬ ಪಾಠವನ್ನು ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

|| ಪಲ್ಲ || || ಅನುಪಲ್ಲ ||

ಭೂತಾಣ - ಅಭರಣ ಸರ್ವಭೂತಾಣ - ಸರ್ವನೇ ಅಭರಣವಾಗಿ ಉಳ್ಳವ, ಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿ - ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವ ಬಲ್ಲ ಕೈವಲ್ಯ - ಮುಕ್ತಿ ಶಿವ ವಲ್ಲರಿ - ಬಲ್ಲ, ಗೊಂತಲು ಬಾಹ್ಯ - ಹೊರಗೆ ಡಂಭ - ಅಡಂಬರದ ನಡೆವಳಿ (ಎಡೆ+ಬಡೆ) ಎಡೆಬಡೆ - ಓಂದೇ ಸವನೆ ಇರು - ಇರಿಸು, ನಿಲ್ಲಿಸು ವಂಚಿಸು - ಕರೈಸು ಒಡಲು - ಹೊಟ್ಟೆ, ಮನಸ್ಸು

ಸರಳಾರ್ಥ— ಎಲೇ ಹುಚ್ಚನೇ, ನೀನು ಹೊರಗಿನ ಅಡಂಬರದ ನಡೆವಳಿಯನ್ನು ಬಿಡು. ಮನಸಿನೊಳಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿವನನ್ನು ಇರಿಸು. (ಸದಾ ಧ್ಯಾನಿಸು) ನೀನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಂಚಿಸಿ (ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು) ಹೊರಗೆ (ಜನರಿಂದ) ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ದರೆ ಶಿವನು ನಿನಗೆ ಮೆಚ್ಚುವನೇ? (ಇಲ್ಲ ಎಂಬರ್ಥ)

೧ ನೇ ಸುಡಿ

ಮೆಚ್ಚೆ - ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ, ಪ್ರೀತಿಸುವಂತೆ (ಒಳಗೆ+ಅಗುವ) ಒಳಗಾಗೊ -

ಕೈತ್ಯ - ಕೆಲಸ

ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಅಗುವ

ಸರಳಾರ್ಥ— ಜನರು ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ, ಏನಾಗುವದು? ಮನಸು ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದೇ ಚಂದ

ವಾದದ್ದು! ಮನಸಿನೊಳಗೆ ಆಗುವ (ನಡೆಯುವ) ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಜನರೇನು ತಿಳಿಯುವರು? ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಒಂದೂ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.

೨ ನೇ ಸುದಿ

(ಚಿತ್+ಮಯ - ಚಿನ್ಮಯ) ಚಿನ್ಮಯ - ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ

ಸರಳಾರ್ಥ— ಎಲೇ ಹುಚ್ಚನೇ, ಜನರು, ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ (ಅವರು) ನಿನ್ನನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿತಲ್ಲರೇ? (ಅದರಿ) ಜನರು ಮೆಚ್ಚದಿದ್ದರೆ ತಿವನು ಬಿಡುವನೇ? ಜನರಲ್ಲಿ ನೀನು ದೊಡ್ಡವನೆನಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ತಿವನು ನಿನ್ನ ಮನಸಿನೊಳಗಿನ (ಹೀನ ಶ್ರೇಷ್ಠ) ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರನೇ? (ತಿಳಿಯುವನು ಎಂಬರ್ಥ)

೩ ನೇ ಸುದಿ

(ಮನದ+ಅಜ್ಞ) ಮನದಾಜ್ಞ - ಮನಸ್ಸಿನ ಒಡೆಯ, ತಿವ

ಗುರುಸಿದ್ಧ - ಗುರುವಿನ ಹೆಸರು, ದೇವರು:

ಸರಳಾರ್ಥ— (ಎಲ್ಲರ) ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಿವನು ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಮನಸ್ಸು ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ತಿವನು ಮೆಚ್ಚುವನು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಂಜಿ ನಡೆಯದೆ, ಜನರಿಗಂಜಿ ನಡೆದರೆ ಮನದ ಒಡೆಯನಾದ ಗುರುಸಿದ್ಧ ದೇವರು ನಮಗೆ ಮರೆಯಾಗುವನು ಅಲ್ಲವೇ?

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
 ೨. ತಿವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನು.
 ೩. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಂಜಿ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ತಿವನು ಮರೆಯಾಗುವನು.
- (ಅಂದರೆ ನಮ್ಮಿಂದ ದೂರಾಗುವನು.)

ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದೆ.

ಪಂಚಿಸು - ಮೋಸಗೊಳಿಸು ಚಿನ್ಮಯ - ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ

ಮನದಾಜ್ಞ - ಮನಸ್ಸಿನ ಒಡೆಯ

೪೦. ಜೇನ್ನೋಣಗಳು

ಸಂಗ್ರಹಿಸು - ಕೂಡಿಡು ಸು+ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ - ಒಳ್ಳೆಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ
ಜೀವನ - ಬದುಕುವಿಕೆ - ವಿಧವೆ - ಗಂಡಸತ್ತವಳು ಮಕತಂದ - ಹೂವಿನ
ಶವ - ಹೆಣ ಶ್ರಮವಿಭಾಗ - ಶ್ರಮವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ರಸ
ಪರಾಗ - ಹೂವಿನ ಹುಡಿ ಪಸಂಸು - ಹಬ್ಬಿಗು ಸನ್ಮದ್ಧಿ - ಸಾಕಷ್ಟು,
ಪೂರಕ ಉದ್ಯೋಗ - ಸಹಾಯಕ ಉದ್ಯೋಗ ಉತ್ಪನ್ನ - ಹುಟ್ಟುವಳಿ ವಿಪುಲ
ಗಣ್ಯವಾಗು - ಎಣಿಸಲ್ಪಡು ಮಧು - ಜೇನುತುಪ್ಪ

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಜೇನ್ನೋಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೇನು, ತುಡುವೆ ಜೇನು, ನೋಣಜೇನು, ಮತ್ತು ನೊಸಂ ಜೇನು ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿಗಳುಂಟು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತುಡುವೆ ಜೇನು ಉತ್ತಮ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ದರಿಂದ ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತವಾದದ್ದು ಜೇನ್ನೋಣಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೀತಿಯಿಂದ ಬಾಳುವವು. ಅವುಗಳ ಜೀವನದಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರ, ಒಕ್ಕಟ್ಟು, ಪ್ರೇಮ, ಕರ್ತವ್ಯದಕ್ಷತೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರಮವಿಭಾಗ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಾವು ಕಲಿಯಬಹುದು. ಜೇನ್ನೋಣಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ತುಪ್ಪವು ಬಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾದದ್ದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಜೇನ್ನೋಣಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ, ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಉದ್ಯೋಗವು ಪೂರಕ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ಜೇನ್ನೋಣಗಳ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ಅಂದರೆ, ಹುಟ್ಟುವ, ಬಾಳುವ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮನನಮಾಡಿ ಹೇಳಲಿ.)

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಸನಗಳು

೧. ಹೆಣ್ಣು ಜೇನ್ನೋಣವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಹಾರಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವದು. ಅನೇಕ ಗಂಡುನೋಣಗಳು ಅದರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವವು. ಹೆಣ್ಣು ಜೇನ್ನೋಣವು (ರಾಣಿಯು) ಅತಿ ವೇಗದಿಂದ ಸತ್ತಾಡುವದು. ಈ ಮೇಲಾಟದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಗಂಡು ನೋಣಗಳು ಸೋತು ಮರಳುವವು. ಬಲವುಳ್ಳ ಗಂಡು ನೋಣವು ಒಂದೇ ರಾಣಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಹಾರಾಡುವದು. ಆ ಗಂಡು ನೋಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ

ಮೆಚ್ಚಿ ತನ್ನ ರಾಜ (ಗಂಡ)ನನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು.

೪. ಒಂದು ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರಾಜನು ಉಳಿಯುವದು.

೫. ಜೀನೋಗಗಳು ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಕೆಲವು ಗೂಡನ್ನು ಕಟ್ಟುವವು. ಕೆಲವು ತ್ತಗಿಗಳನ್ನು ಜತನ ಮಾಡುವವು. ಕೆಲವು ಮರಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವು. ಕೆಲವು ಮಕರಂದವನ್ನು ತಂದು ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವವು. ಕೆಲವು ಸತ್ತ ನೋಣಗಳ ಶವವನ್ನು ಒಯ್ಯುವವು. ಇಷ್ಟೆಂಟು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೀತಿಯಿಂದ ಬಾಳುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವುಗಳ ಜೀವ್ಯವು ಬಹಳ ಮಹತ್ವವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯುವದು.

೪೧. ಬೆಳವಡಿ ಮುತ್ತಿಗೆ

ಚೊಕ್ಕಟ - ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿತನ ಘೋಷಣೆ - ಧ್ವನಿ, ಕೂಗು ಸಾಹಸ - ಗಟ್ಟಿಗದಿಗಿಲು - ಅನುಮಾನ, ಅಂಜಿಕೆ ಊಹಿಸಿ - ತರ್ಕಿಸಿ ಧಾವಿಸಿ - ಓಡಿ (ಕಣ+ಕೆಮ್ಮಿ) ಕಂಗೆಟ್ಟು - ಹೆಸರಿ (ಬೆನ್ನ+ಕಾವಲು) ಬೆಂಗಾವಲು - ಬೆನ್ನಚಮರು - ಓಡು ಪತಾಕೆ - ನಿಶಾನೆ ವಾರ್ತೆ - ಸುದ್ದಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾವಲು ಕಂಗಾಲಾಗು - ಹೈರಾಣಾಗು ಪಾಸಪಾಕಿಣಿ - ಕಾಲಾನುಗತಿಯವಳು (ಹತ+ಅಶಿ) ಹತಾಶೆ - ಅಶಿ ತಪ್ಪಿಸುವವಳು ಮೈಮರೆ - ಎಚ್ಚರದವಳು ಉಂಬಳಿ - ಇನಾಮು ಬೆದಾರ್ಯ - ಉಪಾರತನ ಕಲಿತನ - ಶೂರತನ (ಅ+ಪೂರ್ವ) ಅಪೂರ್ವ - ಮೊದಲು ಇಲ್ಲದ, ಮಿಗಿಲಾದ

ಪಾಶವ ಸಾರ— ವ.ಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಶಿವಾಜಿಯು ತಂದೆಯ ಅಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲುತ್ತಿದ್ದುಕೊಂಡು ತಂಜಾವರದಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಡಿ ಗ್ರಾಮವು ಹತ್ತಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸಂಸಾರಿನಾದ ಈಶವ್ರಭವು ಶಿವಾಜಿಗೆ ಶರಣು ಬರಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಾಜಿಯ ಸೈನಿಕರು ಬೆಳವಡಿ ಕೋಟೆಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಈಶವ್ರಭವು ಹೆವರಲಿಲ್ಲ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಮುತ್ತಿಗೆ ಸಾಗಿದರೂ ಕೋಟೆ ವಶವಾಗಲಿಲ್ಲ ಸೇನಾಪತಿ ದಾದಾಜಿಗೆ ದಿಗಿಲು ಬಿಗ್ತು. ಕೋಟೆಯೊಳಗಿನ ಬಣವಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ಕೋಟೆ

ಯನ್ನು ನುಗ್ಗಿ ವರಾಠಾ ಸೈನಿಕರು ಒಸೇದರು ಕೈಗೆ ಕೈಕತ್ತಿ ಕಾಳಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈಶ್ವರಭುವು ಗುಂಡು ಬಡಿದು ಸತ್ತನು ಅವನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನಿಗೆ ಈ ಸದ್ದಿ ತಿಳಿದು ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದು ತಾದರೂ, ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ವೀರಾವೇಶಗೊಂಡಳು. ಕಂದನು ತನ್ನ ಧರ್ಮವೆಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಕಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ವೈರಗಳ ರಂಪವನ್ನು ಈಡಾಡಿದಳು. ವೈರಗಳು ಬೆಂಚುಕಟ್ಟಿದರು. ಕಾಲಾನುಸಾರ ಕುದುರೆ ಬಿಟ್ಟು ಪಾದಚಾರಿಣಿಯಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿಳಿದು ದಾದಾಜಿಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಬಲಗೈಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲು ಹೆತುಶಲಾಗಿ ವೈರರೆತು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯ ಬಳಿಗೆ ಒಯ್ಯಲು ವೀರಮಣಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯು ಬಾಯ್ತುಂಬ ಹೊಗಳಿ ಆಕೆಯ ಸಂಸ್ಥಾನ ವನ್ನಲ್ಲವೆ ತನ್ನವೆರಡು ಉಂಟುಗಳನ್ನು ಉಂಬಳಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟು, ಉಡುಗೆರೆಗಳಿಂದ ಮಾರ್ಯಾದೆಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದನು. ಶಿವಾಜಿಯ ಔಪಯೋಗವೂ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಕಲಿತನವೂ ಅಪೂರ್ವವಾದವುಗಳೇ ಸು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

೧೧. ದವ್ವಕ್ಷರಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿದ ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ ಬರೆದಿದೆ.

ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬೇಗ ಹತ್ತಿ ಗಿಡಗಳು ದಣಗಟ್ಟಿ ಉಂಡವು. ಕುರಿಯ ಹಿಂದಿನಲ್ಲಿ ತೋಟವು ಬರಲು ಕುರುಬನು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಕೂಗಿದನು. ಶಂಕರನು ಗೆಲುವಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಗಡ್ಡವ ಮೇಲಿನ ಕಗ್ಗಿನೋಗೆ ರೆಳೆಸದಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ವರ್ಷ ಬರಗಾಲವಿದ್ದುದಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಹುಪಾಕಾರ ಉಟಗಿದೆ. ಪೇಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾದ ವಾರ್ತಿ ತಿಳಿದು ನನಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು.

೧೨. ಕೊಟ್ಟ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನು ಏಳನ್ನು ಹೇಳಿ ತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿದೆ.

ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳು — ಎಂಬದು ಬೇರೊಬ್ಬನ ಒಡನೆಯನ್ನು ತನ್ನ

ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು.

ಹತಾಶನಾಗು — ಎಂಬದು ಆಶೆಯು ಕೈಗೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು.

ಲಂಗಾಲಾಗು— ಎಂಬದು ಹೈರಾಣಾಗು, ದಣಿ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವದು.

ದಿಗಿಲು ಬೀಳು— ಎಂಬದು ಅಂಚಿಕೆಯಾಗು, ಗಡಿಬಿಡಿಯಾಗು ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವದು.

ಶರಣು ಬಾ— ಎಂಬದು ಅಧೀನನಾಗು, ಮರೆಹೋಗು ಎಂದು ಹೇಳುವದು.

೪೨. ವಿಲಿಯಮ್ ಟೆಲ್

ನೈರ್ವಿಕ - ನಿರ್ವಿಕ್ಲ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ದೃಶ್ಯ - ನೋಟ
(ಹನ.+ಅಚ್ಛಾದಿತ) ಹಿವಾಚ್ಛಾದಿತ - ಹಿವದಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ
ದಬ್ಬಳಿಕೆ - ದುಡುಕಿನ ಅಳಿಕೆ, ಹೆದರಿಕೆಯ ಅಳಿಕೆ ವಿಧಿಸು - ಅಜ್ಞೆಮಾಡು
ಪ್ರತಿಭಟಿಸು - ಎದುರಿಸು ರುಚಿಸು - ಮನಸಿಗೆ ಬರು ಕೊಡು
(ಸ್ವ+ಅಭಿಮಾನ) ಸ್ವಾಭಿಮಾನ - ಸ್ವತಃ ಮರ್ಯಾದೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವವ
ಕುಟ - ಬೀದಿಗಳು ಕೂಡುವ ಸ್ಥಳ ಇಂಗಿತ - ಮನಸಿನ ಗುಟ್ಟು
ಹೆಸರ್ಮವಿ - ನಗ ಮುಖವರ ರೇಗು - ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ - ಮುಂಜಾ
ಪಾರುಮಾಡು - ದಾಟಿಸು ಹೆಂಸುತೊರೆ - ಪರವಬಿಡು ತಾತ - ತಂದೆ ಗ್ರತೆ
ನಿಧಿರರಮಾಡು - ನಿಶ್ಚಯಿಸು ಯಶಸ್ಸು - ಜಯ

ಪಾಠವ ಸಾರ— ಸುವಾರು ಅರುನಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ
ಆಬ್ಬರ್ಗ ಎಂಬ ಆಪ್ತಿಯಾದೇಶವ ಅರಸರು ಸ್ವಿಟ್ಸರ್ಲಂಡವನ್ನು ಆಳು
ತ್ತಿದ್ದನು. ಅನನ ದಬ್ಬಳಿಕೆಗೆ ಜನರು ಬೇಸತ್ತು ಬಂಡಾಯ ಹೂಡಿ
ದರು. ಅರಸನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾದ ಜೆಸ್ಲರ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಂಡನ್‌ಬರ್ಗ
ಎಂಬವರ ಕ್ರೂರ ದಬ್ಬಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಭ
ಟಿಸಲು ಟೊಂಕಟ್ಟಿದವರಲ್ಲಿ ವಿರಿಯಮ್ ಟೆಲ್ಲರ್ ವೊಂದರಿಗನು. ಅರ
ಸನ ಗೌರವದ ಗುರುತಾದ ಸಂತೆನೆಯುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ
ಕೋಲಿನ ತುದಿಗಟ್ಟಿ ಟೆಲ್ಲರ್‌ಗೆ ಮಾನಕೊಡುವದು ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾದ
ಟೆಲ್ಲರ್‌ಗೆ ರುಚಿಸದೆ ಅದೊಂದು ಸ್ವಿಟ್ಸರ್ಲಂಡದ ಜನರಿಗೆ ಅಸಮಾನವೆಂದು

ಬಗೆದನು. ಅಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವಾಗ ಅವನೂ, ಅವನ ಮಗನೂ ಆ ಟೀಪ್ಪಿಗೆಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಜೇಷ್ಠರನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಟೀಪ್ಪಿನು ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲುಗಾರಿಕೆಯ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಬಿಸುಗಾಳಿಯೊಳಗೆ ದೈರ್ಯದಿಂದ ಡೋಣಿ ನಡಿಸಿ ದಂಡೆಗೆ ಹತ್ತಿದ ಕೂಡಲೆ ಜೇಷ್ಠರನ್ನು ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕೊಂದನು. ಆ ಹೊತ್ತೇ ಸ್ವಿಸ್ ಜನರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಸಿದರು. ಸ್ವಿತ್ಸರ್ಲಂಡವನ್ನು ಪುನಃ ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಅರಸನೂ, ಅವನ ಮಗನೂ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿಲ್ಲ. ವಿಲಿಯಮ್ ಟೀಪ್ಪಿನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವಿತ್ಸರ್ಲಂಡದ ತಾತನೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಅವನನ್ನು ದೇವತಾ ಪುರೋಹಿತನೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

೧ ಸ್ವಿತ್ಸರ್ಲಂಡದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಸಮಾರಂಭಗಳ ಸಾಲುಗಳು, ರಮಣೀಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ದೃಶ್ಯಗಳೂ ಒಳಗೆ ಆವಿ. ಅದರಿಂದ ಅದು ಸುಂದರವಾದ ದೇಶವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಪ್ರನಾಸಿಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದರಿಂದ ಬೇರೆಬೇರೆ ದೇಶಗಳ ಜನರು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಸ್ವಿತ್ಸರ್ಲಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

೨. ಅರಸನ ಹಾಗೂ ಅವನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಕ್ರೂರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಬೇಸತ್ತು ಜನರು ಬಡಾಯ ಹೊಡೆದರು.

೩. ವಿಲಿಯಮ್ ಟೀಪ್ಪಿನು ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ದೊರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಸೇಬುಹಣ್ಣನ್ನು ಹೊಡೆದು ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲುಗಾರಿಕೆಯ ಕೌಶಲ್ಯದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹೆಸರಿಗೆ ಬಂದನು.

೪೩. ನರಸಿಂಹ ಮಹತಾ

ಸಂತ - ದೇವಭಕ್ತ ಜರಿ - ನಂದಿಸು ಪರಿವೆ - ಎಷ್ಟರಿಕೆ ಕೇರಿ - ಓಣಿ
ಮಗ್ಗನಾಗು - ತೊಡಗು ಲೀಲೆ - ಮಹಿಮೆ ಮುಗ್ಧನು - ಮನಸೋತವನು

(ಭಕ್ತ+ಅಗ್ರಣಿ) ಭಕ್ತಾಗ್ರಣಿ - ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಘ್ನ - ತೊಂದರೆ
ನಿಷ್ಫಲ - ವ್ಯರ್ಥ ಲಾಭವೂಡು - ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡು ದೂಷಣೆ - ನಿಂದೆ
ಹುಂಡಿ - ಹಣದೊರೆಯು ಕಾಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡ ಪತ್ರ
ಆಯುಷ್ಯ - ಬದುಕಿರುವ ಕಾಲ

ಪಾಠದ ಸಾರ— ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಜುನಾಗಡವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ
ಸುಮಾರು ಐದುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನರಸಿಂಹ ವೆಂಕಟಾ ಎಂಬ
ದೇವಭಕ್ತನು ಅಗಿಹೋದನು. ಒಮ್ಮೆ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಅವನ
ಮಾನಿನನಾಗಿ ಉಳುಬಿಟ್ಟು ಗೋಸಿನಾಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅನ್ನನೀರುಗಳ
ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಎಷ್ಟೇ ದಿವಸ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ
ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಪರಮಭಕ್ತನೆಂದು ಗೆಸರಾದನು. ಬಳಿಕ
ಜುನಾಗಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಹರಿಜನರ ಬೇಡಿಕೆಯಂತೆ,
ಹರಿಜನ ಕೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದಿನ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಹರಿಜನರೊಡನೆ ಹರಿ
ಭಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಇದು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ
ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದೆಂದು ವಾದಿಸಿ ಸಮಾಜದವರು ವೆಂಕಟನಿಗೆ ಅನೇಕ
ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟರು. ನರಸಿಂಹ ವೆಂಕಟನು ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯ ವಿಚಾರ
ಗಳನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಕೇಡು ಬಯಸುತ್ತಿರುವವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ
ನಿಷ್ಫಲವಾದವು. ಭಕ್ತಾಗ್ರಣಿ ನರಸಿಂಹ ವೆಂಕಟನ ಕೀರ್ತಿಯು ಹಬ್ಬಿತು.

ಒಮ್ಮೆ ಕಿಡಗೇಡೀಳಿಂದ ಪ್ರೇತರಾದ ಯಾತ್ರಿಕರು ನರಸಿಂಹ
ವೆಂಕಟನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹಣಕೊಟ್ಟು ಹುಂತೇಬೇಡಿದರು. ವೆಂಕಟನು
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ದ್ವಾರಕೆಯ ಶೇಟೆ ಶಾಮಲತಾ (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ)
ಅವನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹುಂಡಿಬರೆದು ಕೊಟ್ಟನು. ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃ
ಷ್ಣನು ಶಾಮಲತಾನ ವೆಂಕಟದ ಬಂದು ಯಾತ್ರಿಕರ ಹುಂಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ
ಹಣ ಕೊಟ್ಟನಂತೆ! ಕೆಲವರು ಇವನ ವಿರುದ್ಧ ಅವನಲ್ಲಿ ರೂರ ಒಯ್ಯ
ಸಿರಿಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ನರಸಿಂಹ ವೆಂಕಟನು ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂಬದು
ಅರಸನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಲು ಕ್ಷಮೆಬೇಡಿ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿದನು.

ಮುಂದೆ ಹೆಂಡತಿಯೂ, ಮಕ್ಕಳೂ ತೀರುವರು. ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ
ಈಡಾದನು. ಈರನ ಇಚ್ಛೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಆಯುಷ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ದೇವರ

ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಳೆದು ಭಕ್ತ ಶಿರೋಮಣಿ ನರಸಿಂಹ ಮಹತಾ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿ ಬಾಳಿಹೋದನು.

ಬಿಡಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

ಜ. ಕೆಳಗೆ ದಪ್ಪಕ್ಷರಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿದ ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ.

ಕೇಡು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿ ಭಕ್ತಾಗ್ರಣಿ ನರಸಿಂಹ ಮಹತಾನ ಕೀರ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿತು. ನರಸಿಂಹ ಮಹತಾನು ದೇವರ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ಜನರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಫಲವಾದವು. ಸಮಾಜದವರು ನರಸಿಂಹ ಮಹತಾನಿಗೆ ಅನೇಕ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿದರು. ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ ಮಹತಾನನ್ನು ಕಂಡು ಹುಡುಗರೆಲ್ಲ ಮುಗ್ಧರಾದರು.

೪೪. ನೀತಿಯ ವಚನಗಳು

ನೈದಿಲೆ - ಕಮಲ ಶೃಂಗಾರ - ಶೋಭೆ ಗಗನ - ಆಕಾಶ ಸಾರಿ - ಸ್ತ್ರೀ
ಶರಣ - (ಶಿವ) ಭಕ್ತ ನೊಸಲು - ಹಣೆ ಚಕೋರ - ಚಕ್ರವಾಕ ಎಂಬ
(ಅಂಬು+ಧಿ) ಅಂಬುಧಿ - ಸಮುದ್ರ ಭಾನು - ಸೂರ್ಯ ಪಕ್ಷಿ
ಭ್ರಮರ - ಗುಂಗೀಹುಳ, ತುಂಬಿ ಪರಮಳ - ಸುವಾಸನೆ ಬಂಡು - ಹೂವಿನ
ಎರೆ - ಹೆಜ್ಜೆ, ಹಾಕು ಬೋನ - ಅನ್ನ, ಎಡೆ ದಿಟ - ನಿಜ ಹೂ
ಚಂದನ - ಶ್ರೀಗಂಧ ಕಂಪ - ಸುವಾಸನೆ ಸುವರ್ಣ - ಬಂಗಾರ
ಒರೆ - ತಿಕ್ಕು ಕಳಂಕ - ಕುಂದು, ಹೀನತ್ವ ಪಾಕುಳ್ಳ - ಅಡುಗೆಯಾದ
ಶರಣು - ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಣಿ - ಬಡೆನು

ಸರಳಾರ್ಥ - ನೀರಿಗೆ ಕಮಲವೇ ಶೋಭಿಕೊಡುವಂಥದು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಚಂದನೇ ಶೋಭಿಕೊಡುವಂಥವನು. ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ತೆರ(ಅಲೆ)ಗಳೇ ಶೋಭಿಕೊಡುವಂಥವು. ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಸದ್ಗುಣವೇ ಶೋಭಿಕೊಡುವಂಥದು ಅದರಂತೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವರೇ, ಶಿವಭಕ್ತರ ಹಣೆಗೆ ವಿಭೂತಿಯೇ ಶೋಭಿಕೊಡುವಂಥದು.

ಚಕ್ರವಾಕ ಪಕ್ಷಿಗೆ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಗಿನ ಚಿಂತೆ, ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನ ಉದಯದ ಚಿಂತೆ, (ಸೂರ್ಯಬರಲು ಸಮುದ್ರವು ಉಕ್ಕೇರುವದು.) ತುಂಬಿಗೆ ಸುವಾಸನೆಯ ಹೂವಿನ ಹುಡುಯುಣ್ಣುವ ಚಿಂತೆ, ಅದರಂತೆ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ನನಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೇ(ನೆನಿಸುವದೇ) ಚಿಂತೆ.

ಕಲ್ಲಿನ ಹಾವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹಾಲನ್ನು ಎರೆ ಎಂದು ಅನ್ನುವರು. ನಿಜವಾದ ಹಾವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಕೊಲ್ಲಿರೆಂದು ಅನ್ನುವರು. ಊಟಮಾಡಲು ಜಂಗಮರು ಬಂದರೆ ಮುಂವೆ ಹೋಗು ಎನ್ನುವರು. ಅದರೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ ಊಟ ಮಾಡದ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಎಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದವರಯ್ಯಾ! (ಇವೆಂಥ ಭಕ್ತಿ ಎಂಬರ್ಥ)

ಶ್ರೀಗಂಧದ (ಗಿಡ) ಕಡಿದು, ಕೊರೆದು ತೆಯ್ದರೆ (ಹೀಡೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದು) ನೊಂದೆನೆಂದು (ತನ್ನ) ಸುಗಂಧವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವದೇ (ಸುಗಂಧವನ್ನೇ ಬೀರುವದು) ಬಂಗಾರವನ್ನು ತಂದು ತುಂಡುಮಾಡಿ, ತಿಕ್ಕಿದರೆ, ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕಾಸಿದರೆ ಅದು ತನ್ನ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುಂದನ್ನು (ಹೀನತ್ವವನ್ನು) ಹಿಡಿಯುವದೇ? (ಇಲ್ಲ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೊಳೆಯುವದು.)

ತೋಟಗನು ಕಬ್ಬನ್ನು ಸಂದು ಸಂದು (ಗಣ್ಣು ಗಣ್ಣಿಗೆ) ಕಡಿದು ಗಾಣದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ (ಅರೆದು ರಸತೆಗೆದು) ಕುದ್ರಿಸಿದರೆ ಅದು ಅಡುಗೆಯಾಗಿ (ಪಾಕಾಗಿ) ಸಕ್ಕರೆಯಾಗುವದು. ಅದು ತಾನು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟೆನೆಂದು ಸವಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವದೇ? ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಕುನ ದೇವರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದರೂ ನಿನಗೆ ಶರಣಾ ಎಂಬದನ್ನು ಬಿಡಲಾರೆ!

